

Tnu'u Ianyuux n-chidotnuni Sluka

Tnu'u yodotnuni ya'a kakune'e na io na jua'an tnu'u Ianyuux

¹⁻² Dito, Ta Teófilo, tnu'u dijan kakune'e-da ya nakaxtna'a xi'in xa n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ñayiu n-ka xini xi'in nuu-i xa n-ya'a n-ka najani-i nuu-da xijan, te n-ka chidotnuni dava-i xa na ka'u koio-ro xijan. N-ka kixe'e dava ka ñayiu xa chidotnuni-i ntdanditu'u xijan, ko ñatu n-ka daxinokava-i. Kue'e-i n-ka chidotnuni xijan. ³ Dani dañá, vii nene n-nduku tnu'u-da, te n-xini-da nax n-kuu nax n-xino, te xini-da xandaa. Xijan kuu xa xini-da xa io va'a xa chidotnuni-da xa n-kuu xa n-xino. ⁴ Kachitnu'u ña'a-da xa na kuna'a-n xa xandaa kuu xa n-ka ja'an ñayiu jan nuu-n tuku.

N-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xa koo da'ya Zacarías xi'in Isabel

⁵ Na n-taxnuni Herodes distrito Judea, n-xio ñin dutu nani Zacarías. Da'ya dana dutu Abías n-xo kuu-s. Isabel nani ñadi'i-s. Da'ya dana Aarón kuu-ña. ⁶ Va'a-s nduu-s nuu Ianyuux. N-ka xo jandixa-s xa n-xo ta'u tniu-ia. Ña n-ka kuxee ini-s nuu-ia. Xijan kuu xa ña n-ja'an-ia xa io kuechi-s nduu-s. ⁷ Ña n-xio da'ya Zacarías xi'in Isabel chi ña n-kua'a xa koo da'ya-ña, te n-ka yíi-s nduu-s. ⁸ Ntna'a semana n-xo nadama tna'a dutu ka xinokuechi veñu'u Jerusalén xa n-ka xo kida-s

tniu Ianyuux, te n-xee semana kada Zacarías xi'in dava ka dutu xnetna'a xi'in-s tniu-ia. ⁹ N-ka dadiki-s suerte-s ná xne'e tñi-s vaxi nuu ndeda ñn-s na kakunuu xa kiu-s veñu'u Jerusalén xa jandodo-s kuu ñu'u duxa nuu altar Ianyuux kiu ijan, te n-kakunuu Zacarías. ¹⁰ Nini kayu duxa ka xijan ta'u ñayiu xyuku nukeñu'u. Kue'e-i xyuku. ¹¹ Danaa n-xini-s ñn ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nujuiin lado kua'a altar nuu kayu duxa jan. ¹² Nu n-xini-s-ia, yo n-yu'u-s, te kue'e xa n-xani ini-s. ¹³ Te n-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu-s:

—Maxku yu'u-n, Zacarías, chi chinuu Ianyuux vaxi xa xko xijan ta'u-n nuu-ia. Koo da'ya ñadi'i-n vitna. Seyi kajan-ña. Danani-n-si Sua. ¹⁴ Xaxe'e xa kaku-s yo kudi ini-n nduu-n, te kue'e ñayiu kudi ini tuku. ¹⁵ Se ndandi'i ku kuu-s nuu Ianyuux, te ma ko'o-s vinu. Ni ñn nuu ndidí ma ko'o-s, te ju'un ña'a Espíritu Ianyuux nde kiu jun tuu-s xiti di'i-s. ¹⁶ Kada-s xa kue'e da'ya dana Israel dama mudu-i, te jandixa koio-i Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro, Ia ndeka ña'a. ¹⁷ Ki'na ka-s kixi dada Ia kuu Xto'o-ro. Ju'un ña'a espíritu n-ñu'u Elías. Nani n-kua'a Elías xa kada-s, dani kua'a-s xa kada-s. Kada-s xa juemani se ka kuu taa da'ya-s. Kada-s xa ñayiu ka kuxee ini, kixe'e-i xa kani ini-i ná ka xani ini ñayiu va'a anu. Kada-s xa kada tu'a ñayiu mee-i xa xe ini-i Ia kuu Xto'o-ro —kuu ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xia'an-ia.

¹⁸ —¿Janda kada-da xa jini-da xa du'a ya'a?, chi yo n-ka kuxa'nu-da xi'in ñadi'i-da —kuu Zacarías, xia'an-s.

¹⁹ —Ru'u kuu Gabriel, te xinokuechi-r nuu

Ianyuux. N-tunda'a ña'a-ia xa kachitnu'u ña'a-r ñin xava'a ya'a, ²⁰ ko xaxe'e xa ña n-jandixa-n xa n-ja'an-r, ma kuu ka xa ja'an-n. Nde na kaku da'ya ñadi'i-n, ijan dada naja'an-n. Kiu n-xantuu Ianyuux jin tna'a xa'a —kuu-ia, xia'an-ia.

²¹ Xndetu ñayiu xyuku nukeñu'u jan Zacarías. Ka yu'u anu-i xa na'a n-kuu n-kiu-s xiti veñu'u. ²² Nu n-ndee-s veñu'u jan, ña n-kuu ka xa ja'an-s. N-ka kutnuni ini ñayiu jan xa n-kida Ianyuux xa n-xini-s ñin xa n-xini-s. Ña n-kuu ka xa ja'an-s; diko nga seña n-kida-s. ²³ Nu n-xinokava kiu n-kidatniu-s veñu'u, te juan nu'u-s ve'e-s.

²⁴ Nu n-ya'a xijan, te n-ni'i da'ya ñadi'i-s, Isabel. O'on yoo ñatu n-kee Isabel ve'e-ña chi n-xo tuu kutu n-xo tuu kuu-ña. N-xo xani ini-ña: ²⁵ “N-kida Ianyuux xa koo da'ya-r, te ma kujanuu ka-r nuu ñayiu.”

N-ja'an ñin ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu María xa kajan-ña ñin da'ya yii

²⁶ Nu n-kuu iñu yoo ñu'u da'ya-ña, te n-tunda'a Ianyuux Gabriel, ia xinokuechi nuu-ia, ñuu nani Nazaret, distrito Galilea. ²⁷ N-tunda'a ña'a-ia nuu ñin dich'i ii nani María. Xá n-xia'an María tnu'u-ña xa tnunda'a-ña xi'in se nani José, se kuu da'ya dana David. ²⁸ N-kiu-ia ve'e-ña, n-ja'an-ia nuu-ña:

—Va'a nga ta'u kuu-n. Kunduu-n xi'in Ianyuux. Ta'u kuu-n chi kada ña'a-ia ñin xava'a —kuu-ia, xia'an-ia.

²⁹ Xaxe'e xa du'a n-ja'an-ia, n-chi ini María, te n-xani ini-ña nuu nax kuu xa n-ja'an-ia nuu-ña.

³⁰ Te xia'an-ia nuu-ña:

—Maxku yu'u-n, María chi ñin xa va'a kada ña'a Ianyuux. ³¹ Vitna ni'i da'ya-n, kajan-n da'ya yii.

Jesús danani-n-ia. ³² Ia ya'a, ndandi'i-ia, te kuu-ia Da'ya Y# Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro. Juña'a-ia ñuu da'ya dana Israel nuu n-taxnuni David, se kuu xix-itna-ia, ³³ xa taxnuni-ia ñikava ñikuita —kuu-ia.

³⁴ Te n-ja'an-ña nuu-ia:

—¿Janda io xa du'a ya'a?, chi ta jini ka-da tey#.

³⁵ Te xia'an ángel nuu-ña:

—Keé ña'a Espíritu Ianyuux, te ni'i da'ya-n. Da'ya Y# Ianyuux kuu-ia. Ii-ia. ³⁶ Juini n-y# Isabel, ñá kuu tna'a-n, ko n-kuu iñu yoo ñu'u da'ya-ña. N-ka xani ini ñayiu xa ma koo da'ya-ña, ko koo da'ya-ña vitna. ³⁷ Xaxa Ianyuux ntdanditu'u xa ñatu kua'a ñayiu xa kada-i kida-ia —kuu ángel, xia'an-ia.

³⁸ —Daña xinokuechi-da nuu Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro. Na kuu na n-ja'an-n —kuu-ña, xia'an-ña.

Ijan dada juan nu'u ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux.

N-xe kotoni'ni María Isabel

³⁹ Kiu ijan ni jua'an-ña yuku distrito Judea nuu katuu #in ñuu luchi. ⁴⁰ N-xee-ña ijan, te n-xe'en-ña ve'e Zacarías, te n-ja'an-ña nyuux nuu Isabel. ⁴¹ Nu n-teku Isabel xa n-ja'an-ña nuu-ña, te n-kanda da'ya ñu'u xiti-ña chi n-kudi ini-s, te n-keé Espíritu Ianyuux Isabel. ⁴² Xee n-ja'an-ña. Xia'an-ña nuu María:

—N-kida ña'a Ianyuux xava'a. Ta'u kuu-un, te ta'u kuu da'ya kajan-un. ⁴³ Nava vaxi dichi kuu di'i Ia kuu Xto'o-ro ve'e-r. ⁴⁴ Nu n-teku-r xa n-ja'an-un nyuux nuu-r, n-kudi ini da'ya ñu'u xiti-r, te n-kanda-i. ⁴⁵ Naka ta'u-un chi jandixa-un xa jin tna'a xa n-ja'an Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro —kuu Isabel, xia'an-ña.

⁴⁶ Xia'an María:

Ndadaka'nu-da Ia kuu Xto'o-ro.

⁴⁷ Te kudi ini-da chi dananita'u ña'a-ia.

⁴⁸ N-chinuu Ianyuux xa kunda'u kukee-da.

Na'a ña'a-ia, te na'a-ia xa xinokuechi-da nuu-ia.

Vitna kixe'e ntdaa ñayiu xa ja'an-i xa ta'u kuu-da,

⁴⁹ chi kue'e xava'a n-kida ña'a Ianyuux.

Ii-ia.

⁵⁰ Kunda'u ini-ia ñayiu ka yu'u nuu-ia.

N-kunda'u ini-ia xixitna-ro, te n-kunda'u ini
ña'a-ia roo, te dani kunda'u ini-ia da'ya
dana-ro.

⁵¹ Kue'e xava'a n-kida ña'a-ia.

N-xate ni'no-ia ñayiu xe ini.

Ñayiu ijan ka xani ini xa ña ka ndoñu'u-i-ia.

⁵² N-kida-ia xa te ka taxnuni, ña taxnuni ka-te.

N-kida-ia xa ñayiu ka kunda'u ka kukee, nduu-i
ñayiu ndandi'i.

⁵³ Kue'e xa n-taxi-ia roo, ñayiu ka kojon ka yichi chi
ka kunda'u-ro, te ma kojon ka-ro.

Ni ñn ña tuu nax n-xia'an-ia ñayiu kuika;

du'a ntakaa nda'a-i ka nu'u-i.

⁵⁴ N-chindee ña'a-ia roo, ñayiu Israel, ñayiu xi-
nokuechi nuu-ia chi na'a ña'a-ia, te kunda'u
ini ña'a-ia.

⁵⁵ Na'a-ia nax n-ja'an-ia nuu xixitna-ro Abram
xi'in nuu da'ya dana-te.

Nikava nikuita koo xijan,

kuu María, xia'an-i.

⁵⁶ Naxa uni yoo n-xo tuu María ve'e Isabel. Ijan
dada juan nu'u-ña ve'e-ña.

N-xee kiu n-kaku Sua

⁵⁷ N-xee kiu kaku da'ya Isabel, te n-xajan-ña ñn
seyii. ⁵⁸ Yo n-kudi ini-ña. N-ka teku ñayiu xndaxio
yatni xi'in-ña xi'in ñayiu ka kuu tna'a-ña xa yo

n-kunda'u ini ña'a Ianyuux, te n-ka kudi ini-i tuku.
⁵⁹ Nu n-kuu una kiu seluchi jan, te xndeka ña'a
 tadi'i-s jua'an xa ta'nde ndodo ñii nuu ii-s, te n-ka
 juini ñayiu xyuku ijan xa danani-i-si Zacarías ná
 nani taa-s, ⁶⁰ ko xia'an di'i-s nuu ñayiu jan:

—Ña'a, chi Nxua kunani-i.

⁶¹ Te ka xia'an ñayiu jan nuu-ña:

—Ko ñayo ñayiu ka kuu tna'a-n nani du'a.

⁶² N-ka kida ñayiu jan seña xa kajan tnu'u-i taa-s
 janda juini-s xa kunani seluchi jan. ⁶³ N-xijan
 taa-s tutu, te n-chidotnuni-s: “Sua kunani-s.” N-ka
 yu'u anu ñayiu xyuku ijan. ⁶⁴ Hora ni ijan n-kida
 Ianyuux xa n-naja'an Zacarías, te n-nakuetu-s
 nuu-ia. ⁶⁵ N-ka yu'u ntdaa ñayiu xndaxio yatni
 xi'in Zacarías xi'in Isabel. N-ka xo kakune'e ntdaa
 ñayiu xndaxio nitu'u yuku distrito Judea ntdaa xa
 n-ya'a. ⁶⁶ Ntdantu'u ñayiu n-ka tekku xijan n-ka
 xani ini nax ya'a. Te n-ka xo xijan tnu'u tna'a-i:

—¿Nax ku kuu seluchi ya'a na tnuu ini-s u?

Du'a n-ka xo xia'an tna'a-i chi n-ka chinuu-i xa
 Ianyuux chindee chituu ña'a.

N-nakuetu Zacarías nuu Ianyuux

⁶⁷ N-keé Espíritu Ianyuux Zacarías, te du'a
 n-ja'an-s nuu ñayiu:

⁶⁸ Na ndadaka'nu-ro Ianyuux, Ia ndeka ña'a roo,
 ñayiu Israel.

N-kixee-ia xa dakaku ña'a-ia roo, ñayiu ndeka-ia.

⁶⁹ N-kida Ianyuux xa kixi Ia dananita'u ña'a.

Kuu-ia da'ya dana David, se n-xinokuechi nuu
 Ianyuux.

⁷⁰ Jin tna'a tnu'u n-ja'an-ia nuu se ka ja'an tnu'u-ia
 nuu ñayiu ka kuu da'ya-ia.

71 N-kixee-ia xa dakaku ña'a-ia nuu se ka kida u'u
ña'a xi'in nuu se ka xini u'u ña'a.

72 N-kunda'u ini-ia xixitna-ro.

Na'a-ia xa n-ja'an-ia xa du'a kada-ia.

Ii tnu'u-ia.

73 N-xia'an-ia tnu'u-ia Abraham, taa xixitna-ro, xa
du'a kada ña'a-ia mee-ro.

74 N-ja'an-ia xa dakaku ña'a-ia nuu se ka xini u'u
ña'a.

Ma yu'u ka-ro nuu-s vitna, te ndaa vatuu
junukuechi-ro nuu-ia.

75 Xaxe'e xijan ndaku-ro xa kada-ro xava'a, te
junukuechi-ro nuu-ia ndikiu ndiñuu,

kuu Zacarías, n-ja'an-s.

76 Te n-ja'an-s nuu seluchi jan:

Ndo'o, seluchi, ja'an-n tnu'u Ianyuux, Ia taxnuni
ka nuu ñayiu.

Ki'na ka-n n-kixee dada Ia kuu Xto'o-ro xa kada
tu'a-n ñayiu xa na xe ini-i-ia.

77 Juña tnu'u-n ñayiu ka kuu da'ya Ianyuux nax
io xa kada-i xa nanita'u koio-i, te taxkanu
ini-ia kuechi n-ka kida-i.

78 Xaxe'e xa kunda'u ini ña'a-ia, xijan kuu xa daa
kada-ia.

Te nde andiu tunda'a-ia Ia kuu ná kuu ngandii
xino datne, datne.

79 Kixi Ia kachitnu'u ña'a jundu kuu Ianyuux.

Kuenda kiu nuu nee nuu kuu-ro ka xikonuu-ro,
xa ñatu ka kutnuni ini-ro jundu kuu-ia,

Te dandumani ña'a-ia xi'in-ia,

kuu Zacarías, xia'an-s nuu seluchi jan.

80 N-tnuu ini seluchi jan, te idii vuelta n-xajan-s
anu-s xa kada-s tniu Ianyuux. Jua'an-s nuu ñayo
ñayiu io, te ñatu nga juun dau. N-xo tuu-s ijan

nde kiu n-xee-s nuu ka nataka ñayiu Israel xa jini-i jundu kuu-s.

2

N-kaku Jesús

¹ Tiempu ijan, n-ta'u tniu Augusto César, se kuu emperador, xa nkodotnuni diu ntdaa ñayiu xn-daxio ntakaa ñuu nuu n-taxnuni-s xa jini-s nuu nadaa-i io. Te n-xe kodotnuni xa n-ta'u tniu-s. ² Tiempu daa n-taxnuni se nani Cirenio distrito Siria. Vuelta ya'a kuu vuelta ki'na nuu n-ka ka'u-s ñayiu. ³ Xijan kuu xa n-ka xe'en ntdaa ñayiu ñuteyu xixitna-i xa nkodotnuni diu-i. ⁴ Xijan kuu xa n-kee José xi'in María ñuu Nazaret, distrito Galilea xa ka xe'en-s Belén, distrito Judea. Belén kuu ñuteyu-s chi da'ya dana David kuu-s. ⁵ Jua'an-s nduu-s xi'in María, ñá tnunda'a xi'in-s xa nkodotnuni-s. Xa ñu'u da'ya-ña daa. ⁶ Nini xtuu-s Belén n-xee kiu kaku da'ya-ña. ⁷ N-kaku da'ya ki'na nuu-ña. Seyii kuu-s. N-duku ni'no ña'a-ña da'ma, te n-xajan ni'no ña'a-ña ñin nuu xju'un xa ka xaxi kiti chi ñatu ni'i José mesón nuu ndoo koio-s.

N-ka ja'an ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux, nuu se xñunuu tkachi

⁸ Yuku yu'u ñuu Belén xtuu se xñunuu tkachi-s xakuaa ijan. ⁹ Nini xtuu-s ijan, danaa n-juun ñin ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, te n-kida Ianyuux xa n-ndii nikaduku nuu xtuu-s, te yo vichi n-ka yu'u-s. ¹⁰ N-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, nuu-s:

—Maxku yu'u koio-n chi ñin xa va'a kachitnu'u ña'a-r, te yo kudi ini-n xi'in ntdaa ñayiu tekú xa'a.

¹¹ Vitna n-kaku Ia dananita'u ña'a. Kuu-ia Cristu, te diuni kuu-ia Ianyuux. Kuu-ia Xto'o-ro tuku. N-kaku-ia ñuteyu David. ¹² Duku ni'no-ia da'ma, te kaa ni'no-ia ñin nuu xju'un xa ka xaxi kiti. Na jini koio-n-ia, te jini-n xa diu-ia kuu Ia kakune'e-r.

¹³ Danaa kue'e ka ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, n-ka juun andiu. Yo kue'e ka-ia n-kuu. N-ka nakuetu-ia nuu Ianyuux. N-ka ja'an-ia:

¹⁴ Na ndadaka'nu koio-ro Ianyuux, Ia tuu andiu. Kutuu mani-ia xi'in ñayiu kada xa juini-ia, ka kuu-ia.

¹⁵ Nini juan ndaa koio ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux, andiu, te n-ka xia'an tna'a se xñunuu tkachi jan:

—Na ji'in-ro Belén. Na jin koto-ro nax n-ya'a. Na jin koto-ro xa n-ka kune'e ia n-tunda'a ña'a Ianyuux —kuu-s, ka xia'an tna'a-s.

¹⁶ Hora ijan jua'an koio-s Belén, te n-ka nanduku-s Jesús, te n-ka nani'i-s-ia xi'in di'i-ia xi'in José. Kaa ni'no-ia ñin nuu xju'un xa ka xaxi kiti.

¹⁷ Nu n-ka xini-s Ia luchu jan, te n-ka xiko-s, te n-ka xian tnu'u-s ñayiu xa n-ka ja'an ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux. ¹⁸ Te n-ka yu'u ñayiu n-ka tekú xa n-ka najani se xñunuu tkachi jan. ¹⁹ N-xo na'a María ntdaa xa n-ya'a, te kue'e xa n-xo xani ini-ña. ²⁰ N-ka nakuetu se xñunuu tkachi jan nuu Ianyuux ichi ka nu'u-s xaxe'e xa n-ka xo nde'a-s xa n-ya'a xi'in xaxe'e ntdaa xa n-ka tekú-s. Diuni n-ka najuen tnu'u-s-ia. N-ka xini-s xa n-xetna'a xa n-xian tnu'u ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux.

Xndeka-s Jesús n-xe'en veñu'u Jerusalén

²¹ Nu n-kuu una kiu Jesús, n-ta'nde ndodo ñi nuu ii-ia, te n-ka danani ña'a tadi'i-ia Jesús na n-ja'an ángel, ia xinokuechi nuu Ianyuux, xa kunani-ia na ta juntuu ka-ia xiti di'i-ia.

²² N-ndundoo María xa n-xajan-ña da'ya chi n-chidotnuni Moisés xa daa kada ñadi'i Israel. Nu n-xinokava xa n-ndundoo-ña, xndeka-ña nduu-ña xi'in José Jesús jua'an veñu'u Jerusalén xa juña'a-s xi'in-ña nuu Ianyuux xa kuenda mee-ia kuu-ia. ²³ Du'a n-ka kida-s chi yodotnuni xa n-ta'u tniu Ianyuux xa da'ya yi ki'na nuu n-kaku, ñadu kuenda tadi'i-s kuu-s chi kuenda mee-ia kuu-s. ²⁴ Diuni yodotnuni tnu'u Ianyuux xa ndoñu'u xa doko-s ñin tayu nleu (ñin kit yi, ñin kit di'i) a uu data kuechi nuu altar-ia.

²⁵ Ñuu Jerusalén io ñin se yo va'a nani Simeón, tiempo daa. Va'a xinokuechi-s nuu Ianyuux, te ñu'u ña'a Espíritu Ianyuux. N-xo ndetu-s xa kixi se juña'a tnu'u kanu ini nuu ñayiu Israel. ²⁶ N-ja'an Espíritu Ianyuux nuu-s xa ki'na ka jini-s Cristu, Ia tunda'a-ia; ijan dada kuú-s. ²⁷ Diuni n-ja'an Espíritu-ia nuu-s xa na ji'in-s veñu'u. Xndeka tadi'i Jesús-ia jua'an veñu'u daa. N-ka kiu-s xa kada koio-s Jesús na io ley n-chidotnuni Moisés xa kada ntdaa ñayiu. ²⁸ N-nundee Simeón Jesús, te n-najuen tnu'u-s Ianyuux. Diuni nakuetu-s nuu-ia. N-ja'an-s:

²⁹ Taa-ro Ianyuux, xa kuu-n Ia taxnuni nuu ntdanditu'u ñayiu ñuñayiu,

ndaa vatu na kuu-da.

Nakueka-n anu-da.

Na kuu ná n-ja'an ná n-kachi-n vitna.

³⁰ Chi n-xini-da xi'in nuu-da Ia dananita'u ña'a.

³¹ N-kida-n xa daa kada-ia, te n-kixee-ia xa kunde'a ña'a ntdaa ñayiu.

³² Kuenda kiu ñin xa datnuni kuu-ia xa kada-ia xa na jini ñayiu ña ka kuu ñayiu Israel jundu kuu Ianyuux.

Kuvete ñayiu Israel chi kuu-ia se Israel.

Israel kuu nación ndeka-n, Taa-ro Ianyuux, kuu Simeón, n-ja'an-s nuu Ianyuux.

³³ N-ka yu'u tadi'i Jesús nu n-ka tekus xa du'a n-ja'an Simeón.

³⁴ N-xijan ta'u Simeón nuu Ianyuux xa kada-ia xa na kuu José xi'in di'i Jesús xavii xava'a. Te xia'an-s nuu-ña:

—Kuna'a-n xa kue'e ñayiu Israel ma kukanu ini-i-ia, te kada Ianyuux xa kujanuu-i chi ma ku kuu ka-i ñayiu ndandi'i. Diuni kue'e ñayiu Israel kukanu ini-ia, te nduu-i ñayiu ndandi'i. Diu-ia kada xa jini ñayiu ñuñayiu jundu kuu Ianyuux, te kui'a ja'an ña'a dava-i. ³⁵ Hora kui'a na ja'an ña'a ñayiu, jini-ia janda kuu anu-i, te ndo'o, yo tñau ini-n kuenda kiu espada tuu ña'a ñayiu —kuu Simeón, n-xia'an-s nuu María.

³⁶ Hora ijan nujuiin ñin ñá yo n-kuxa'nu nani T-ana nukeñu'u jan. Ñá ja'an tñu'u Ianyuux nuu ñayiu kuu-ña. Taa-ña n-kuu Fanuel, se n-kuu da'ya dana Aser. Idii ni yii-ña n-xio. Uxa kuia n-xo tuu-ña xi'in-s, te n-xi'i-s. ³⁷ Koon diko koon kuia io-ña. Ña n-xo kee-ña veñu'u Jerusalén xaxe'e xa n-xo xijan ta'u-ña nuu Ianyuux. N-xo xo ne'e ii-ña, te n-xo xio ndite-ña. Mee ni xa xinokuechi-ña nuu Ianyuux. Nduu, xakuua n-xo xinokuechi-ña.

³⁸ N-kendita-ña nuu xnii tadi'i Jesús. N-nakuetu-ña

nuu Ianyuux. N-xo kakune'e-ña-ia nuu ñayiu Jerusalén n-ka xo ndetu se dakaku ña'a.

³⁹ N-ka daxinokava José xi'in María ntdaa xa n-ta'u tniu Ianyuux n-chidotnuni Moisés, te n-ka xiko-s. Ka ndixi-s Nazaret, distrito Galilea. ⁴⁰ Vax kue'nu Jesús, te n-xia'an Ianyuux xandendaku. Yo kaxi n-xo kuu ini-ia, te n-chindee n-chituu ña'a Ianyuux.

N-xo tuu Jesús veñu'u

⁴¹ Ntna'a kuia n-xo xe'en tadi'i Jesús viko Paxcua Jerusalén. ⁴² Na io Jesús uxi kuia, jua'an-ia xi'in tadi'i-ia viko Paxcua ná ka kida ntdaa ñayiu ñuteyu-ia vaxi. ⁴³ Nu n-xinokava viko jan, te n-ka xiko tadi'i-ia xa ka ndixi-s ñuu-s, te ña n-ka chinuu-s xa n-ndoo-ia Jerusalén. ⁴⁴ N-ka xani ini-s xa yitna'a-ia nuu ñayiu ka ndixi koio xi'in-s Nazaret. ñin kiu n-kuu ka xika-s juan ndixi koio. Ijan dada n-ka nanduku-s-ia nuu ñayiu kuu tna'a-s xi'in nuu ñayiu ka xini tna'a xi'in-s. ⁴⁵ Xaxe'e xa ña n-ka nani'i-s-ia, xijan kuu xa n-ka nangondita-s; jua'an ntuku-s Jerusalén, te n-ka nanduku-s-ia ichi n-ka nangondita-s. ⁴⁶ Kiu kuu uni, dada n-ka nani'i-s-ia veñu'u Jerusalén. Nukoo-ia xi'in se ka dakua'a ñayiu xa n-chidotnuni Moisés. Nini-ia tnu'u-s, te dandichi ña'a-ia. ⁴⁷ Diko n-ka yu'u ntdantu'u se ijan xaxe'e xa va'a kutnuni ini-ia xi'in xaxe'e tnu'u n-ja'an-ia nuu-s. ⁴⁸ Nu n-ka xini ña'a tadi'i-ia, te n-ka yu'u-s. N-ja'an di'i-ia:

—Jesús, ¿nakuenda du'a n-kida ña'a-un? Te ka nanduku ña'a-r xi'in taa-un. Yo n-ka chi ini-r xaxe'e-un —kuu-ña, xia'an-ña.

⁴⁹ Te xia'an-ia nuu-ña nduu-ña xi'in yii-ña:

—¿Nakuenda ka nanduku ña'a-n u? ¿Ñadu xa ka xini-n xa io xa kutuu-da ve'e Taa-da u? —kuu-ia, xia'an-ia.

⁵⁰ Ña n-ka kutnuni ini tadii-ia nakuenda xa daa n-ja'an-ia. ⁵¹ N-xiko-ia xi'in-s, te n-ka naxee-s xi'in-ia Nazaret.

N-xo jandixa-ia xa n-ka xo ta'u tniu tadii-ia nuu-ia. N-xo na'a dii-ia ntdaa xa n-kuu. ⁵² Vax kue'nu-ia, te va'a xani ini-ia. N-chindee n-chituu ña'a Ianyuux, te n-ka tna ini ña'a ñayiu.

3

N-dakua'a Sua Bautista ñayiu nuu ñayo io

¹ Tiempu ijan n-kuu uxi koon kuia taxnuni Tiberio César. Daa n-taxnuni Poncio Pilato distrito Judea, te n-taxnuni Herodes distrito Galilea, te n-taxnuni ñani Herodes, se nani Slipe distrito Iturea xi'in nuu nani Traconite, te Lisancias n-taxnuni distrito Abilinia. ² Dutu taxnuni ka n-ka kuu Anás xi'in Caifás. Tiempu daa n-ja'an Ianyuux nuu Sua, se kuu da'ya y# Zacarías. N-xo tuu-s nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. ³ N-xe'en-s ntdaa ñuu kuechi xndatuu yu'u ndute xika De'va Jordán xa n-xo ja'an-s nuu ñayiu ijan xa na natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi te na juendute-i xa na taxkanu ini Ianyuux xa n-ka kida-i. ⁴ N-ja'an-s nuu ñayiu ná n-chidotnuni Isaías, se n-xo ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Du'a n-ja'an Isaías:

Xee kana #n se kutuu nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io:

“Kada tu'a-n mee-n #n #n-n na kua'a na xe ini-n Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro.

Kuenda kiu ichi ka kuu-n.
Ndadandaa-n ichi jan.

5 Nadachitu-n de'va, ndada ndaa-n yuku xi'in tnduu.

Ndine'e ndaa-n ichi.

Ndada ndaa-n nuu kui'a kaa.

6 Te jini ntdaa ñayiu Ia dananita'u ña'a",

kuu-s, xia'an-s.

7 Kue'e ñayiu n-ka xo xe'en nuu Sua xa dajuendute ña'a-s. N-xo ja'an-s nuu-i:

—Da'ya Kui'na ka kuu-n. ¿Jundu n-kachitnu'u ña'a xa kaku koio-n nuu Ianyuux? ¿Ka kachi ini-n xa ma kiti ini-ia nuu-n na kixi-ia u? ¿Jundu n-kachitnu'u ña'a xa ma ndadandaa-ia kuechi-n?

8 Nux xandaa xakuiti n-ka natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, kada koio xava'a. Maxku ku ja'an koio-n: “Ndandi'i-ro nuu Ianyuux chi da'ya dana Abraham ka kuu-ro”, chi ru'u ja'an xa kua'a Ianyuux xa kada-ia xa yuú ya'a nduu da'ya dana Abraham. 9 Ka kuu-n kuenda kiu yutnu ta'nde xa xá katuu kaa xe'e-tnu. Ntdaa yutnu ñatu juun xavidi va'a, ta'nde-tnu, te keé-tnu nuu nu'u koko.

10 Te n-ka xo xijan tnu'u ñayiu Sua:

—Nux du'a ya'a, ¿nax io xa kada koio-da?

11 Te n-xo xia'an Sua nuu-i:

—Nux xneva'a-n uu du'nu, juña'a koio in ñayiu ñatu du'nu io. Dani nux xneva'a kue'e-n xa kaxi-n, juña'a koio ñayiu ña tuu nax kaxi io.

12 Se ka xijan tvini nandajan gobierno, n-ka xee-s xa dajuendute ña'a Sua, te n-ka ja'an-s nuu-s:

—Maestru, ¿nax io xa kada koio-da?

13 Te xia'an Sua nuu-s:

—Maxku kajan-n kue'e tvini nuu ñayiu; kajan koio-n nani ta'u tniu se ka taxnuni.

14 Di'uni n-ka xee soldado nuu-s. N-ka ja'an-s:

—¿Nax io xa kada koio-da?

Te xia'an-s:

—Maxku tñii koio-n ñayiu xa taxjuexa-i tvini. Maxku tekuechi-n ñayiu kuechi neñuu xa ni'i koio-n tvini. Kajan koio tvini ñayiu nani ta'u tñiu gobierno, te ndoo koio-n xi'in tvini kuu ya'u-n; maxku kukajan ini koio ka-n tvini.

¹⁵ N-xo ñu ini ñayiu jan xa kixi se n-xia'an Ianyuux tñu'u-ia xa kixi-s, te ñayo-i n-xini nuu ndaa xa Sua kuu Cristu a ña'a. ¹⁶ Xijan kuu xa du'a xia'an Sua nuu-i:

—Ru'u, dajuendute ña'a, te Ia kixi kada xa keé ña'a Espíritu Ianyuux, te ndadandaa-ia kuechi-n. Taxnuni ka-ia dada ru'u. Ñatu natau xa junukuechi-r nuu-ia, ni xa nandaxi-r correa ndixa-ia chi se dakuu nga kuu-r. ¹⁷ Kuenda kiu ñin se ne'e pala-s xa dandechi-s triu-s kuu-ia. Kuenda kiu triu jan kuu ñayiu. Se ijan nataxtña'a-s triu-s, te chi'i-s ñin ve'e, te teñu'u-s paja nuu nu'u koko ñikava ñikuita —kuu Sua, xia'an-s.

¹⁸ Yo kue'e ka xa n-dakua'a Sua ñayiu na n-ja'an-s tñu'u Ianyuux nuu ñayiu. ñin xandaa kuu xa n-xo ja'an-s. ¹⁹ Diuni n-ja'an do'o-s se taxnuni nani Herodes chi n-xeka-s ñadi'i ñani-s. Herodías nani-ña. Diuni n-kanandee-s-si chi kue'e ka kuechi n-kida-s. ²⁰ N-xe xee ka kuechi Herodes jan chi n-chindi'u-s Sua vekaa.

N-xendute Jesús

²¹ Na ta chindi'u ka Herodes Sua, n-dajuendute Sua ñayiu. Diuni n-dajuendute-s Jesús. Niñi xijan ta'u-ia nuu Ianyuux n-najaan andiu, ²² te n-juun Espíritu Ianyuux diki-ia. Data n-nduu-ia. Nde andiu n-ja'an Ianyuux nuu Jesús:

—Da'ya Y# Mani-r kuu ña'a. Vichi tna ini-r xa kida-n —kuu-ia, xia'an-ia.

Xixitna Jesús

²³ N-kixe'e Jesús xa kada-ia tniu lanyuux. Io-ia naxa oko uxi kuia daa. N-xo xani ini ñayiu xa kuu-ia da'ya y# José. José n-kuu da'ya Elí. ²⁴ Elí n-kuu da'ya Matat. Matat n-kuu da'ya Leví. Leví n-kuu da'ya Melqui. Melqui n-kuu da'ya Jana. Jana n-kuu da'ya José. ²⁵ José n-kuu da'ya Matatías. Matatías n-kuu da'ya Amós. Amós n-kuu da'ya Nahúm. Nahúm n-kuu da'ya Esli. Esli n-kuu da'ya Nagai. ²⁶ Nagai n-kuu da'ya Maat. Maat n-kuu da'ya Matatías. Matatías n-kuu da'ya Semei. Semei n-kuu da'ya José. José n-kuu da'ya Judá. ²⁷ Judá n-kuu da'ya Joana. Joana n-kuu da'ya Resa. Resa n-kuu da'ya Zorobabel. Zorobabel n-kuu da'ya Salatíel. Salatíel n-kuu da'ya Neri. ²⁸ Neri n-kuu da'ya Melqui. Melqui n-kuu da'ya Adi. Adi n-kuu da'ya Cosam. Cosam n-kuu da'ya Elmodam. Elmodam n-kuu da'ya Er. ²⁹ Er n-kuu da'ya Josué. Josué n-kuu da'ya Eliezer. Eliezer n-kuu da'ya Jorim. Jorim n-kuu da'ya Matat. ³⁰ Matat n-kuu da'ya Leví. Leví n-kuu da'ya Simeón. Simeón n-kuu da'ya Judá. Judá n-kuu da'ya José. José n-kuu da'ya Jonán. Jonán n-kuu da'ya Eliaquim. ³¹ Eliaquim n-kuu da'ya Melea. Melea n-kuu da'ya Mainán. Mainán n-kuu da'ya Matata. Matata n-kuu da'ya Natán. ³² Natán n-kuu da'ya David. David n-kuu da'ya Isaí. Isaí n-kuu da'ya Obed. Obed n-kuu da'ya Booz. Booz n-kuu da'ya Salmón. Salmón n-kuu da'ya Naasón. ³³ Naasón n-kuu da'ya Aminadab. Aminadab n-kuu da'ya Aram.

Aram n-kuu da'ya Esrom. Esrom n-kuu da'ya Fares. Fares n-kuu da'ya Judá. ³⁴ Judá n-kuu da'ya Jacob. Jacob n-kuu da'ya Isaac. Isaac n-kuu da'ya Abraham. Abraham n-kuu da'ya Taré. Taré n-kuu da'ya Nacor. ³⁵ Nacor n-kuu da'ya Serug. Serug n-kuu da'ya Ragau. Ragau n-kuu da'ya Peleg. Peleg n-kuu da'ya Heber. Heber n-kuu da'ya Sala. ³⁶ Sala n-kuu da'ya Cainán. Cainán n-kuu da'ya Arfaxad. Arfaxad n-kuu da'ya Sem. Sem n-kuu da'ya Noé. Noé n-kuu da'ya Lamec. ³⁷ Lamec n-kuu da'ya Matusalén. Matusalén n-kuu da'ya Enoc. Enoc n-kuu da'ya Jared. Jared n-kuu da'ya Mahalaleel. Mahalaleel n-kuu da'ya Cainán. ³⁸ Cainán n-kuu da'ya Enós. Enós n-kuu da'ya Set. Set n-kuu da'ya Adán. Adán n-kuu da'ya Ianyuux chi n-kidava'a-ia-s.

4

N-juini Kui'na xa daja'an-i Jesús xa kada-ia kuechi

¹ N-keé Espíritu Ianyuux Jesús nuu n-nane-ia nuu ndute xika De'va Jordán, te n-ja'an Espíritu Ianyuux nuu-ia xa na jí'in-ia nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. ² Ijan n-xo tuu-ia uu diko kiu. Ntdaa kiu ijan n-kuu Kui'na xa daja'an ña'a-i xa kada-ia kuechi. Ni ñin xa ña tuu nax n-xaxi-ia uu diko kiu ijan. Ijan dada yo n-kojon-ia. ³ N-ja'an Kui'na nuu-ia:

—Nux ndaa xa Da'ya Yñi Ianyuux kuu-n juña'a yuú ya'a na nduu-i tila.

⁴ Te n-ja'an Jesús nuu-i:

—Yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Ñadu diko ni xa kaxi koio ñayiu kundito-i.”

⁵ Ijan te ndeka ña'a Kui'na jua'an in nuu dujun, te nuni'no ni n-dande'a ña'a-i ntdaa ñuu ñuñayiu nuu ka taxnuni se ka taxnuni. ⁶ Te xia'an-i nuu-ia:

—Ntdanditu'u xa'a taxi-r, te tetutniu ña'a-r xa taxnuni-n ntdanditu'u ñuñayiu ya'a. Ndadaka'nu ña'a ñayiu ya mee-n chi mee-r n-taxi Ianyuux ntdaa xa'a, te ñayiu kuu ini mee-r juña'a-r. ⁷ Nux njuiin xiti-n nuu-r te nakuetu-n nuu-r, te xaxii-n kuu ntdanditu'u xa'a.

⁸ Xia'an Jesús nuu-i:

—Yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Nuu Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro, njuiin xiti koio, te nakuetu koio. Nuu mee ni-ia junukuechi koio.”

⁹ Diuni ndeka ña'a Kui'na jua'an xa jandodo ña'a-i nuu dujun ka diki veñu'u Jerusalén. Te xia'an-i nuu-ia:

—Nux ndaa xa Da'ya Yi Ianyuux kuu-n, jungava nde nuu ñu'u jan ¹⁰ chi yodotnuni tnu'u Ianyuux xa: “Ta'u tniu Ianyuux nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu-ia, xa junuu ña'a-ia.” ¹¹ Diuni yodotnuni tnu'u-ia: “Junuu ña'a koio-ia xa na ña'a tnukue'e xe'e-n nuu yuú” —kuu Kui'na, n-xia'an-i.

¹² Te xia'an Jesús nuu-i:

—Diuni yodotnuni tnu'u-ia: “Maxku kototnuni-n Ianyuux, Ia kuu Xto'o-ro.”

N-kixe'e Jesús xa kada-ia tniu-ia

¹³ Nu n-ya'a xa n-xitotnuni Kui'na Jesús, te n-dandoo ña'a-i, te ña n-naxee ka-i nde kiu n-ngondita-i inka vuelta.

¹⁴ Ñu'u Espíritu Ianyuux Jesús, te n-kua'a-ia xa kada-ia tniu-ia. N-xiko-ia juan ndixi distrito Galilea. Yo n-ka xo najani ñayiu Galilea

xa n-kida-ia. ¹⁵ N-xo dakua'a-ia ñayiu Israel xiti veñu'u kuechi-i, te n-ka xo najuen tnu'u-i-ia.

N-ka dangondita ñayiu Nazaret Jesús

¹⁶ N-xiko-ia, n-naxee-ia Nazaret, ñuteyu-ia. Nani n-xo xe'en-ia veñu'u kuechi ntña'a sabado nuu n-xo tuu-ia, dani n-xo xe'en-ia veñu'u luchu ñuu-ia. N-xee ntuku kiu sabado, te jua'an-ia veñu'u luchu jan, te n-nukoo-ia. Ijan dada n-ndojuiin-ia xa ka'u ndodo-ia tnu'u Ianyuux yodotnuni nuu ñayiu xyuku ijan, ¹⁷ te n-xia'an se xko kida veñu'u tutu tuni'no n-kidava'a Isaías, se n-ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. N-nandika-ia tutu jan, te nu n-nani'i-ia tnu'u ka'u-ia, n-ka'u ndodo-ia nuu ñayiu xyuku ijan:

¹⁸ N-tetutniu ña'a Espíritu Ianyuux xa ja'an-r tnu'u-ia nuu ñayiu ka kunda'u.

ñin xava'a kuu xa ja'an-r nuu-i.

Ñu'u ña'a Espíritu-ia.

N-tunda'a ña'a-ia xa ja'an-r nuu ñayiu xyindi'u nax kada koio-i xa yaa-i.

N-tunda'a ña'a-ia xa ndadava'a-r ñayiu kuaa na kua'a na nukonde'a-i.

N-tunda'a ña'a-ia xa kada-r xa yaa ñayiu nuu ñayiu kida u'u ña'a.

¹⁹ N-tunda'a ña'a-ia xa ja'an-r xa n-xee kiu n-xantuu Ianyuux xa kada-ia ñin xa kada-ia.

²⁰ Ijan dada n-natuni'no-ia tutu jan, te n-najuña'a-ia se xko kida veñu'u, te n-nukoo-ia. N-ka nukonde'a ña'a ntdanditu'u ñayiu xyuku veñu'u luchu jan. ²¹ Te n-kixe'e-ia xa ja'an-ia:

—Vitna kuu xa n-xetna'a tnu'u Ianyuux yodotnuni, te n-ka xo nini-n —kuu-ia, xia'an-ia.

22 N-ka kutnuni ini ñayiu n-ka tekú tnu'u n-ja'an-ia xa tnu'u vii tnu'u va'a n-ja'an-ia. Diuni n-ka kutnuni ini-i xa ñn xava'a kuu. N-ka xia'an tna'a-i:

—¿Ñadu se ya'a kuu da'ya yii José a?

23 Te xia'an Jesús nuu ñayiu jan:

—Vaa kachi koio-n nuu-r: “Na ja'an-r tnu'u ya'a: Nani dakua'a-n ñnka ñayiu, dani dakua'a-n ñayiu ya'a.” Te vaa diuni kachi-n nuu-r: “Nani n-kida-n ñuu Capernaum, dani ndoñu'u xa kada-n ñuteyu-n chi n-ka tekú-r xa n-kida-n ijan.” 24 Xandaa xakuiti xa se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, ñayo ñayiu ñuteyu-s xe ini ña'a. 25 Na n-xo tuu Elías nación Israel ya, daa n-ndii uni yodo kuia, te n-kixi tnama nde'e nitu'u nación ya. Kue'e ñadi'i n-ka xi'í yii n-xio daa. 26 Ña n-tunda'a Ianyuux Elías nuu ñn ñá ya'a chi n-tunda'a-ia Elías nuu ñn ñadi'i n-xi'í yii ñuu nani Sarepta, distrito Sidón. 27 Diuni n-xio kue'e ñayiu tna'a kue'e te'yu ñii nación Israel ya na n-xo tuu Eliseo, se n-ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ñayo-i n-ndva'a. Mee ni Naamán, se nación Siria n-ndva'a.

28 Yo n-ka kiti ini ñayiu xyuku veñu'u luchi jan xa n-ka tekú-i tnu'u ijan, 29 te n-ka ndojuiin-i, te n-ka kine'e ña'a-i yu'u ñuu jan. Xndeka ña'a-i jua'an ñn dikí yuku nuu katuu ñuu-i xa dajungava ña'a koio-i, 30 ko n-ya'a-ia me'ñu-i ntadaa-i, te n-kee-ia.

N-kine'e Jesús xaloko ñu'u anu ñn seyii

31 Juan nu'u-ia Capernaum. Capernaum kuu ñnka ñuu katuu distrito Galilea. Ntna'a sabado n-dakua'a-ia ñayiu veñu'u luchi ñuu ijan. 32 N-ka yu'u ñayiu n-ka tekú xa n-ja'an-ia jan, te n-kunuu

tñu'u-ia chi n-ka kutnuni ini-i xa n-tunda'a ña'a lanyuux.

³³ Veñu'u luchi jan tuu ñin se ñu'u ña'a xaloko, te xee n-kana-s. Xia'an-s nuu Jesús:

³⁴ —Dito, ¿nax juun ña'a-n? ¿Vaxi-n xa danaa ña'a-n a? Xini-da jundu kuu-n. Da'ya Yñi lanyuux kuu-n.

³⁵ Te n-kudeen Jesús nuu xaloko ñu'u anu se ijan. Xia'an-ia:

—Kadi yu'u-n. Ta kee anu-s —kuu-ia, xia'an-ia nuu-i.

Te n-dajane xaloko jan se ijan me'ñu ñayiu xyuku ijan. N-ndua-s, ko ña tuu nax n-kuu-s, te n-kee xaloko jan anu-s. ³⁶ Te yo nde'e n-ka yu'u ntdaa ñayiu xyuku jan. Xia'an tna'a-i:

—Ñayo n-xani ini xa du'a kada ñin se ya'a xa ta'u tñiu-s nuu xaloko, te kee-i.

³⁷ Te n-ka tekú ntdaa ñayiu io nikaduku Capernaum xa'a.

N-ndadava'a Jesús didido Simón

³⁸ N-kee-ia veñu'u luchi jan, te jua'an-ia ve'e Simón. Tna'a didido Simón ka'ni nde'e, te n-ka ja'an ñayiu xyuku ijan nuu-ia xa na ndadava'a ña'a-ia. ³⁹ N-xe juiin ndeyu-ia nuu kaa-ña, te n-kudeen-ia nuu ka'ni nde'e ñu'u ña'a, te n-ndiko ña'a ka'ni. Hora ijan ni n-ndokoo-ña, te n-xia'an-ña xa n-xaxi ñayiu xyuku ijan.

N-ndadava'a Jesús kue'e ñayiu

⁴⁰ Nñi juan keé ngandii, xndeka ñayiu ñuu ijan ñayiu ka tna'a nudñin kue'e n-ka xee nuu-ia. N-xajan ndodo-ia nda'a-ia-i, te n-ndadava'a-ia-i ntdaa-i. ⁴¹ Dñuni n-ka kee ña'a kue'e xaloko. Xee ka kana-i. Ka xia'an-i nuu-ia:

—Mee-n kuu Da'ya Y# Ianyuux.

Te n-kudeen-ia nuu-i. Xaxe'e xa na'a mee-ia xa xna'a xaloko jan xa mee-ia kuu Cristu, n-ta'u tniu-ia xa maxku ja'an koio-i xijan.

N-dakua'a Jesús tnu'u Ianyuux ñayiu distrito Galilea

⁴² N-tuu kiu kuu uu, te n-kee-ia. Jua'an-ia #n nuu ñatu nga juun dau, te ñayo io. N-ka nanduku ña'a ñayiu, te n-ka nani'i ña'a-i. N-ka juini-i xa na ndoo ka-ia ijan, te maxku ndee ni-ia. ⁴³ N-ja'an-ia nuu-i:

—Io xa ji'in-r inka ntuku ñuu xa ja'an-r nuu ñayiu ijan nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Xaxe'e xa'a n-tunda'a ña'a-ia xa vaxi-r —kuu-ia, xia'an-ia.

⁴⁴ Daa ni n-dakua'a na'i ka-ia ñayiu n-ka xo nataka xiti veñu'u kuechi Israel.

5

N-ja'an Jesús nuu uni sey# xa na nkuitandijun ña'a-s

¹ N-xika kiu, te jua'an-ia yu'u laguna ka'nu nani Genesaret. Ka data'i ña'a ñayiu xyuku nuu nu-juiin-ia xaxe'e xa ka kuu-i xa kunini koio-i tnu'u Ianyuux ja'an-ia. ² Te n-xini-ia uu barcu kuechi xtuu yatni yu'u ndute xi'in se ka tava chaka ka najini ñunu chaka-s. ³ N-keé Jesús #n barcu jan. Barcu kuu barcu Simón. N-ja'an Jesús nuu Simón xa na dakaka-s barcu nuu kaa kunu ka ndute ita'u. Nu n-dakaka-s barcu, n-nukoo Jesús xiti barcu, te n-dakua'a-ia ntdaa ñayiu xyuku yu'u ndute. ⁴ Nu n-ya'a xa n-dakua'a Jesús ñayiu, te xia'an-ia nuu Simón:

—Kandeka barcu-n jua'an nuu kunu ka kaa ndute, te dakeé-n ñunu chaka xa tava-n-ti.

⁵ Te n-ja'an Simón:

—Maestru, niniu n-ka dakeé-da ñunu-ti, ko ni ñn-t ña n-ka tava-da. Juini ñayo-da n-ka tava-ti, ko nux daa juini-n, na dakeé ntuku-da.

⁶ N-ka kida-s ná n-ja'an-ia te n-ka keé kue'e chaka ñunu jan. Te n-kixe'e ndata ñunu jua'an. ⁷ Te n-ka xaxa nda'a-s nuu dava ka se xnetna'a xi'in-s xñutuu inka barcu xa na xee koio-s xa na chindee tna'a-s. Te n-ka xee-s ijan. N-ka dachitu-s ntdaa-s nduu barcu jan chaka. Xaku nga nduxi barcu jan nuu ndute.

⁸ N-xini Simón Pedru xijan, te n-xe juuin xiti-s nuu Jesús. Xia'an-s:

—Jua'an-n, Dito, chi se kida kuechi kuu-da.

⁹ N-ka yu'u Simón xi'in se xndeka tna'a xi'in-s xaxe'e xa vichi kue'e chaka n-ka tava-s. ¹⁰ Se xndeka tna'a xi'in Simón xa ka tava-s chaka kuu Jacobo xi'in Sua, se ka kuu da'ya yñ Zebedeo. Te xia'an Jesús nuu Simón:

—Maxku ku yu'u-n. Vitna kixe'e-n xa dataka-n ñayiu. Nani dataka-n chaka xi'in ñunu-n, dani dataka-n ñayiu.

¹¹ N-ka dakaka-s barcu-s, te n-ka ndinexio-s yu'u ndute. N-ka dandoo-s ndatniu-s, te n-ka xe kuitandijun-s Jesús.

N-ndadava'a Jesús ñn se te'yu ññ

¹² Nu n-xika kiu, te jua'an Jesús inka ñuu distrito Galilea. Ijan tuu ñn se tna'a kue'e te'yu ññ. N-xini-s-ia, te n-xe juuin xiti-s nuu-ia, te n-xijan ta'u-s. Te xia'an-s:

—¿Vatuka ndadava'a ña'a-n a? Dito. Ndadava'a ña'a-n chi n-kida Ianyuux xa ndadava'a-n ñayiu.

¹³ N-dakaa-ia nda'a-ia, te n-tenee-ia nda'a-ia-s, te n-ja'an-ia nuu-s:

—Vatuka, te na ndva'a-n.

Danaa n-ndva'a-s. ¹⁴ N-ja'an-ia nuu-s xa mee ni-s na kuna'a xijan. Te xia'an ntuku-ia-s:

—Juan dande'a dutu ñi-n xa na jini-s xa n-ndva'a-n. Juña'a-n-si ñi-n xa na doko-s nuu altar ná io ley n-chidotnuni Moisés na kua'a na jini-s xa mee-r n-ndadava'a ña'a —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁵ N-xitendodo xa n-kida Jesús jua'an, te kue'e ñayiu n-ka xo taka xa kunini koio-i tnu'u-ia, te n-xo ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u, ¹⁶ ko kue'e vuelta ñayo-ia n-xo tuu chi n-xo xe'en-ia xa kajan ta'u-ia nuu Ianyuux nuu ñatu nga juun dau te ñayo io.

N-ndadava'a Jesús ñi-n se n-xi'í xe'e

¹⁷ Nu n-xika kiu, n-ka xee se fariseu xi'in se ka dakua'a ñayiu xa n-chidotnuni Moisés nuu dakua'a Jesús ñayiu. Se distrito Galilea xi'in distrito Judea ka kuu-s. Dava-s ka kuu se Jerusalén. Kiu ijan n-kida Ianyuux xa n-kua'a Jesús xa ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u, te n-ka xe'en-i nuu-ia.

¹⁸ Daa xndeka-s ñi-n se kaa nuu xito n-xi'í nduu xe'e n-ka xee nuu tuu-ia. N-ka nduku ini-s xa kiu koio-s xi'in se ku'u jan ve'e nuu tuu-ia xa kajan tuu-s-si nuu-ia, ¹⁹ ko ña n-kua'a xa kiu koio-s do ye'e jan chi yo chitu ñayiu xiti ve'e jan, te n-ka xe kaa-s diki ve'e jan. N-ka dita ndee-s teja te n-ka dajuun-s se ku'u jan nuu Jesús me'ñu ñayiu xyuku ijan.

²⁰ N-xini-ia xa ka kukanu ini-s Ianyuux, te n-ja'an-ia nuu se ku'u jan:

—N-taxkanu ini-r kuechi n-kida-n.

21 Xaxe'e xa du'a n-ja'an-ia n-ka nukuita se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se ka kuu se fariseu ka ndatnu'u-s. N-ka xani ini-s: “¿Ndee se kuu se ya'a xa dadavatna'a-s xi'in Ianyuux? Ñayo ñayiu taxkanu ini xa n-ka kida-ro kuechi; mee dii Ianyuux.”

22 N-kutnuni ini Jesús nax n-ka ndatnu'u-s, te xia'an-ia nuu-s:

—¿Nakuenda daa ka xani ini-n? ¿Nax ka kachi-n?

23 Ka xini-n xa ndva'a se ya'a nux na ja'an-r: “Ndokoo. Kaka”, ko ñatu ka jandixa-n xa taxkanu ini-r kuechi n-kida-s. 24 Kuna'a koio xa mee-r, Ia kuu ñayiu, taxkanu ini kuechi n-ka kida ñayiu.

Te xia'an-ia nuu se n-xi'i xe'e:

—Ndokoo. Ndone'e xito-n, doo-n, te juan nu'u-n ve'e-n.

25 Hora ijan ni n-ndokoo-s me'ñu ñayiu xyuku ijan. N-ndone'e-s doo-s, xito-s, te juan nu'u-s ve'e-s. Nini xika-s ichi juan nu'u-s, n-nakuetu-s nuu Ianyuux.

26 N-ka yu'u ntdaa ñayiu xyuku ijan, te diuni n-ka nakuetu koio-i nuu-ia. N-ka yu'u-i te ka xia'an tna'a-i:

—Ña uun ka xini-ro xa n-ka xini-ro vitna. Ña uun xini-ro xa du'a kada ñn ñayiu.

N-ja'an Jesús nuu Leví xa nkuítandijun ña'a-s

27 Nu n-ya'a xijan, jua'an Jesús ñnka lado. N-ya'a-ia nuu nukoo ñn se xijan tvini nandajan gobierno nani Leví. Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Ne'e, te nkuítandijun ña'a.

28 N-dandoo Leví ntdaa xa yinda'a-s, te n-xe kuitandijun-s-ia. 29 Jua'an-s xi'in-ia ve'e-s, te n-ja'an-s-ia xi'in se dakua'a-ia xa kaxde'ñu koio-ia

ve'e-s, te kue'e ndeyu n-kida tu'a-s. Kue'e se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu n-ka xee xa kaxde'ñu koio-i tuku. ³⁰ Diuni n-ka xee se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés te n-ka jan kuechi-s.

Ka xia'an-s nuu se dakua'a Jesús:

—¿Nakuenda ka xaxi ka xi'i-n xi'in se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu yo ka kida kuechi?

³¹ Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Ñayiu io va'a, ña ka ndoñu'u-i setatna, ko ñayiu ka ku'u, ndoñu'u-i-si. ³² Ñadu n-kixee-r xa ja'an-r nuu ñayiu va'a xa nkuitandijun ña'a-i chi n-kixee-r xa ja'an-r nuu ñayiu ka kida kuechi xa na nkuitandijun ña'a-i, te na natu ini koio-i xa n-ka kida-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ka kidandichi-s Jesús

³³ Ka xia'an ñayiu ka xaxde'ñu ijan nuu Jesús:

—Se dakua'a ña'a Sua, titni vuelta xne'e ii-s. Nini xne'e ii-s, ña ka xaxi-s, te titni vuelta ka xijan ta'u-s nuu lanyuux. Dani ka kida se dakua'a ña'a se fariseu. ¿Nakuenda se dakua'a mee-n, ka xaxi-s, ka xi'i-s, te ñayo-s ne'e ii?

³⁴ Te n-ja'an Jesús tnu'u kandee. Xia'an-ia:

—Se dakua'a-r ka kuu na ka kuu se xtuu viko tnunda'a, te mayo ku dada'an xa kaxi koio-s dita hora xtuu-s xi'in noviu, ³⁵ ko na xee kiu tñii ñayiu noviu jan, daa kondite koio-s chi xaxe'e xa kuko'yo ini-s.

³⁶ Te n-ja'an-ia inka tnu'u kandee ya'a. Xia'an-ia:

—Ñayo ñayiu kachi da'ma xee xa dandee-i da'ma n-kutu'u chi hora nakate-i, nandiyi da'ma xee

jan, te nataka da'ma n-kutu'u. Ñatu natau xa ndee da'ma xee da'ma n-kutu'u. Kuenda kiu tnu'u ja'an-r kuu da'ma xee jan. ³⁷ Diuni ñayo ñayiu dakeé vinu xee bolsa ñii n-kutu'u chi ndata vinu xee bolsa jan, te katu ntdantu'u vinu, te ma jiniñu'u ka bolsa ñii jan. ³⁸ Ñayo daa kida chi dakeé-ro vinu xee bolsa ñii xee. ³⁹ Ñayiu xi'i vinu na'a n-kuu io, ñayo-i xi'i vinu xee, chi ja'an-i: “Adi ka vinu na'a n-kuu io.” Kuenda kiu tnu'u-r kuu vinu xee jan —kuu Jesús, xia'an-ia.

6

Ta'u tniu Jesús nuu ñayiu nuu nax kada-i kiu sabado

¹ N-xee ntuku kiu sabado, te n-ya'a Jesús xi'in se dakua'a-ia ñn nuu ñu'u kaa triu. Nini n-ka ya'a-s n-ka tnundodo-s yoko triu jan. N-ka kñn-s, te n-ka xaxi-s. ² N-ka xini dava se fariseu, te n-ka ja'an-s:

—¿Nakuenda ka kida-n xa ña xejoon Ianyuux xa kada-ro kiu kuu sabado?

³ N-ja'an Jesús nuu-s:

—¿Nax kuu xa ña ka ka'u-n xa n-kida David xi'in se xndeka tna'a xi'in-s ñn vuelta na ka kojon-s?

⁴ N-kñu-s veñu'u, te n-tnñ-s tila n-doko dutu nuu Ianyuux. N-xia'an David se xndeka tna'a xi'in-s, te n-ka xaxi-s ntdaa-s. Ñatu xejoon Ianyuux xa kaxi koio ñnka ñayiu tila ijan chi diko ni dutu xejoon-ia xa kaxi-s. ⁵ Ru'u, Ia kuu ñayiu, taxnuni-r nuu ñayiu kiu kuu sabado, te ta'u tniu-r nuu-i —kuu-ia, xia'an-ia.

N-ndadava'a Jesús nda'a ñn seyñ kiu sabado

⁶ ñnka ntuku kiu kuu sabado, n-kñu-ia veñu'u, te n-dakua'a-ia ñayiu. Ijan tuu ñn se n-natñyi nda'a

kua'a. ⁷ Te n-ka xitoyu'u ña'a se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nu na ndadava'a-ia ñayiu kiu kuu sabado chi n-ka kuu-s xa tekuechi neñuu-s-ia. ⁸ N-kutnuni ini-ia xa n-ka xani ini se ijan. Xijan kuu xa n-ja'an-ia nuu se n-natiyi nda'a:

—Ndojuuin-n, te kunujuuin-n me'ñu-s ntdaa-s.

N-ndojuiin-s. Te n-xo nujuiin-s me'ñu ntdaa se xyuku ijan. ⁹ Te xia'an Jesús nuu se xyuku ijan:

—Na kajan tnu'u ña'a-r ñin xa kajan tnu'u ña'a-r. ¿Kada-ro ñin xa va'a a kada-ro ñin xa ña io va'a kiu kuu sabado ja'an ley n-chidotnuni Moisés a? ¿Xejoon ley-s xa kada-ro xa kundito na'i ñin ñayiu a xa ka'ni-ro-i a?

¹⁰ N-nukonde'a Jesús se n-ka naduku nduu ña'a, te xia'an-ia nuu se n-natiyi nda'a:

—Nadakaa nda'a-n.

N-dakaa-s nda'a-s, te n-ndva'a. ¹¹ Yo n-ka kiti ini se xyuku ijan, te n-ka ndatnu'u-s nuu naxa kada koio-s Jesús.

N-kaxí Jesús uxi uu se n-dakua'a-ia

¹² Nu n-xika kiu, te n-xe kaa-ia yuku xa kajan ta'u-ia nuu lanyuux. Niniu n-xijan ta'u-ia.

¹³ Nu n-tuu, te n-kana-ia ñayiu xndijun ña'a. N-kaxí ni'no-ia uxi uu seyii nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan. N-kaxí-ia-s, te n-tunda'a-ia-s xa kada koio-s tniu-ia. ¹⁴ N-kaxí-ia Simón, se n-danani-ia Spedru. N-kaxí-ia Ndrixi Simón. N-kaxí-ia Jacobo, Sua, Slipe, Stolo, ¹⁵ Steu, Tomaxi, Jacobo, da'ya yii Alfeo du. N-kaxí-ia Simón, se n-dandee ña'a ñayiu Zelote. ¹⁶ N-kaxí-ia Judas, da'ya yii Jacobo xi'in Judas Iscariote. Judas Iscariote ya kuu se n-kida xa n-tnii juxtixia Jesús.

N-dakua'a Jesús kue'e ñayiu, te n-ndadava'a-ia-i

¹⁷ Te n-nuu Jesús xi'in-s, te n-xee-ia xi'in-s nuu ndaa, ñn nuu io yodo. Kue'e xa kue'e ñayiu xndijun ña'a. Dani kue'e ñayiu dijan n-ka xee xyuku ijan tuku. Xyuku ñayiu Jerusalén. Xyuku ñayiu xn-daxio dava ka ñuu distrito xndatuu Judea. Xyuku ñayiu Tiro xi'in ñayiu Sidón. Nduu ñuu ya'a xn-datuu yu'u mar. ¹⁸ N-ka xee-i xa kunini koio-i tnu'u-ia xi'in xa ndadava'a-ia-i kue'e ka tna'a-i, te n-ka ndva'a-i. Dani n-ka ndva'a ñayiu n-ñu'u ña'a xaloko. ¹⁹ N-juini ntdantu'u ñayiu xyuku ijan xa kaju'un-i Jesús xa ndva'a-i chi n-kida Ianyuux xa kua'a-ia xa ndadava'a-ia-i.

Ñayiu nda'u ya'a xi'in ñayiu xtuu va'a

²⁰ N-nukonde'a Jesús ñayiu dakua'a-ia, te n-ja'an-ia nuu-i:

—Mee-n ñayiu ka xani ini xa ma dananita'u ña'a Ianyuux, naka ta'u-n chi kiu tna'a-n nuu ñayiu taxnuni-ia nuu-i.

²¹ 'Ndo'o ñayiu io anu xa kada koio-n xa juini Ianyuux, naka ta'u-n chi kada ndi'i-n xijan, te kudi ini-n.

'Mee-n xa ka kuu-n ñayiu ka nda'i vitna, naka ta'u-n chi kueku koio-n.

²² 'Naka ta'u kuu koio-n hora na jini u'u ña'a ñayiu. Ma juejoon ka-i xa kandeka tna'a ka-n xi'in-i, te kui'a ja'an ña'a koio-i. Ja'an koio-i xa unu loko-n. Ntdaa xijan kada ña'a-i xaxe'e ru'u, Ia kuu ñayiu. ²³ Nux daa na ya'a koio-n, ta'u kuu koio-n chi yo kue'e xa io andiu taxi Ianyuux. Kudi ini koio-n, daa. Du'a kada ña'a koio-i chi daa n-ka kida xixitna ñayiu ijan se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu.

24 'Ko ndo'o, ñayiu unu kuika, nda'u ya'a koio-n chi xa n-ka ni'i-n xa ka kukajan ini-n.

25 'Ndo'o, ñayiu io xa kaxi xa ko'o vitna, nda'u ya'a koio-n chi kojon koio-n.

'Ndo'o, ñayiu ka xaku vitna, nda'u ya'a koio-n na xee ki'u chi nda'i koio-n xaxe'e xa kuko'yo ini-n.

26 'Ndo'o, ñayiu ka najuen tnu'u ña'a ntdantu'u ñayiu, nda'u ya'a koio-n chi du'a n-ka najuen tnu'u xixitna-n se n-ka ja'an vete xa kuu-s se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu.

Juemani koio-n ñayiu ka xini u'u ña'a

27 'Mee-n ñayiu ka tekku tnu'u ja'an-r nuu-n, maxku jini u'u koio-n ñayiu kui'a ka kida ña'a; juemani koio-n-yi. 28 Kajan ta'u koio-n nuu Ianyuux xa ta'u na kuu ñayiu ka ja'an u'u ña'a. Kajan ta'u koio-n nuu Ianyuux xaxe'e ñayiu ka jan kui'a ña'a. 29 Nux na kani ñayiu ñin lado kuñu nuu-n ngone'e-n inka lado xa na kani ntuku-i. Nux na jendee ñayiu doo-n, maxku nadita-n, nux jendee-i du'nu-n tuku, juña'a na'i-n na kane'e-i ji'in. 30 Dava'a nga xa na kajan ñayiu, juña'a koio-n. Nux na jendee ñayiu ndatniu-n, maxku nandajan koio-n. 31 Nuxa juini-n xa juemani ña'a ñayiu, juemani-n-yi. 32 Nux mee ni ñayiu ka xemani ña'a, ka xemani-n, ña tna ini Ianyuux xa ka kida-n chi ntdaa ñayiu du'a ka kida. Nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xa'a. 33 Nux mee ni ñayiu ka kida ña'a xava'a ka kida-n xava'a, ña tna ini Ianyuux xa ka kida-n. Ntdaa ñayiu du'a ka kida, nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xijan. 34 Nux diko ni ñayiu ka nataxi, ka xia'an nuu-n, ña tna ini Ianyuux xa ka kida-n. Ntdaa ñayiu du'a ka kida,

nde ñayiu ka kida kue'e kuechi kida xijan. Ka xia'an nuu ñayiu tvini xi'in xaxii-i xa na najuña'a nuu ñayiu n-xia'an nuu-i inka kiu. ³⁵ Maxku du'a kada koio-n; juemani koio-n ñayiu ka xini u'u ña'a. Juña'a nuu koio-n xa ka xijan nuu-i, te maxku jun ini-n xa naje'en koio-n xa n-xia'an nuu-n ñayiu nux ña tuu nax nani'i-i xa nataxi-i. Nux du'a na kada koio-n kue'e xa taxi lanyuux. Kada koio-n ná kida lanyuux, la taxnuni ka, chi va'a-ia nuu ñayiu ña uun ka ja'an xa n-kuta'u-i nuu-ia. Va'a-ia nuu ñayiu loko. ³⁶ Kunda'u ini-n ñayiu ná kunda'u ini Taa-ro lanyuux-yi.

Maxku jan tnu'u koio-n ñayiu

³⁷ Maxku jan tnu'u koio-n ñayiu na kua'a maxku jan tnu'u ña'a-i. Nux taxkanu ini koio-n xa n-kida ña'a ñayiu, taxkanu ini ña'a-i tuku. ³⁸ Juña'a nga-n ñn xa juña'a nga-n ñayiu. Nux daa na kada koio-n, taxi inka ñayiu ñn xa taxi-i. Diko kuedi ni'no-i xa taxi-i, diko kodo y# yu'u maquila. Nani juña'a koio-n ñayiu, dani nataxi-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁹ Te n-ja'an-ia inka tnu'u kandee:

—Ma ndaku ñn se kuaa xa kandeka-s inka se kuaa ji'in ñn nuu ji'in-s chi nduu-s kekava ñn nua.

⁴⁰ Ñayo ñayiu xyi'i xkuela tu'a ka dada maestru-i. Na daxinokava se xyi'i xkuela xa ka'u-s, dada xee-s maestru-s, te ma ya'a nduu ña'a-s.

⁴¹ Kuenda kiu yakua luchi lii kaa ni'no nduchi nuu ñayiu xka ndeka tna'a xi'in-n kuu kuechi luchi ka kida-i. ¿Nax kuu xa ka chinuu-n xijan, te ña ka chinuu-n kuechi na'nu ka kida mee-n kuenda kiu tndu'u kaa ni'no nduchi nuu mee-n? ⁴² ¿Nakuenda ka xia'an-n nuu ñayiu xnetna'a xi'in-n: “Taxtuu nuu-n na natava-r yakua luchi lii kaa ni'no”, te ña

ka chinuu-n tndu'u kaa ni'no nduchi nuu mee-n? Kuenda kiu kuechi ka'nu ka kida-n kuu xijan. Ka kida nga-n xa va'a-n. Ki'na nuu natava koio-n tndu'u kaa ni'no nuu-n na kua'a kaxi kunde'a koio-n xa natava-n yakua luchi kaa ni'no nuu ñayiu.

Ka xini-ro nuu na yutnu kuu-tnu chi xini-ro nax juun-tnu

⁴³ Yutnu juun xavidi, ñatu juun-tnu ñn xa ña xiniñu'u. Daa ka kuu ñayiu va'a. Tnunde'a vax te'yu, ñatuka xiniñu'u nde'a juun-tnu. Daa ka kuu ñayiu loko. ⁴⁴ Ka xini-n nuu na yutnu kuu-tnu hora xnde'a-n xavidi juun-tnu. Ñatu juun tnutitnu higo. Dani tnuyiki ñatu juun-tnu uva. ⁴⁵ Nux va'a-n, va'a ka ja'an-n. Nux loko-n, kui'a ka ja'an-n. Xa xñu'u anu-n, xijan ka ja'an-n.

Ñin se n-tava cimientu ve'e-s, xi'in ñn se ña n-tava

⁴⁶ ¿Nakuenda ka ja'an-n xa xto'o-n kuu ña'a, te ñatu ka jandixa ña'a-n? ⁴⁷ Na kakune'e-r ñayiu jandixa ña'a xi'in ñayiu ña jandixa ña'a. ⁴⁸ Ñayiu teku tnu'u-r te kida-i xa ja'an-r jan kuu ná kuu ñn se n-kidava'a ve'e-s. Kunu n-xate-s, te n-xajan ndodo-s cimientu ve'e-s nuu toto ndika yi'i nuu ñu'u. N-juun dau. N-naneñu ndute xika de'va, te n-tuxindee-te xeve'e-s, ko ñatu n-tunda'a-te ve'e jan chi va'a n-kua'a ve'e-s. ⁴⁹ Ñayiu teku tnu'u-r te ña jandixa-i, kuu-i ná kuu ñn se n-kidava'a ve'e nuu ñu'u ni, te ñatu n-tava-s cimientu. N-juun dau. N-naneñu ndute xika de'va, te n-tuxindee-té xeve'e jan, te danaa n-ndua. Ndondoo ve'e jan junkoio —kuu Jesús, n-ja'an-ia.

7

N-ndadava'a Jesús ñn se xinokuechi nuu ñn centurión

¹ Nu n-ya'a xa n-ja'an Jesús ntdaa xa'a, te juan nu'u-ia Capernaum. ² Ijan tuu ñn centurión. Yo ka'u ku'u se kidatniu nuu-s, diko nga xa kuú-s. Yo mani n-juini-s-si. ³ N-teku-s xa ka ndatnu'u ñayiu xa kida Jesús, te n-tunda'a-s sexa'nu taxnuni nuu ñayiu Israel xa na kajan ta'u koio-s nuu-ia xa na ji'in-ia ve'e-s xa na ndadava'a-ia se ku'u jan. ⁴ Nu n-ka xee-s nuu Jesús, yo n-ka xijan ta'u-s nuu-ia xa na jin ndadava'a-ia se xinokuechi nuu se kuu centurión jan ⁵ xaxe'e xa mani juini-s ñayiu Israel xi'in xaxe'e xa tvini mee-s n-dakaa-s veñu'u ñuu-i. ⁶ Ijan dada jua'an Jesús xi'in-s ve'e centurión jan. Nu n-kuyatni Jesús ve'e-s, te n-tunda'a-s se ka xinitna'a xi'in-s xa jin tna'a-s Jesús. N-ka ja'an-s nuu-ia:

—Dito, maxku dakuita-n tiempo-n chi kachi centurión: “Ñatu natau xa kixi-ia ve'e-r chi ndandi'i-ia.” ⁷ Diuni kachi-s: “Ni ñatu natau xa ji'in-r nuu-ia. Diko ni na ja'an-ia xa na ndva'a se xinokuechi nuu-r, te ndva'a-s ne.” ⁸ Te n-ja'an ka-s xa io ñnka se taxnuni nuu-s, te diuni taxnuni-s tuku. Taxnuni-s nuu se ka kuu soldado. Nux na ja'an-s nuu ñn-s xa na ji'in-s ñn nuu ji'in-s te xe'en-s. Nux na ja'an-s nuu ñnka-s xa xee-s ve'e-s te xee-s. Nux ta'u tniu-s nuu se xinokuechi nuu-s xa na kada-s dava'a nga xa juini-s, te kida-s —ka kuu-s, n-ka xia'an-s nuu Jesús.

⁹ Nu n-teku Jesús tnu'u se ijan n-yu'u anu-ia. N-ngokoo-ia xa kunde'a-ia ñayiu xndijun ña'a. Te n-ja'an-ia nuu-i:

—Ta uun ka jini-r ñn ñayiu Israel kukanu ini ña'a ná kukanu ini ña'a se ya'a.

¹⁰ N-ka naxee se n-tunda'a centurión jan ve'e-s, te n-ka xini-s xa n-ndva'a se xinokuechi jan.

N-nadandoto Jesús da'ya y# ñn ña n-xi'í y#

¹¹ Kiu kuu uu jua'an Jesús xi'in ñayiu dakua'a-ia Naín. Diuni xndijun ña'a kue'e ka ñayiu jua'an.

¹² Nu n-kuyatni Jesús xi'in ñayiu jan ye'e ñuu jan, n-xe juntna'a-ia xi'in ñayiu juan kuxi koio ndiyi. N-ndoo mee n-ndoo ñn di'i ndiyi jan chi diuni n-xi'í y#-ña. Idii ni da'ya-ña daa n-xio, te n-xi'í-s. Yo kue'e ñayiu xndeka tna'a xi'in-ña jua'an koio.

¹³ N-kunda'u ini Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, ña ijan, te n-ja'an-ia nuu-ña:

—Maxku ku nda'i-n.

¹⁴ N-xe nde'e-ia xatnu ndiyi jan, te n-xajan ndodo-ia nda'a-ia xatnu jan. N-ka nujuiin se xn-dido ndiyi jan. Te n-ja'an-ia nuu ndiyi jan:

—Ndokoo, Lungo.

¹⁵ N-ndokoo se n-kuu ndiyi jan, te n-naja'an-s. N-xani Jesús-si nuu di'i-s, te n-nakueka ña'a-ña.

¹⁶ Nu n-xini ñayiu xyuku ijan xa du'a n-kida-ia n-ka yu'u-i, te n-ka nakuetu-i nuu Ianyuux. Ka xia'an tna'a-i:

—N-kixee se tu'a va'a xa ja'an-s tnu'u Ianyuux nuu-ro. N-kixee Ianyuux xa chindee ña'a-ia.

¹⁷ Te ntdanditu'u Judea xi'in ñuu xndatuu nıkanduu Judea jan n-ka teku ñayiu xa n-kida Jesús.

N-tunda'a Sua Bautista se dakua'a-s nuu Jesús

¹⁸ Ntdaa xa'a n-ka najani se dakua'a ña'a Sua nuu-s. Xaxe'e xijan n-kana-s uu-s. ¹⁹ Te

n-tunda'a-s-si nuu Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, xa kajan tnu'u koio-s-ia. Du'a xia'an Sua xa na juña'a koio-s-ia: “¿Diu ndixi kuu se n-ja'an Ianyuux xa kixi-n te kundetu koio-da-s a inka-s a?”

²⁰ Nu n-ka xee se ijan nuu Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Sua Bautista n-tunda'a ña'a xa vaxi-da. ñin xa juini-s xa kajan tnu'u ña'a-da. Ja'an-s: “¿Diu ndixi kuu se n-ja'an Ianyuux xa kixi-s te kundetu-da-s a inka-s a?”

²¹ Hora ijan ni n-ndadava'a ka-ia kue'e ñayiu ka ku'u. Nudin kue'e n-ka tna'a-i. N-ndadava'a-ia ñayiu xñu'u ña'a xaloko. N-ndadava'a-ia kue'e ñayiu kuaa. ²² Te n-ja'an-ia nuu se n-tunda'a Sua:

—Juan nu'u koio, te najani-n nuu Sua xa n-ka xini-n xi'in xa n-ka tekun. Juña'a koio-n xa xnde'a ñayiu kuaa n-ka kaku. Ka ndva'a xe'e ñayiu yakua. N-ka ndva'a ñayiu n-te'yu ñin. Ka tekun ñayiu do'o n-kaku. N-ka nandoto dava ñayiu n-xi'í. Te ja'an-r nuu ñayiu ka kunda'u nax io xa kada-i xa nanita'u-i. ñin xava'a kuu. ²³ Naka ta'u kuu ñayiu ña ka dangondita ña'a juini ñatu kida-r xa xñu ini-i xa kada-r, te xndijun ña'a na'i-i —kuu Jesús, n-xia'an-ia nuu se n-tunda'a ña'a Sua.

²⁴ Nu n-ka ndee se n-tunda'a ña'a Sua, te n-kixe'e Jesús xa kakune'e-ia Sua. Xia'an-ia nuu ñayiu xyuku ijan:

—¿Nax n-ka xe nde'a-n nuu ñatu nga juun dau te ñayo io? Ñatu n-ka xe nde'a-n ñin se kuu ná kuu tnu ite xa jua'an vaxi-tnu hora kane tachi xa kava uu kava uni anu-s. ²⁵ Ñadu se ni'no da'ma va'a te vita n-ka xe nde'a-n chi se ndixnda'u ndixkee n-ka xe nde'a-n. Se xni'no da'ma va'a te ya'u, xndaxio-s ve'e se taxnuni te xneva'a-s ndatniu yo

ya'u. ²⁶ Se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu n-ka xe nde'a-n. Xa ndaa xa ndandi'i ka Sua dada dava ka se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. ²⁷ Sua kuu se n-kakune'e ña'a se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux yodotnuni. N-chidotnuni-s xa n-ja'an Ianyuux nuu-r:

Ki'na nuu tunda'a-r ñn se tunda'a-r ji'in.

Ijan dada tunda'a ña'a-r mee-n.

Kada-s xa koo tu'a ntdaa ñayiu xa xe ini ña'a-i na ji'in-n ñuñayiu.

²⁸ Ru'u ja'an xa ndandi'i ka Sua dada inka ñayiu ñuñayiu, ko ñayiu kutuu nuu taxnuni Ianyuux andiu, ndandi'i ka-i dada Sua vitna.

²⁹ N-ka xia'an tna'a se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu n-ka tekú xa daa n-ja'an Jesús xa ñn xava'a kuu xa ta'u tniu Ianyuux. Ka kuu-i ñayiu n-dajuendute ña'a Sua. ³⁰ Ko se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, ña n-ka kida-s xa n-ñu ini Ianyuux xa kada-s, ni ña n-ka xe'en-s xa dajuendute ña'a Sua.

³¹ Te xia'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—Mee-n, ñayiu io vitna, ³² ka kuu-n ná ka kuu dichí kuechi xi'in sekuechi xtúu nuu ya'u. Xee n-ka ja'an dava-s nuu dava ka-s: “N-ka tiu-r tnuyoo, ko ñayo-n n-ka xataxe'e. N-ka xita-r yaa ko'yo ini, ko ñayo-n n-ka nda'i.” ³³ Xijan ja'an-r nuu-n chí Sua Bautista, ña xaxi-s tila te ña xi'i-s vinu, te ka ja'an-n: “Xaloko ñu'u anu-s.” ³⁴ Mee-r, Ia kuu ñayiu, dava'a nga xa xaxi-r. Diuni xi'i-r vinu, te ka ja'an-n xa kuu-r se nde'e xi'i. Diuni ka ja'an-n xa kuu-r se nde'e xaxi. Ka ja'an-n xa kumani-r xi'in se ka xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu ka kida kue'e kuechi. ³⁵ Ka

xini-ro nuu xava'a a ñin xa u'u dakua'a ñin maestru ñayiu hora xnde'a-ro xa ka kida ñayiu ijan —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-xajan ñin ñadi'i perfume xe'e Jesús

³⁶ N-ja'an ñin se kuu fariseu Jesús xa kaxde'ñu-s xi'in-ia, te jua'an-ia. N-kiu-ia ve'e-s, te n-nukoo-ia xa kaxde'ñu-ia. ³⁷ Ñuu ijan io ñin ñadi'i kue'e kuechi n-kida. N-teku-ña xa tuu Jesús ve'e se fariseu, te ne'e-ña frascu alabastro ñu'u perfume n-xee ve'e ijan. ³⁸ N-xee-ña nuu nukoo Jesús, te n-xe juiin xiti-ña yatni xe'e-ia. Nda'i-ña, te n-todo ndute nuu-ña xe'e-ia. N-nadayichi-ña xe'e-ia xi'in idi diki-ña. Titni vuelta n-teyu'u-ña xe'e-ia. Diuni n-xajan-ña perfume xe'e-ia.

³⁹ Nu n-xini se n-ja'an Jesús xijan, te n-xani ini-s: “Nu se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu kuu se ya'a, ¿nakuenda ña xini-s xa ñá kida kue'e kuechi kuu ñá ya'a?”

⁴⁰ Xijan kuu xa n-ja'an Jesús nuu-s:

—Simón, ñin xa juini-r xa ja'an-r.

—Io va'a ni, Maestro —kuu-s, xia'an-s.

⁴¹ —N-xio uu se n-ka xo tau nuu ñin se daxa nuu tvini. ñin-s n-xo tau o'on denario. Inka-s n-xo tau uu diko uxi denario. ⁴² Xaxe'e xa ñayo-s ni'i tvini xa nachiya'u-s, xijan kuu xa ña n-nandajan juexa se daxa nuu tvini jan tvini-s. ¿Ndeda ñin-s n-xemani ka se daxa nuu tvini jan? —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁴³ Te xia'an-s nuu-ia:

—Xani ini-da xa se n-xo tau kue'e ka tvini-s —kuu-s, xia'an-s.

Te xia'an ntuku-ia nuu-s:

—Va'a n-ja'an-n.

44 N-ngokoo Jesús xa kunde'a-ia-ña. Ijan dada xia'an-ia nuu Simón:

—Kunde'a ñadi'i ya'a. Na n-kikiu-r ve'e-n, ña n-taxi-n ndute xa n-ndundoo xe'e-r, ko mee-ña, n-najini-ña xe'e-r xi'in ndute nuu-ña, te n-xu'a-ña xe'e-r xi'in idi diki-ña. 45 Ña n-teyu'u ña'a-n, ko mee-ña, nde na n-kikiu-ña ve'e-n teyu'u-ña xe'e-r. 46 Ña n-xodo-n aciti diki-r, ko mee-ña, chi n-xodo-ña perfume xe'e-r. 47 Xaxe'e xa du'a n-kida-ña na ja'an-r nuu-n xa n-taxkanu ini Ianyuux ntdaa xa n-kida-ña, juini kue'e kuechi n-kida-ña chi yo xemani-ña-ia. Ñayiu ñatu ka'nu kuechi, te n-taxkanu ini Ianyuux kuechi-i xaku ni xemani-i-ia —kuu-ia, xia'an-ia nuu Simón.

48 Te xia'an-ia nuu ñá ijan:

—N-taxkanu ini-r kuechi n-kida-n.

49 N-ka nukuita dava ñayiu xyuku ijan ka xijan tnu'u tna'a-i:

—¿Jundu kuu se ya'a xa ja'an-s xa taxkanu ini-s kuechi n-kida ñayiu?

50 Te xia'an Jesús nuu ñadi'i jan:

—Xaxe'e xa kukanu ini ña'a-n, nanita'u-n. Jua'an xandaa xavatu.

8

Ñadi'i n-ka chindee Jesús

1 Nu n-ya'a xijan, n-ya'a-ia xi'in uxi uu se dakua'a-ia jan ñuu xi'in ñuu xa n-xian tnu'u-ia ñayiu nax kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Nani n-xe'en-ia ñuu kuechi, dani n-xe'en-ia ñuu na'nu. 2 Diuni n-kunduu-ia xi'in ñá n-ndadava'a-ia. Dava-ña n-ka tna'a kue'e, te dava-ña n-ka ñu'u ña'a xaloko.

Dìuni n-kunduu-ia xi'in kue'e ka ñadi'i. Ìn-ña nani María Magdalena. Ná ya'a n-ñu'u ña'a uxa xaloko. ³ Ìnka-ña nani Juana. Ñadi'i Chuza, se n-xo netniu xa n-yinda'a-s xaxii Herodes kuu-ña. Ìnka-ña nani Susana. N-ka xo xia'an-ña Jesús xi'in se dakua'a-ia xa n-ka ndoñu'u-ia xi'in-s.

Se xitu trüu

⁴ Kue'e ñuu n-ka taka nuu Jesús. Te n-ja'an-ia tnu'u kandee. Xia'an-ia:

⁵ —N-xio ìn se n-xo xitu trüu. Juan dada'u-s trüu-s. Dava trüu n-dada'u-s jan n-ndava ichi, te n-xeñi ni'no ñayiu. N-ka xee chilidaa, te n-ka xaxi-ti. ⁶ Dava trüu jan n-ndava nuu kaa yuú. N-ka xite, te n-yichi chí ña tuu na ko'yo io nuu ñu'u.

⁷ Dava trüu jan n-ndava nuu yuku iñu, te ntdaa n-ka xite, ko ña n-xejoon yuku iñu jan xa kue'nu ka trüu jan, te n-ka kudichi kuiñi-i. ⁸ Te dava trüu n-xe kava nuu ñu'u kojón. N-xa'nu, te n-kua'a. Ntna'a ìn ìn yoko trüu ñu'u ìn ìn cientu nuni.

N-ja'an ka Jesús, te xee n-ja'an-ia:

—Xaxe'e xa xnini-n xa ja'an-r, xijan kuu xa kunini va'a-n xa na kutnuni ini koio-n.

⁹ Ijan dada jua'an dñn Jesús xi'in se dakua'a-ia, te n-ka xijan tnu'u ña'a-s nax kuu xa djan n-najani-ia. ¹⁰ Te xia'an-ia:

—Kida lanyuux xa kutnuni ini-n ìn ìn-n ìn xa mee ni-ia xini. Xa kakune'e-ia kuu xa tax-nuni-ia nuu-n, ko nuu dava ka ñayiu n-ja'an-r tnu'u kandee xa ma kutnuni ini-i xa n-ja'an-r. Xijan kuu xa kunde'a koio-i, ko ma kutnuni ini-i. Teku koio-i, ko dani ma kutnuni ini-i. ¹¹ Xa'a kuu xa n-najani-r. Trüu kuu ná kuu tnu'u lanyuux. ¹² Ichi nuu n-ndava trüu jan kuu dava ñayiu ka teku

tnu'u-ia. Xee Kui'na nuu-i, te dada'u ini-i-yi xa maxku kukanu ini ña'a koio-i, te ma nanita'u-i. ¹³ Nuu kaa yuú nuu ndava dava triu jan kuu ná kuu dava ñayiu xnini tnu'u Ianyuux. Ka kudi ini-i, te ka jandixa-i tnu'u jan. Ña tuu na yo'o triu jan n-xika. Xaku ni kiu ka jandixa-i xijan, te hora kui'a ka kida ña'a dava ñayiu, ka dandoo-i xa n-ka jandixa-i. ¹⁴ Nuu ñu'u nuu ndava triu me'ñu yuku iñu te n-kida yuku iñu xa n-kuchachi triu jan, kuu ñayiu xnini tnu'u jan, te ka chi ini-i nuu nax ya'a koio-i. Diuni yo ka kukajan ini-i xa nkotuu kuika-i. Yo ka jun ini-i xa kada koio-i xa ka kukajan ini anu-i. ¹⁵ Nuu ñu'u va'a nuu n-ndava triu, xijan kuu ná kuu ñayiu kida xa va'a chi va'a anu-i. Ka tekui tnu'u Ianyuux, te idii ni vuelta ka xajan-i anu-i xa ka jandixa-i tnu'u-ia, te ka teyika-i mee-i xa ka kida-i xava'a.

N-kakune'e Jesús candil n-kiu ndeyu

¹⁶ Ñayo ñayiu natnuu candil, te chindeyu-i candil jan kidi a ku jantuu-i ka'a xito. Ñayo daa kida chi jandodo-ro ñin nuu dujun xa na koo kanda nuu ñayiu kiu xiti ve'e-ro. ¹⁷ Xa na'i kida ñayiu vitna, xijan kunde'a koio ñayiu na xee kiu. Xa na'i ka ja'an ñayiu vitna, tekui koio ñayiu na xee kiu. ¹⁸ Chinuu koio xa na kutnuni ini-n nax ka tekui chi ñayiu ka kutnuni ini, kutnuni koio ka ini-i. Te ñayiu ita'u ni ka kutnuni ini, ka tu ini-i xa yo va'a ka kutnuni ini-i, ñayiu ijan ndunaa koio xa n-ka kutnuni ini-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-xee di'i Jesús xi'in ñani-ia nuu tuu-ia

¹⁹ Ñin vuelta n-xee di'i Jesús xi'in ñani-ia ve'e nuu tuu-ia, te ña n-kua'a xa kiu koio-ña ve'e jan chi

kue'e ñayiu xyuku. ²⁰ Te n-xian tnu'u ñin se n-xian tnu'u Jesús:

—Ndetu ña'a di'i-n xi'in ñani-n yata ve'e ya xa ndatnu'u koio-ña xi'in-n.

²¹ Te xia'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ñayiu xnini tnu'u lanyuux te ka jandixa-i-ia, ka kuu di'i-r, ñani-r, ku'a-r tuku.

N-nujani Jesús tachi nde'e kane nuu mar

²² Inka kiu n-keé Jesús xi'in se dakua'a-ia xiti ñin barcu, te xia'an-ia nuu-s:

—Na ji'in-ro inka lado yu'u mar.

N-ka nandaxi-s barcu, te n-ka dakaka-s xa jua'an koio-s xi'in-ia. ²³ Nu n-ka kudava-s nuu mar, te n-kidi-ia. N-kane ñin tachi nde'e. Vax chitu ndute xiti barcu. Io n-kuu. ²⁴ N-ka xe dandoto ña'a se dakua'a-ia. Ka xia'an-s:

—Maestru, Maestru, vax nduxi-ro nuu ndute.

N-ndokoo-ia te n-kudeen-ia nuu tachi xi'in nuu ndute xekandava. Nanii nga n-kuu. N-nujuiin tachi xi'in ndute. ²⁵ Te xia'an Jesús:

—¿Ña ka kukanu ini ña'a-n a?

N-ka yu'u-s te ka xia'an tna'a-s:

—¿Jundu kuu se ya'a xa taxnuni-s nuu ntdaa xa io? Nde tachi xi'in ndute jandixa ña'a.

N-kine'e Jesús xaloko xñu'u ña'a ñin se Gadara

²⁶ Ijan dada jua'an na'i-ia xi'in-s, te n-xee-ia xi'in-s inka lado yu'u mar jan nuu nani Gadara, nuu nde'a tna'a xi'in Galilea. ²⁷ N-ka nane-s xi'in Jesús barcu, te n-xetu'a ña'a ñin se Gadara xñu'u ña'a xaloko. N-kuna'a ña ni'no-s da'ma. Io vichi-s. Ña ndoo-s ve'e-s chi n-xo ndoo-s yau kava nuu xyinduxi ndiyi. ²⁸⁻²⁹ Kue'e vuelta n-ka keé ña'a xaloko, te n-ka xo duku ña'a ñayiu cadena. N-ka

xo duku ña'a-i yo'o. Te n-xo ndee ña'a-i xa na ña'a kunu-s, ko n-xo xa'nde-s cadena jan xi'in yo'o jan, te n-ka xo kandeka ña'a xaloko jan n-ka xo xe'en nuu ñatu nga juun dau, te ñayo ñayiu io. N-xini-s Jesús, te xee n-kana-s, te n-xe juiin xiti-s nuu-ia. Xia'an-s:

—Jesús, Da'ya Yiñ Ianyuux, Ia taxnuni ka. ¿Nax juun ña'a-n? Xijan ta'u-da nuu-n xa maxku yo nde'e kada u'u ña'a-n —kuu-s, xia'an-s.

Te n-ta'u tniu Jesús xa kee xaloko jan se ijan.

³⁰ Te n-xijan tnu'u ña'a Jesús:

—¿Nax nani-n?

Xia'an-s:

—Yo kue'e diu-da io.

Du'a xia'an-s chi yo kue'e xaloko xñu'u anu-s.

³¹ Te n-ka xijan ta'u xaloko xñu'u anu-s nuu Jesús xa maxku ta'u tniu-ia nuu-i xa keé koio-i nua ña xe ndi'i.

³² Kue'e kuchi xñu'u xe'e yuku io ijan. N-ka ja'an xaloko jan xa na juejoon-ia xa keé koio-i kuchi jan. Te n-xejoon-ia. ³³ N-ka kee xaloko jan anu se ijan, te n-ka keé-i kuchi jan, te ñama n-ka kendava-t iin nuu ndichi. N-ka kekava-t nuu mar, te n-ka xi'í-t. ³⁴ Nu n-ka xini se xñunuu kuchi jan xa du'a n-ya'a, te n-ka kendava-s. Ka nu'u-s ñuu-s jan xa najani koio-s nax n-kuu nuu ñayiu ñuu-s xi'in nuu ñayiu io yuku. ³⁵ Juan nde'a koio ñayiu ñuu jan xa n-kuu, te n-ka xee-i nuu Jesús. N-ka xini-i xa n-ndva'a se n-xo ku'u jan. Diuni n-ka xini-i xa nukoo-s nuu nukoo Jesús. Ni'no-s da'ma, te n-nani'i-s xaxtnuni-s. N-ka yu'u anu ñayiu n-ka xini-si. ³⁶ Ñayiu n-ka xini xa n-ka kee xaloko n-ñu'u anu se ijan n-ka najani xa n-ya'a nuu ñayiu n-ka xee nuu Jesús. ³⁷⁻³⁹ Te kue'e ñayiu

ñuu nadukunduu Gadara n-ka xee. N-ka ja'an-i nuu Jesús xa na ndee-ia ijan chi yo ka yu'u-i.

N-ja'an se n-ndva'a jan nuu Jesús xa na kandeka ña'a-ia ji'in. Te xia'an-ia:

—Juan nu'u ve'e-n, te najani nax n-kida ña'a Ianyuux nuu ñayiu xtuu ve'e-n.

Ijan dada n-ndee Jesús barcu, te n-nangondita-ia. Se n-ndva'a jan, juaan nu'u-s ve'e-s, te n-najani-s nuu ntdantu'u ñayiu ñuu-s nax n-kida ña'a Jesús.

N-ndadava'a Jesús da'ya di'i Jairo xi'in ñá n-xe kaju'un da'ma-ia

⁴⁰ Nu n-nxee Jesús yu'u ndute nuu n-kee-ia, te n-ka kuvete ñayiu xyuku ijan chi n-ka xo ñu ini-i xa kuiko-ia. ⁴¹⁻⁴² Ijan n-xee in se nani Jairo. Se kida veñu'u kuu-s. Idii ni da'ya di'i-s io. Xika-i uxi uu kuia. N-xe juiin xiti-s nuu Jesús, te n-ja'an-s nuu-ia xa na ji'in-ia ve'e-s chi ku'u da'ya di'i-s. Vi'i nga ndetnii anu-i. Ijan jua'an Jesús, te diko ka chita'i ña'a koio ñayiu xndijun ña'a jua'an.

⁴³ Nu ñayiu xndijun ña'a jan yitna'a in ñadi'i ku'u. N-kuu uxi uu kuia ndita ña'a niñi. Ntdaa tvini n-xo neva'a-ña n-xetniu-ña xa n-xo xe'en-ña nuu setatna xa kada tatna ña'a koio-s, ko ñayo setatna jan n-kua'a n-ndadava'a ña'a-s. ⁴⁴ N-xe nde'e-ña yata Jesús, te n-xe ju'un-ña ndiki xe'e da'ma-ia. Hora ijan ni n-yichi ña'a niñi. ⁴⁵ Te n-xijan tnu'u Jesús ñayiu xndijun ña'a jan:

—¿Jundu n-xe ju'un ña'a?

N-ka ja'an ntdaa ñayiu jan xa ñayo-i n-xe ju'un ña'a. Te xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, kue'e ñayiu xndijun ña'a; diko ka chita'i ña'a koio-i xa kue'e-i.

⁴⁶ Xia'an ntuku Jesús inka vuelta:

—N-xe ju'un ña'a ñn ñayiu chi n-tuu-r xa n-kida-r ñn xa n-kida-r.

⁴⁷ Nu n-tu ini ñá ijan xa ma kuu xa chida'u-ña xa n-kida-ña, te n-ni'i-ña. N-xe juiin xiti-ña nuu Jesús chi mee-ña n-xe ju'un ndiki xe'e da'ma-ia. N-najani-ña nuu ntdaa ñayiu ijan nakuenda n-xe ju'un-ña da'ma-ia, te janda n-kuu xa danaa n-ndva'a-ña. ⁴⁸ Te xia'an Jesús nuu-ña:

—Xaxe'e xa kukanu ini ña'a-n, xijan kuu xa n-ndva'a-n. Jua'an xi'in xavii xava'a.

⁴⁹ Nini du'a ja'an Jesús, n-xee ñn se xinokuechi nuu se kida veñu'u jan. N-ja'an-s nuu-s:

—N-xi'í da'ya di'i-n. Maxku dakuita-n tiempo maestru ya.

⁵⁰ Nu n-teku Jesús, te xia'an-ia nuu se kida veñu'u jan:

—Maxku tnau ini-n. Diko ni kukanu ini Ianyuux, te ndva'a da'ya di'i-n.

⁵¹⁻⁵³ Nu n-xee-ia ve'e se ijan, ka nda'i xa ka nda'i koio ñayiu xyuku ijan. Te n-ja'an Jesús nuu-i:

—Maxku ku nda'i koio-n chi ña n-xi'í-i, diko ni tachi-i jua'an.

N-ka xakundee ña'a ñayiu xyuku ijan chi n-ka xini-i xa n-xi'í-i. Diko ni Spedru, Sua, Jacobo xi'in tadi'i dichi kuu ndiyi jan, n-xejoon-ia xa kiu koio-s xi'in-ia ve'e nuu kaa-i; ñatu n-xejoon-ia xa kiu ka inka ñayiu. N-xetu'a-ia-i ⁵⁴ te n-tni-ia nda'a-i, te n-ja'an-ia nuu-i:

—Ndokoo, Lungo.

⁵⁵ N-nandoto-i. Danaa n-ndokoo-i, te n-ta'u tniu Jesús xa na juña'a di'i-i xa kaxi-i. ⁵⁶ N-ka yu'u tadi'i-i, te n-ja'an-ia xa maxku nde ku ja'an ñayiu xyuku ijan xa n-ya'a; mee ni-i na kuna'a.

9

N-tunda'a Jesús uxi uu se dakua'a-ia xa kada koio-s tniu Ianyuux

¹ Nu n-xika kiu, te n-nadataka Jesús uxi uu se dakua'a-ia jan. N-kida-ia xa n-ka kua'a-s xa kine'e koio-s xaloko xñu'u anu ñayiu, te diuni n-kida-ia xa n-ka kua'a-s xa ndadava'a koio-s ñayiu ka ku'u.

² N-tunda'a-ia-s xa juña tnu'u koio-s ñayiu nax kada koio-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Diuni n-tunda'a-ia-s xa ndadava'a koio-s ñayiu ka ku'u. ³ Xia'an-ia nuu-s:

—Maxku kane'e koio-n xa ndoñu'u-n ji'in. Maxku kane'e koio-n karruti-n. Maxku kane'e koio-n jayate-n. Maxku kane'e koio-n xa kaxi-n. Maxku kane'e koio-n tvini. Maxku kane'e koio-n inka dijun xa nadama-n. ⁴ Hora na xee-n iin ve'e iin ñuu, ijan ndoo koio-n, te maxku dama-n ve'e ndoo koio-n. ⁵ Nux ma kunini ñayiu iin ñuu tnu'u ja'an-n te hora na ndee koio-n ñuu jan kidi koio-n xe'e-n xa na kee ñuyaka ñuu-i xa na jini ñayiu jan xa io kuechi-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁶ Jua'an koio-s ñuu xi'in ñuu. N-ka ja'an-s nuu ñayiu nax io xa kada-i xa nanita'u-i, te n-ka ndadava'a-s ñayiu ka ku'u.

N-xi'í Sua

⁷ N-teku Herodes, se taxnuni, ntdaa xa kida Jesús, te n-chi ini-s chi n-kutnu'u xa n-nandoto Sua. ⁸ Diuni n-kutnu'u xa n-nandoto Elías, te

n-nxee-s. Dani n-kutnu'u xa n-ka nandoto dava ka se xana'a n-ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu. ⁹ Te n-ja'an Herodes:

—¿Ndee se kuu se kida ntdaa xa tekur? Ñadu Sua kuu-s chi n-xa'nde-r diki-s.

Te n-juini Herodes xa jini-s Jesús.

N-xia'an Jesús xa kaxi kue'e ñayiu

¹⁰ N-ka naxee se n-dakua'a ña'a Jesús nuu-ia. N-ka najani-s nax n-ka kida-s. Ijan dada ndeka diin ña'a-ia jua'an yu'u ñuu nani Betsaida. ¹¹ N-ka taka ñayiu nuu n-xo tuu-ia, te nu n-ka xini koio-i xa xá jua'an-ia, xndijun ña'a-i ka xe'en. Nu n-ka nanitna'a-i xi'in-ia, n-kuu va'a anu-ia nuu-i, te n-ka kuvete-i. N-ja'an-ia nuu-i nax io xa kada koio-i xa kiu tna'a koio-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni lanyuux nuu-i. Diuni n-ndadava'a-ia ñayiu ka ku'u. ¹² Nu n-kundi'i ngandii, te n-ka xetu'a ña'a se dakua'a-ia. Ka xia'an-s nuu-ia:

—Tunda'a-n ñayiu ya xa na ji'in koio-i ñuu xn-datuu yatni xi'in ranchu xa na nduku koio-i nuu ndoo-i te na jueen-i xa kaxi-i chi nuu ñayo io tuu-ro.

¹³ Te xia'an-ia nuu-s:

—Juña'a koio xa na kaxi-i.

Te ka xia'an-s nuu-ia:

—O'on ni tila xi'in uu ni chaka io a diu nga nux na njuen-ro xa kaxi koio-i.

¹⁴ Xyuku naxa o'on mil seyü ijan xi'in ñadi'i-s xi'in da'ya-s. Nu n-ya'a n-ka ja'an se dakua'a-ia xijan, te n-ta'u tniu-ia nuu-s:

—Juña'a koio nuu ñayiu xa uu diko uxi uu diko uxi-i na nkoo koio. Nu diin nuu diin na nkoo koio-i.

15 Daa n-ka kida-s, te n-ka nukoo ntdaa ñayiu xyuku ijan. 16 N-tnii-ia o'on tila jan xi'in nduu chaka jan, te n-nukonde'a-ia andiu, te n-xijan ta'u-ia nuu Ianyuux. N-ta'u dava-ia tila jan, te n-xia'an-ia se dakua'a-ia xa dakexio koio-s nuu ñayiu xyuku jan. 17 N-ka xaxi koio-i xa nde n-ka chitu xiti-i ntdaa-i. N-ka nadataka-s pedazo n-kendoo, te n-ka dachitu-s uxi uu yika.

N-ja'an Spedru nuu Jesús xa diu-ia kuu Cristu

18 Inka ntuku vuelta tuu-ia xi'in se dakua'a-ia, te mee ni-ia n-kee diin xa n-xijan ta'u-ia nuu Ianyuux. Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Jundu kuu-r ka ja'an ñayiu?

19 Ka xia'an-s:

—Dava ñayiu ka ja'an xa Sua Bautista kuu-n, dava-i ka ja'an xa Elías kuu-n, dava tuku-i ka ja'an xa xixitna-ro, se n-xo ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu kuu-n. Ka xani ini-i xa n-nandoto-n.

20 Te n-xijan tnu'u-ia-s:

—Ndo'o in in-n, ¿jundu kuu-r, ka ja'an-n u?

Xia'an Spedru:

—Cristu, Ia n-tunda'a ña'a Ianyuux kuu-n.

21 Te xia'an-ia xa maxku ja'an koio-s nuu ñayiu jundu kuu-ia; mee ni-s na kuna'a koio.

22 Xia'an-ia:

—Io xa kada u'u ña'a koio sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu país-ro ru'u, Ia kuu ñayiu. Diuni io xa kada u'u ña'a dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Io xa ja'an koio-s xa ña ndoñu'u ña'a-s. Diuni io xa ka'ni ña'a koio-s te nandoto-r nuu uni kiu —kuu-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia.

23 Te n-ja'an-ia nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan:

—Ñayiu juini xa nkuitandijun ña'a-i, na kande ini koio-i xa ka kukajan ini-i, te jun ini koio-i xa kuú-i ná ñu ini ñin se doko curuxi-s xa nkuitakaa dika-s. Ijan dada nkuitandijun ña'a koio-i. ²⁴ Ñayiu ña ka kuu ini-i xa naa-i xaxe'e-r, naa da'u ni-i. Ñayiu naa yiki kuñu-i xaxe'e-r, kundito koio-i ñikava ñikuita. ²⁵ Ñayiu na ni'i ntdaa xa io nitu'u ñuñayiu te naa-i, ñatu nax kine'e koio-i. ²⁶ Ñayiu kujanuu xa xndeka tna'a-r xi'in-i a xa kakune'e-i xa ja'an-r, diuni kujanuu-r xa kandeka tna'a-r xi'in-i hora na ndixi mee-r, Ia kuu ñayiu. Ndi-r ná ndii Taa-r Ianyuux, Ia ii. Ndi-r ná ndii ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux. ²⁷ Xandaa xakuiti ma kuú koio-n nde na jini dava ndo'o ñayiu xtuu ya'a, xa taxnuni Ianyuux nuu ñayiu ñuñayiu —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-dama nuu Jesús, te n-koko da'ma ni'no-ia

²⁸ Nu n-ya'a naxa una kiu, te ndeka diin-ia Spedru, Sua, Jacobo jua'an koio ñin yuku xa kajan ta'u-ia nuu Ianyuux. ²⁹ Nini xijan ta'u-ia n-dama nuu-ia, te n-koko da'ma-ia. Ná kuu xa xeye'e kuu xa koko da'ma-ia. ³⁰ Moisés xi'in Elías n-ka nxee, te n-ndatnu'u-ia xi'in-s. ³¹ N-ka diñu-s tuku. Ndatnu'u-ia xi'in-s xa vax kuyatni kiu ndee-ia Jerusalén te ndaa-ia andiu. ³² Yo n-kuu nuu Spedru xi'in nuu dava ka se xtuu xi'in-s xa kidi, ko ña n-ka kidi-s, te n-ka xini-s xa koko Jesús xi'in nduu se xnii xi'in-ia. ³³ Diko nga xa ndaa Moisés xi'in Elías andiu te xia'an Spedru nuu Jesús:

—Maestru, naka va'a xa n-ka kixee-ro ya'a. Na kadava'a koio-da uni ve'e yutnu vixi — ñin kuu xi'in mee-n, ñinka na kuu xi'in Moisés, te ñinka na kuu xi'in Elías.

Juini daa n-xani ini Spedru xa kada-s, ko ña kutnuni ini-s nakuenda xa daa n-kuu ini-s. ³⁴ Nini du'a ja'an-s, te n-ndixi vikó nu'u nde nuu ñu'u, te n-ka da'u-s nuu vikó jan. ³⁵ Te n-ja'an Ianyuux xiti vikó jan:

—Ia ya'a kuu Da'ya Yii-r. N-kaxí-r-ia xa kada-ia tni-u-r. Kunini koio xa ja'an-ia.

³⁶ Nu n-ya'a xa n-ja'an Ianyuux, te mee nga Jesús n-ndoo xi'in-s. Na'a n-kuu n-ya'a xa'a, ijan dada n-ka najani-s xa n-ka xini-s.

N-ndadava'a Jesús ñn seluchi tna'a kue'e xiyi'i

³⁷ Kiu kuu uu, n-nuu-ia xi'in-s xeyuku jan, te kue'e ñayiu n-ka xetna'a ña'a. ³⁸ Nu ñayiu ijan yitna'a ñn se tna'a. Xee n-kana-s:

—Maestru, ñn xa juini-da. Koto tna'a-n da'ya yii-da nuu nax tna'a-s chi idii ni-s io. ³⁹ Xko keé xaloko anu-s, te danaa kana-s, te kava ña'a-i. Nduyutnu-s, te xido t-iñu yu'u-s, te datnukue'e ña'a-i. Ña juini-i xa dayaa ña'a-i. ⁴⁰ N-xia'an-da se dakua'a-n xa na kine'e koio-s-yi, ko ñayo-s n-ka ndaku.

⁴¹ Te n-ja'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ndo'o, ñayiu io vitna, ña ka kukanu ini ña'a va'a-n. Unu loko-n. ¿Nadaa ka kiu ndoñu'u xa kutuu-ro? ¿Kuiti nadaa ka kiu nadaa ka ñuu kundee ini-r?

Ijan dada n-ja'an Jesús nuu taa seluchi jan:

—Juan kueka da'ya-n.

⁴² Nini juan tu'a seluchi jan Jesús n-dajane ña'a xaloko jan nuu ñu'u, te n-kava ña'a-i. Xido t-iñu yu'u-s, te n-nduyutnu-s. N-kudeen Jesús nuu xaloko jan, te n-ndadava'a-ia seluchi jan. Ijan dada n-nakueka ña'a taa-s. ⁴³ Nu n-ka xini

ñayiu n-ka xo nde'a xijan xa taxnuni lanyuux nuu Kui'na, n-ka nakuetu koio-i nuu-ia. N-ka yu'u-i, te kue'e xa n-ka xani ini koio-i. Nini ka ndatnu'u ñayiu jan xa n-ya'a, xia'an Jesús nuu se dakua'a-ia:

⁴⁴ —Maxku ndunaa koio-n xa n-ja'an-r xa vax kuyatni kiu kada ñn se kada xa tñi ña'a juxtixia ru'u, Ia kuu ñayiu.

⁴⁵ Ñayo se dakua'a-ia n-kutnuni ini nakuenda xa daa n-ja'an-ia chi n-kida lanyuux xa ma kutnuni ini koio-s. Ñayo-s n-kuyi xa kajan tnu'u-s-ia.

Ndeda ñayiu ku kuu ñayiu ndandi'i ka

⁴⁶ Nini juaan nu'u-ia xi'in se dakua'a-ia Capernaum nuu io-ia, ka ndatnu'u-s nuu ndeda ñn-s taxnuni nuu-s ntdaa-s, te ka jantna'a tnu'u-s. ⁴⁷ N-tu ini Jesús nax n-ka xani ini-s te n-tñi-ia ñn seluchi, te n-xani-ia-s diñi-ia. ⁴⁸ Te xia'an-ia nuu-s:

—Se ka xe ini seluchi ya'a xaxe'e xa daa juini-r kuenda kiu ka xe ini ña'a-s ru'u. Se ka xe ini ña'a diuni xe ini-s Ia n-tunda'a ña'a. Se xani ini xa ñatu ndandi'i-s nuu dava ka-n, ndandi'i-s nuu lanyuux.

⁴⁹ Te xia'an Sua nuu-ia:

—Maestru, n-ka xini-da ñn se xetniu diu-n xa ta'u tniu-s nuu xaloko xa kee-i anu ñayiu, te ka xia'an-da nuu-s xa na nujani-s xaxe'e xa ña ndeka tna'a-ro xi'in-s.

⁵⁰ Te xia'an Jesús nuu-s:

—Maxku dada'an-n xa daa kida-s chi ñayiu ña jan tnu'u ña'a, iñi xi'in-ro xi'in-i —kuu-ia, xia'an-ia.

N-kanandee Jesús Jacobo xi'in Sua

⁵¹ Vax kuyatni kiu ndaa Jesús andiu xa nakueka ña'a lanyuux. Tiempu ijan idii vuelta n-xajan-ia anu-ia xa ji'in ntuku-ia Jerusalén. ⁵² N-tunda'a-ia dava se dakua'a-ia xa na ku juindodo nuu-s ichi

jua'an Jerusalén, te n-ka xee-s ñin ñuu luchi katuu distrito Samaria xa kada tu'a-s ve'e nuu ndoo koio-s xi'in-ia. ⁵³ Ñatu n-juini ñayiu ñuu ijan xa ndoo Jesús ñuu-i xaxe'e xa n-ka tu ini-i xa ji'in-ia Jerusalén. ⁵⁴ Nu n-ka xini Sua xi'in Jacobo xa ñatu n-ka juini-i xa kueba-i Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ¿vatuka xa kajan ta'u-ro nuu Ianyuux xa na dajuun-ia ñu'ú nde andiu na kua'a na naa ñayiu ya'a u? ⁵⁵ N-ngonenuu Jesús, te n-kanandee ña'a-ia. ⁵⁶ Ijan dada jua'an-ia xi'in-s inka ñuu.

Se n-ka juini xa nkuitandijun-s Jesús

⁵⁷ Nini xika-ia xi'in-s jua'an, n-xe juntna'a-ia xi'in ñin se n-xe juntna'a xi'in-ia. Xia'an se ijan nuu-ia:

—Maestru, nkuitandijun ña'a-da, te kandijun ña'a-da ji'in juini nde kuu nuu na ji'in-n.

⁵⁸ Te n-ja'an Jesús:

—Chikuii, io yau kava xyi'i-ti. Dani chilidaa, io taka-ti, ko mee-r, Ia kuu ñayiu, ña tuu na ve'e-r. Ñavada io nuu ndetatu-r —kuu-ia, xia'an-ia-s.

⁵⁹ Xia'an-ia nuu inka-s:

—Ne'e te nkuitandijun ña'a.

Xia'an-s:

—Dito, ¿vatuka xa ki'na ka nu'u-da ve'e-da te na kuú taa-da kuxi-da-s? Ijan dada nkuitandijun ña'a-da.

⁶⁰ Te xia'an-ia nuu-s:

—Na kuxi tna'a na'i koio ñayiu ña xini jundu kuu Ianyuux. Juan juña'a mee-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i.

⁶¹ N-ja'an inka ntuku-s nuu-ia:

—Maestru, nkuitandijun ña'a-da, ko vatuka xa ki'na ka na jin nu koto-da janda ndoo ñayiu io ve'e-da, te juña'a-da nuu-i: “Kutuu koio, te kixee-r” —kuu-s, xia'an-s.

⁶² Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Se n-kixe'e xa kidatniu-s xi'in nkutu, te ngonenuu-s ichi yata-s, ñatu xiniñu'u-s xa kadatniu-s nuu ñu'u. Daa kuu dava ñayiu juini xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxnuni Ianyuux nuu-i.

10

N-tunda'a Jesús uni diko uxi se ja'an tnu'u-ia nuu ñayiu

¹ Nu n-ya'a ntdaa xijan, te n-kaxí Jesús uni diko uxi ntuku seyii. N-tunda'a-ia-s xa ku ji'in ndi uu ndi uu-s ñuu na'nu, ñuu kuechi nuu ñu ini-ia xa ji'in-ia. ² Te xia'an-ia nuu-s:

—Yo kue'e ñayiu ta kukanu ini ka Ianyuux. Kuenda kiu triu n-yichi kuu-i, te xaku ni ñayiu io xa nakueka-i triu jan. Xijan kuu xa kajan ta'u koio-n nuu Ianyuux xa na tunda'a ka-ia ñayiu nakueka triu jan. ³ Ji'in koio-n, te kuna'a koio-n xa kuenda kiu tkolelu xee me'ñu kit kuu lobo ka kuu-n. ⁴ Maxku kane'e koio-n tvini. Maxku kane'e koio-n jayate. Maxku kane'e koio-n inka tayu ndixa-n. Maxku na'a ku ndatnu'u koio-n xi'in ñayiu nanitna'a xi'in-n ichi jua'an koio-n. ⁵ Hora na kiu koio-n in ve'e, juña'a-n nuu ñayiu io ve'e jan: “Na kutuu vii kutuu va'a koio-n.” ⁶ Nux ijan io ñayiu juini xa kutuu vii kutuu va'a-i ná juini Ianyuux, te kutuu vii kutuu va'a-i ná n-ja'an-n. Nux ña'a, ma kutuu vii kutuu va'a-i. ⁷ Ve'e ndoo koio-n kax ko'o koio-n xa taxi ñayiu ijan chi io

ya'u ñn se kidatniu. Maxku dama-n ve'e ndoo koio-n. ⁸ Dava'a nga ñuu kiu koio-n, nux na kunini ñayiu ñuu ijan xa ja'an-n, kaxi koio-n xa na taxi-i. ⁹ Ndadava'a koio-n ñayiu ka ku'u, te juña'a koio-n nuu-i: “Vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu-n.” ¹⁰ Nux ma xe ini ñayiu ñn ñuu xa ja'an koio-n, ji'in koio-n ichi ka'nu yu'u ñuu jan, te kidi koio-n xe'e-n, te xee ja'an koio-n: ¹¹ “Kidi-da xe'e-da xa maxku ki'i ñuyaka ñuu-n chi ñatu ka xe ini-n xa n-ka ja'an-da. Juini ña n-ka xe ini-n xa n-ja'an-da, ko kidayika-i xa kuna'a-n xa vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu-n.” Xa'a juña'a koio-n nuu ñayiu jan. ¹² Kiu na ndixi juexi, nda'u ka ya'a ñuu ijan dada ñayiu n-xio Sodoma —kuu-ia, xia'an-ia.

Te xia'an-ia nuu ñayiu ñuu Corazín xi'in nuu ñayiu ñuu Betsaida:

¹³ —Nda'u ya'a mee-n, ñayiu Corazín. Nda'u ya'a ndo'o, ñayiu Betsaida. Nu n-kida-r kue'e milagru Tiro xi'in Sidón ná n-kida-r ñuu mee-n, xa n-kuna'a n-ka natu ini ñayiu jan xa n-ka kida-i kuechi, te kui'no-i da'ma ndayu te kunukoo koio-i nuu yaa n-kuu xa n-ka natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi. ¹⁴ Nda'u ka ya'a mee-n, ñayiu Corazín xi'in ñayiu Betsaida, dada ñayiu Tiro xi'in Sidón hora na ndadandaa lanyuux kuechi ñayiu ñuñayiu. ¹⁵ Te ndo'o, ñayiu Capernaum, ma ji'in koio-n andiu chi keé koio-n andea.

Te xia'an-ia nuu se dakua'a-ia:

¹⁶ —Ñayiu kunini xa ja'an koio-n, kuenda kiu xa ja'an mee-r kunini koio-i. Ñayiu ma xe ini ña'a, kuenda kiu mee-r ma xe ini ña'a koio-i. Ñayiu ñatu

xe ini ña'a mee-r, ña xe ini-i Ia n-tunda'a ña'a —kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁷ N-ka kee se n-tunda'a-ia; ka xe'en-s. Nu n-ka nangondita-s nuu Jesús, te n-ka kudi ini-s. N-ka ja'an-s nuu-ia:

—Dito, ka jandixa ña'a ñayiu; nde xaloko n-ka jandixa ña'a chi n-ka xetniu-da diu-n xa n-ta'u tniu-da nuu-i xa kee-i anu ñayiu, te n-ka kee-i.

¹⁸ Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—N-xini-r xa jungava Satanás nde andiu. N-kee-i ná kee taxa. ¹⁹ Kuna'a koio-n xa kada-r xa ndaku-n nuu Kui'na, te juini na jueñi ni'no-n koo a tdu'an, ña tuu nax ya'a koio-n. ²⁰ Kudi ini koio-n, ko ñadu xaxe'e xa ka jandixa ña'a xaloko kudi ini koio-n, chi kudi ini koio-n xaxe'e xa andiu yodotnuni diu-n —kuu-ia, xia'an-ia.

²¹ Nu n-teku Jesús tnu'u n-ka ja'an-s, te n-kidadi ini ña'a Espíritu Ianyuux. Ijan dada n-ja'an Jesús nuu Ianyuux:

—Taa-ro Ianyuux, Ia taxnuni andiu xi'in ñuñayiu, najuen tnu'u ña'a-da chi ña n-datuu-n xa'a nuu ñayiu ka tu'a va'a tutu, ñayiu io xaxtnuni xa kutnuni ini-i, ko n-datuu-n ntdaa xa'a nuu ñayiu ña ka tu'a. Kuu-i ná kuu sekuechi. Du'a n-kida-n, Taa-ro, chi du'a n-kuu anu-n —kuu Jesús, xia'an-ia nuu Taa-ro Ianyuux.

²² Ijan dada xia'an-ia nuu se xyuku ijan:

—N-taxi Ianyuux xaxtnuni xa ntdaa xa kuu xa xino xini-r. Ñayo ñayiu xini jundu kuu Da'ya Yñ-ia. Mee ni Taa-ro Ianyuux xini jundu kuu-r, te mee ni-r xini jundu kuu-ia. Diuni jini ñayiu kuu anu-r xa juña tnu'u-r jundu kuu-ia. Ña yo ka ñayiu xini —kuu Jesús, xia'an-ia.

²³ Ijan dada n-ndonenuu-ia xa kunde'a-ia uxi uu se dakua'a-ia jan, te xia'an-ia nuu-s:

—Naka ta'u kuu ñayiu nde'a xa xnde'a mee-n.

²⁴ Kue'e se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xi'in se n-kunxa'nu n-ka juini xa jini koio-s xa kida-r. N-ka juini-s xa jini-s xa xnde'a-n vitna, ko ñayo-s n-xini. N-ka juini-s xa kunini koio-s tnu'u xnini-n, ko ña n-kuu xa tekus —kuu-ia, xia'an-ia.

Xava'a n-kida #n se Samaria

²⁵ #n vuelta nujuiin #n se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés me'ñu ñayiu xyuku nuu dakua'a Jesús ñayiu xa kototnuni-s-ia. N-xijan tnu'u-s-ia:

—Maestru, ¿nax kada-da xa kundito-da nikava nikuita?

²⁶ Te n-xijan tnu'u ña'a Jesús:

—¿Nax ka'u-n? ¿Nax xyodotnuni nuu libru Moisés xa kada-n?

²⁷ Te xia'an-s:

—Du'a yodotnuni: “Io xa juemani koio-n Ianyuux, Ia kuu Xto'o-n, xi'in nde yiki nde tuchi-n. Ná mani juini-n mee-n, daa juemani ñanitna'a-n.”

²⁸ Te xia'an-ia nuu-s:

—Va'a n-ja'an-n. Kada xijan te kundito-n nikava nikuita.

²⁹ N-juini-s xa kani ini Jesús xa ña tuu na kuechi kida-s, xijan kuu xa xia'an-s:

—¿Ko jundu kuu ñanitna'a-da?

³⁰ Xia'an Jesús:

—N-kee #n sey#i Jerusalén xa jua'an-s Jericó. N-ka xadi ña'a ñadu'u ichi jua'an-s, te n-ka du'u ña'a-s. N-ka tava-s da'ma-s. N-ka janña'a-s, te n-ka dandoo ña'a-s. Katuu-s ichi te junee-s.

³¹ Ijan dada n-kendita ñn dutu nuu katuu-s. N-xini-s xa katuu se ijan, te n-xiko nduu-s ñnka xio yu'u ichi. ³² N-kuyatni ñn se kuu levita nuu katuu se n-tnukue'e jan. N-xini ña'a-s, te n-xiko nduu-s ñnka xio yu'u ichi. ³³ Diuni n-kendita ñn se Samaria. N-xini-s se n-tnukue'e jan, te n-kunda'u ini ña'a-s. ³⁴ N-xetu'a-s-si, te n-xodo-s aciti xi'in vinu nuu n-tnukue'e-s. N-duku-s nuu n-tnukue'e-s, te n-dakaa ña'a-s yata kiti-s. Ndeka ña'a-s jua'an mesón. Ijan n-ñunuu ña'a-s. ³⁵ Kiu kuu uu n-tava-s uu denario, te n-chiya'u-s se ndee mesón jan, te xia'an-s nuu-si: “Junuu-n-si te nux nadaa ka na nju'un-n, te kiu na kuiko-da nataxi-da tvini-n”, kuu-s, xia'an-s. ³⁶ ¿Nax kachi-n? ¿Ndeda ndruni-s n-kida na io xa kada-ro ñanitna'a-ro? — kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁷ Te xia'an-s nuu-ia:

—Se n-kunda'u ini se ijan.

Te xia'an ntuku Jesús:

—Nani n-kida se ijan, dani juaan kada-n.

Na n-xo tuu Jesús ve'e María xi'in Tmarta

³⁸ Dani, dani jua'an Jesús xi'in uxi uu se dakua'a-ia jan ichi jua'an Jerusalén. N-kiu-ia ñn ñuu luchi, te n-ja'an ña'a ñn dichi nani Tmarta ve'e-i. ³⁹ Ku'u Tmarta kuu María. Nukoo María nuu nukoo Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, te n-xo nini-i xa n-ja'an-ia. ⁴⁰ Nini nini María xa ja'an-ia, kida Tmarta tniu ve'e-i, te yo ndu ini-i. Xijan kuu xa n-xetu'a-i Jesús, te n-ja'an-i nuu-ia:

—Dito, nakuenda ña chinuu-n xa ña chindee ña'a María. Mee nga-da kidatniu. Juña'a-n-yi xa na chindee ña'a-i —kuu Tmarta, xia'an-i nuu-ia.

⁴¹ Xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro:

—Marta mee ni nuu nax ya'a xani ini-n. Diuni yo ndu ini-n nuu tni-u-n, ⁴²ko ñatu kida ndi'i-n xa io xa kada-n, ko María, va'a kida-i xa nini-i xa ja'an-r, te ma ndunaa-i.

11

N-dakua'a Jesús se dakua'a-ia janda kajan ta'u koio-s nuu Ianyuux

¹ ñin vuelta n-xijan ta'u Jesús nuu Ianyuux ñin nuu n-xe'en-ia. Nu n-ya'a xa n-xijan ta'u-ia, te n-ja'an ñin se dakua'a-ia nuu-ia:

—Dito, ¿Janda ja'an koio-da hora na kajan ta'u koio-da nuu Ianyuux? Dakua'a ña'a-n ná n-dakua'a Sua se n-dakua'a-s.

² N-ja'an Jesús nuu-s xi'in nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan:

—Hora na kajan ta'u koio-n, du'a ja'an koio-n:

Taa-ro Ianyuux, na ja'an-da xa ii-n.

Na koo-da xañu'u nuu-n.

Na ja'an koio-da xa taxnuni-n nuu-da ntdaa-da xa ka kuu-da ñayiu ñuñayiu.

³ Taxi-n xa kaxi xa ko'o koio-da vitna nani kida-n ndikiu ndiñuu.

⁴ Xijan ta'u-da xa taxkanu ini-n kuechi n-ka kida-da ná ka taxkanu ini-da ñayiu kui'a ka kida ña'a dañá.

Kada-n xa maxku daja'an ña'a Kui'na xa kada koio-da kuechi.

Du'a kajan ta'u koio-n nuu Ianyuux.

⁵ Ñayiu na ji'in ve'e ñin se kumani xi'in-i niu dava te juña'a-i nuu-s: “Taxnuu uni tila ⁶ chi n-kixee se kumani xi'in-r, te ña tuu naxa juña'a-r-si. Xika vaxi-s.” ⁷ Nux du'a na ja'an-i, ma ja'an se ijan: “Maxku datna'a ña'a-n. Xá n-nakadi-r ye'e-r. Xá

n-nukava-r xi'in da'ya-r. Ma kuu xa ndokoo-r xa taxi-r.” Ma du'a ja'an-s ⁸ chi juña'a-s ntdaa xa ndoñu'u-i, ko ñadu xaxe'e xa kumani-i xi'in-s juña'a-s chi xaxe'e xa maxku kujanuu-s nuu-i. ⁹ Ku kajan koio-n te ni'i-n. Nduku koio-n te ni'i-n. Nani dakande-n ye'e ñayiu xa najaan-i xa kiu-n, dani kajan koio-n nuu lanyuux xa ka ndoñu'u-n, te taxi-ia ¹⁰ chi ñayiu xko xijan ka ni'i-i. Dani ka ni'i ñayiu xko nduku. Ñayiu xko dakande ye'e, najaan ye'e xa kiu-i.

¹¹ 'Ndo'o, se ka kuu taa, nux xijan da'ya-n chaka ma juña'a-n koo chi juña'a-n chaka. ¹² Nux xijan da'ya-n ndiu, ma juña'a-n tdu'an chi juña'a-n ndiu. ¹³ Juini ka kuu-n ñayiu ka kida kue'e kuechi, xnde'a-n xa ka xia'an-n da'ya-n. Naka Taa-ro lanyuux, Ia tuu andiu, ma ku taxi-ia Espíritu-ia nux ndeda-n na kajan-ia. Kue'e ka taxi Taa-ro lanyuux dada xa ka xia'an mee-n da'ya-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ka ja'an ñayiu xa Kui'na kida xa kine'e Jesús xaloko

¹⁴ N-xee ñn se ñu'u ña'a xaloko ña kuu ja'an nuu-ia. Te n-kine'e Jesús xaloko jan anu-s. Nu n-ya'a xa n-kine'e-ia xaloko jan, te n-kixe'e-s xa ja'an-s, te n-ka yu'u ñayiu xyuku ijan. ¹⁵ N-ja'an dava-i:

—Mee Kui'na taxnuni nuu dava ka xaloko kida xa kua'a se ya'a xa kine'e-s xaloko anu ñayiu. Beelzebú nani-i.

¹⁶ Te n-ka ja'an titni ñayiu xyuku ijan nuu Jesús xa kada-ia milagru xa kototnuni-i-ia. ¹⁷ N-kutnuni ini-ia xa n-xani ini ñayiu ijan. Xijan kuu xa xia'an-ia nuu-i:

—Nux ka jantna'a se ka taxnuni ñn ñuu xi'in ntna'a ka taxnuni-s, danaa tna'a-s. Dani ñayiu xtuu ka'nu ñn ve'e, nux ka jantna'a-i ma kutuu ka'nu ka-i. ¹⁸ Nux jantna'a Kui'na ntna'a mee-i, ma taxnuni ka Kui'na nani Satanás. Xa'a ja'an-r xaxe'e xa n-ka ja'an-n xa Beelzebú kida xa kine'e-r xaloko. ¹⁹ Nux Beelzebú kida xa kine'e-r xaloko, diuni Beelzebú kida xa kine'e se dakua'a-n xaloko xñu'u anu ñayiu nuda. Mee se dakua'a mee-n ka datuu ña'a. ²⁰ Xaxe'e xa kida Ianyuux xa kine'e-r xaloko, xijan kuu xa n-kixe'e ka jandixa dava-n xa taxnuni-ia nuu-n. ²¹ ñn se ndaku te nde'e-s, nux ndee-s ve'e-s, ña tuu nax ya'a ve'e-s chi xa io tu'a-s xi'in arma-s. ²² Xaxe'e xa neva'a-s arma xani ini-s xa ñayo nde'e ka dada mee-s, ko nux xee ñn se nde'e ka dada mee-s janña'a-s, te kane'e-s ntdaa xaxii-s ji'in, te dakexio-s. ²³ Ñayiu ña ka kunduu xi'in-r, ñatu ka xe ini ña'a-i. Ñayiu ña dataka ñayiu xa kunini-i xa ja'an-r, kuenda kiu xate ni'no-i-yi xa maxku teku-i xa ja'an-r.

N-nangondita xaloko; ndeé-i anu n-ñu'u-i

²⁴ Hora kee ñn xaloko anu ñn ñayiu, te xikonuu-i nuu ñayo io xa nduku-i ñn nuu ndetatu-i, ko xaxe'e xa ñatu ni'i-i, ja'an mee ja'an ñn-i: “Va'a ka nu na ndeé-ro anu ñayiu n-kane-ro.” ²⁵ Te hora naxee-i, chinuu-i xa n-nati'u nuu n-kee-i, te va'a n-xe kotna'a ndatni. ²⁶ Ijan te nkueka-i uxa tna'a xaloko ka dada mee-i, te n-ndeé-i xi'in xaloko ijan nuu n-kane-i, te ju'un koio-i anu ñayiu ijan. Te nda'u ka ya'a ñayiu jan hora ijan dada xa ki'na — kuu Jesús, xia'an-ia.

Jundu kuu ñayiu xandaa xakuiti ta'u kuu

27 Nini ja'an-ia xijan, te xee n-ja'an ñn ñadi'i yitna'a nuu ñayiu xyuku nuu Jesús. Xia'an-ña nuu-ia:

—Naka ta'u ñadi'i n-xajan ña'a, te n-dakadi ña'a —kuu-ña, xia'an-ña.

28 Te xia'an-ia nuu-ña:

—Ta'u ka kuu ñayiu ka teku tnu'u lanyuux, te jandixa-i-ia dada ñayiu kuu di'i-r.

Ná n-ya'a Jonás ya'a Jesús

29 Nu n-kukue'e ka ñayiu ka taka nuu-ia, te xia'an-ia:

—Unu loko ñayiu io vitna. Ka ja'an-i xa kada-r milagru, ko ma kuu xa jini-i xijan. Diko ni jini koio-i xa ya'a-r ná n-ya'a Jonás. 30 Nani n-ya'a xa n-xini ñayiu Nínive xa Jonás n-kuu ñn seña, dani jini koio ndo'o, ñayiu io vitna, xa kuu ru'u, la kuu ñayiu, ñn seña. 31 Kiu na ndadandaa lanyuux kuechi ñayiu, nandoto ñá n-kunxa'nu n-xio do sur xi'in ñayiu io vitna, te taka koio-i xi'in-ña, te datuu-ña kuechi ñayiu io vitna chi ña xnini-i tnu'u-r. Xika n-kixi mee-ña xa n-xo nini-ña tnu'u ndichi n-ja'an Salomón. Kuna'a koio xa n-kixee mee-r, te ndandi'i ka-r dada Salomón, te ñatu ka jandixa-n xa ja'an-r. 32 Kiu na ndadandaa lanyuux kuechi ñayiu, nandoto ñayiu Nínive xi'in ñayiu io vitna, te kajan koio ñayiu Nínive jan kuechi-i chi ña n-ka natu ini-i xa n-ka kida-i, ko ñayiu Nínive n-natu ini xa n-ka kida-i kuechi na n-ja'an Jonás tnu'u lanyuux nuu-i. Kuna'a koio xa n-kixee-r, te ndandi'i ka-r dada Jonás, te ñatu ka jandixa-n xa ja'an-r.

Kuenda kiu ñn candil dakutnuni kuu nduchi nuu-ro

33 'Ñayo ñayiu natnuu candil te jantuu-i ñin nuu yida'u. Ñayo chindeyu candil ka'a maquila. Ñayo ñayiu daa kida chi jandodo-i candil ñin nuu dujun xa na kutnuni nuu ñayiu ka kiu ve'e-i. 34 Kuenda kiu ñin xa dakutnuni kuu nduchi nuu-ro. Nux io va'a nduchi nuu-n, kaxi xnde'a-n ñin xa xnde'a-n te xini-n nax ya'a, ko nux ña io va'a nduchi nuu-n, ña xnde'a-n xa io, ni ña xini-n nax ya'a. 35 Maxku jandixa-n ntdaa xa ka ja'an ñayiu ñuu-n vaxi chi ñadu ntdaa xa ka ja'an-i ndaa. 36 Nux kanda nitu'u nuu tuu-n, ma ja'an-ro xa ña kanda ñin lado ñi-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-kakune'e Jesús kuechi se ka kuu fariseu xi'in se ka tu'a va'a ley

37 Nu n-ya'a n-ja'an Jesús xa'a, te n-ja'an ña'a ñin se fariseu xa kaxi-ia xi'in-s ve'e-s. N-kü-ia ve'e-s, te n-nukoo-ia yu'u mexa-s. 38 N-yu'u anu se fariseu xa ña n-nanda'a-ia ná ka kida ñayiu ñuu-s, te n-nukuita-ia xaxi-ia. 39 Te xia'an Jesús nuu se ijan:

—Mee-n se fariseu, najini-n yata yaxi xi'in yata ko'o te ñatu ka najini-n xiti-i nuu ñu'u xa kui'a kaa ná kui'a kaa xa ka kida-n. 40 Lilu-n. Nani n-kidava'a Ianyuux ñi-ro, dani n-kidava'a-ia xaxtnuni-ro xi'in anu-ro. 41 Nux na juña'a nga-n ñayiu ka kunda'u ñin xa juña'a nga-n, kada Ianyuux xa ndunini-n. 42 Mee-n, se fariseu, ntna'a uxi nu'ne kuechi mino kaxtila xi'in yuku ruda xi'in ntdantu'u nuu yua ka xaxi-ro ka ni'i-n ka na-juña'a-n ñin Ianyuux. Juini ka kida-n xa va'a ya'a, ko ñatu daya'a-n juxtixia ñayiu ka kida kuechi, te ka kidandaa-n kuechi ñayiu ña tuu nax kida, ni ña ka xemani-n dava ka ñayiu. Xaxe'e xijan nda'u

ya'a koio-n. Kada na'i koio xa va'a ya'a, ko maxku daa ka kada-n ñayiu. Jandixa koio xa ta'u tniu Ianyuux. ⁴³ Nda'u ya'a koio mee-n, se fariseu, chi ka tna ini-n xa kunukoo koio-n silla ka xko nukoo se ndandi'i xiti veñu'u kuechi, te ka tna ini-n xa koo ñayiu xañu'u nuu-n nuu ya'u. ⁴⁴ Nda'u ya'a koio mee-n chi ka kuu-n ná ka kuu yau kava nuu xndaa ndiyi xa ña kanda nde'a-ro xiti-i, te ñayiu ka xika ijan, ñatu ka chinuu-i xa nuu xndaa ndiyi kuu —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁴⁵ Te n-ja'an iin se tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés:

—Maestru, jan tnu'u ña'a-n dañá xi'in dava ka ñayiu xa du'a n-ja'an-n.

⁴⁶ Te xia'an Jesús nuu-s:

—Dani nda'u ya'a koio mee-n, se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, chi ka ta'u tniu-n nuu ñayiu xa na jandixa koio-i ley-n. Kuenda kiu iin xa yo vee xndido ñayiu jan kuu xijan, te mee-n ñatu ka jandixa-n xijan. Ni xa kaju'un iin diki nda'a-n xijan ña kuu. ⁴⁷ Nda'u ya'a koio-n ntdaa-n chi ka kaan-n nuu xndaa se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ka kuu-s se n-ka xa'ni ña'a xixitna-n.

⁴⁸ Xna'a-n xa n-ka kida xixitna-n jan. Ka xani ini-n ná n-ka xani ini xixitna-n chi ka xani ini-n xa iin xava'a kuu xa n-ka kida-s xa n-ka xa'ni-s se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, te ka kaan mee-n nuu xndaa-s. ⁴⁹ Xaxe'e xijan, n-ja'an Ianyuux, Ia xini ntdanditu'u xa kuu xa xino: “Tunda'a-r se ja'an tnu'u-r nuu ñayiu xi'in se dakua'a ña'a. Kada u'u koio-n dava-s, te ka'ni koio-n dava-s.”

⁵⁰ Xijan kuu xa mee-n, ñayiu io vitna, kundido kutau-n xi'in xixitna-n se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Nde na n-xe kavatuu ñuñayiu n-ka

nukuita-s ka xa'ni-s se n-ka xo ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xi'in nde vitna. ⁵¹ Nde tiempo n-xo tuu Abel xi'in nde tiempo n-xo tuu Zacarías n-ka nukuita-s ka xa'ni-s se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Zacarías n-ka xa'ni-s me'ñu altar xi'in veñu'u. Ru'u ja'an xa kundido kutau mee-n, ñayiu io vitna-si. ⁵² Nda'u ya'a koio mee-n, se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés chi ñatu n-ka ja'an ndaa-n nuu ñayiu xa na kutnuni ini-i tnu'u Ianyuux. Ña ka xe ini mee-n tnu'u-ia, te ñayiu xndaxio anu xa kunini-i tnu'u-ia, datu ini-n-yi — kuu Jesús, n-xia'an-ia nuu-s.

⁵³ N-ndee Jesús ijan, te n-ka kixe'e se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se fariseu xa ja'an-s xa ñatu ja'an ndaa Jesús, te vichi n-ka dandichi ña'a-s. ⁵⁴ Va'a n-ka xo nini-s tnu'u n-ja'an-ia chi n-ka kuu-s xa tekuechi neñuu-s-ia.

12

N-kakune'e Jesús se ka kida nga xa va'a-s

¹ Tiempo ijan n-ka taka titni mil ñayiu nuu tuu-ia. Diko ka xeñi ni'no tna'a-i. Te n-kixe'e Jesús xa dakua'a-ia ñayiu dakua'a-ia. Ki'na ka du'a xia'an-ia:

—Chinuu koio xa ka ja'an se fariseu. Kuenda kiu levadura kuu xa dakua'a ña'a-s. Ka kida nga-s xa jandixa-s xa ka ja'an-s nuu-n. ² Xa na'i ka kida-s tuu na xee kiu. Xee kiu jini koio ñayiu nax n-ka kida-s. ³ Xa na'i n-ka ja'an-n xakuaa, teku ñayiu na xee kiu. Xa n-ka ja'an ni'ni-n do'o ñayiu na n-yindi'u-n xiti in cuarto ve'e, xee kana koio-n diki ve'e.

Jundu nuu ndoñu'u-ro xa yu'u-ro

4'Ndo'o, se ka kumani xi'in-r, maxku yu'u koio-n nuu se ka'ni ña'a chi ña tuu nax kada-s anu-n. 5 Na kachitnu'u ña'a-r jundu nuu ndoñu'u xa yu'u koio-n. Yu'u koio nuu Ia kida xa xi'í-ro, te dajane ni'no-ia ñayiu andea chi taxnuni-ia. Nuu mee-ia io xa yu'u koio-n. 6 Xaku ni tvini ya'u ñin ñin gorrión. Juini ita'u ni ya'u-ti, ko ñatu xande ini lanyuux-ti 7 chi chinuu-ia ntdaa xa io. Nde idi dik-i-n n-ka'u-ia te na'a-ia nuu nadaa io. Xijan kuu xa maxku yu'u koio-n. Yodo ka ya'u ñin ñin-n dada gorrión, juini kue'e-t.

Ñayiu na ja'an jundu kuu-r xini tna'a-r xi'in-i

8'Ñayiu na ja'an jundu kuu-r nuu dava ka ñayiu, dani ru'u, Ia kuu ñayiu, ja'an-r nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, xa xini-r-yi. 9 Ñayiu na ja'an xa ña xini ña'a-i nuu dava ka ñayiu, dani ru'u, juña'a-r nuu ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, xa ña xini-r-yi. 10 Taxkanu ini lanyuux kuechi n-kida ñayiu. Juini n-ka jan tnu'u ña'a-i ru'u xa kuu-r Ia kuu ñayiu, taxkanu ini-ia xa n-kida-i, ko ma taxkanu ini-ia ñayiu jan kui'a Espíritu-ia. 11 Hora na kandeka ña'a se Israel ji'in nuu se taxnuni nuu ñayiu ka xe'en veñu'u-n xi'in-s a nux kandeka ña'a se to'o ji'in nuu se ka taxnuni xi'in nuu se xnetniu, maxku yu'u koio-n xa ma ni'i-n tnu'u ja'an koio-n nuu-s 12 chi kachi tnu'u ña'a Espíritu lanyuux hora ijan xa ja'an koio-n nuu-s — kuu Jesús, xia'an-ia.

Kachi tnu'u ña'a Jesús janda xtuu ñayiu kuika

13 Te n-ja'an ñin se yitna'a nuu ñayiu xyuku ijan nuu Jesús:

—Maestru, juña'a-n ñani-da xa na kudava-da xi'in-s xa n-dandoo taa-da.

¹⁴ Te xia'an-ia nuu-s:

—Ñã n-xe konetniu-r xa ku kuu-r juexi a juxtixia xa dakexio-r ñu'u a ndatniu.

¹⁵ Te xia'an Jesús nuu-s xi'in nuu ñayiu dakua'a-ia xi'in nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan:

—Koo koio-n cuedado xa maxku kukajan ini-n xa io ñuñayiu chi ñadu vaxi-ro ñuñayiu xa koo kue'e xaxii-ro.

¹⁶ Ijan dada n-ja'an Jesús tnu'u kandee nuu-i ntdaa-i:

—N-xio ñin se kuika. Yo n-xo kua'a nuu ñu'u-s.

¹⁷ Te n-xani ini-s: “¿Nax kada-ro?, chi ñã tuu ka nuu kuneva'a-ro ntdaa xa n-kee nuu ñu'u-ro.”

¹⁸ Ijan dada n-xani ini ka-s, te n-ndatnu'u-s xi'in anu-s: “Du'a na kada-ro. Na kanu-ro ve'e xyi'i xa n-kee nuu ñu'u-ro, te ndadava'a-ro ve'e na'nu ka. Chi'i-ro ntdaa triu-ro, ntdaa xaxii-ro, ¹⁹ te ja'an mee ja'an ñin-ro: N-chi'i-ro kue'e xaxii-ro, te kuia koo. Ndetatu-ro vitna. Na kaxi na ko'o-ro, te na kada-ro xa juini-ro.” ²⁰ Te n-ja'an Ianyuux nuu-s: “Lilu-n. Mee xakuaa vitna kuú-n. Te ñadu mee-n kaxi ko'o ntdaa xa n-kida tu'a-n.” ²¹ Du'a ya'a ñayiu kaya kue'e ndatniu yo ya'u, te ñã tuu nax kida-i xaxe'e Ianyuux —kuu Jesús, xia'an-ia nuu ñayiu xyuku ijan.

Ndeka Ianyuux ñayiu kuu da'ya-ia

²² Te xia'an-ia nuu ñayiu dakua'a-ia:

—Xijan kuu xa maxku kundu ini-n nax kaxko'o-n, nax kundix kuda'u koio-n ²³ chi ndandi'i ka ndo'o dada xa kaxi xa ko'o-n. Ndandi'i ka ñin-n dada da'ma-n. ²⁴ Kani ini koio janda ndito tkaka. Ñayo-t dada'u triu. Diuni ñayo-t nataxtna'a

triu. Ñayo-t chi'i triu ve'e-t. Juini ñayo-t chi'i triu ve'e-t, ko dakaxi Ianyuux kit ijan. Yo vichi yodo ka ya'u ndo'o dada kit ijan. ²⁵ Maxku yo kundu ini-n chi mayo-n ndaku xa dakue'nu ka-n mee-n, ni dava metro ma kue'nu ka-n. ²⁶ ¿Nax kuu xa mee ni xa nde kee nde kixi xa kax xa ko'o-n xi'in da'ma-n xñu ini-n?, te ni ita'u lii ñayo-n ndaku xa dakue'nu-n mee-n. ²⁷ Kani ini koio janda xa'nu ita liri. Ñatu kidatniu-ta. Ñatu kava-ta yu'a. Juini vili n-kaa da'ma n-xo ndixi Salomón, ko vili ka kaa ita liri dada da'ma n-xo ndixi-s. ²⁸ Ite xa'nu vitna te tnee kayu xiti xitnu, ite ijan n-kida Ianyuux xa vili kaa. Naka ndo'o, ma ku kada-ia xa koo xa kundix kuda'u-n. Naka ita'u ni ka kukanu ini-n-ia. ²⁹ Ndo'o ñn ñn-n, maxku yo kundu ini-n nax kaxko'o koio-n. Maxku yo jun ini koio-n xijan ³⁰ chi ñayiu ña ka jandixa Ianyuux xñu ini xa ni'i-i ntdaa xijan. Xa na'a Taa-ro Ianyuux xa ka ndoñu'u-n. ³¹ Naa xa jun ini koio-n xa ni'i-n xijan, ndukundee koio xa kiu tna'a koio-n nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i, te taxi-ia xa ka ndoñu'u-n xa xtuu-n ñuñayiu. ³² Kuenda kiu xaku ni tkachi xyuku ka kuu-n, ko maxku yu'u koio-n chi tna ini Ianyuux xa kada-ia xa taxnuni koio-n. ³³ Nadiko koio-n xaxii-n. Te tvini ni'i-n juña'a nga-n ñayiu ka kunda'u. Kada koio-n xava'a. Kuenda kiu bolsa tvini ma kutu'u xi'in ndatniu yo ya'u io andiu kuu xijan. Ijan ñayo ñadu'u kiu te ñayo tkidi datiu ndatniu-ro. ³⁴ Nuu io xaxii-n, jun ini-n xa kutuu koio-n.

Ñatu ka kuu inuu ñayiu xaxe'e tnu'u Jesús

³⁵ 'Kadatu'a koio mee-n xa nkada koio-n tniu Ianyuux ná kida tu'a ñn se kida tu'a mee-s xa

kadatniu-s. Ndiu-s cinturón-s, te natnuu-s candil xa kukanda nuu kadatniu-s. ³⁶ Kada tu'a-n mee-n xa nakueka ña'a-n ná ka kida tu'a se ka xinokuechi nuu xto'o-s mee-s xa nakueka-s-si. Xndetu tu'a-s hora naxee xto'o-s xa n-xe'en-s viko tnunda'a. Na naxee xto'o-s ve'e-s, dakande-s ye'e, te najaan se xinokuechi jan ye'e. ³⁷ Naka ta'u kuu koio se ijan hora na naxee xto'o-s ve'e-s chi jini-s xa xndito-s. Ndiu xto'o-s cinturón-s xa kada tu'a-s xa kaxi koio-s, te juña'a-s nuu-s ñin ñin-s xa na nkoo koio-s nuu mexa te dakexio-s ndeyu kaxi koio-s. ³⁸ Naka ta'u kuu se kundito hora na naxee xto'o-s, juini n-kukuee xto'o-s, te nde niu dava a kui'i ka daa naxee-s. ³⁹ Kunini va'a koio xa'a. Nu n-xini ñin se kuu xto'o ve'e na hora xee ñadu'u ve'e-s n-kuu, kundito-s te ma juejoon-s xa kiu ñadu'u ve'e-s xa du'u-s xaxii-s. ⁴⁰ Kada tu'a koio-n mee-n xa nakueka ña'a-n hora na ndixi-r chi hora ña xñu ini-n ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu —kuu Jesús, xia'an-ia nuu ñayiu dakua'a-ia.

⁴¹ Ijan dada n-xijan tnu'u Spedru-ia:

—Dito, ¿nuu uxi uu dañá n-ja'an-n tnu'u ya'a a n-ja'an-n nuu ntdaa ñayiu a?

⁴² Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro:

—Kuenda kiu ñin se yo kaxi ini, te yo va'a xinokuechi-s nuu xto'o-s ka kuu-n. N-tetutniu ña'a xto'o se ijan xa taxnuni-s nuu dava ka se ka xinokuechi nuu-s. Diu se ya'a dakexio xa kaxi dava ka se ka xinokuechi jan na xee hora. ⁴³ Naka ta'u kuu se ijan hora na naxee xto'o-s chi jini-s xa n-kida-s ntdaa xa n-ta'u tniu-s. ⁴⁴ Xandaa xakuiti tetutniu ña'a xto'o-s xa junuu-s ntdaa xaxii-s. ⁴⁵ Nux na kani ini ñin se xinokuechi nuu xto'o-s: “Na'a jil'in xto'o-ro, te kukuee-s xa nxee-s”, te kixe'e-s xa kani-s dava ka se ka xinokuechi xi'in

ñá ka xinokuechi nuu se kuu xto'o-s. Kixe'e-s kaxi-s, ko'o-s, te xini-s. ⁴⁶ Naxee xto'o se ijan kiu ña ñu ini-s xa naxee-s. Nde'e kada u'u ña'a xto'o-s xa daa n-kida-s. Daa kada Ianyuux ñayiu ña jandixa ña'a. ⁴⁷ Se xá na'a nax juini xto'o-s xa kada-s te ña io tu'a-s xa nakueka-s-si, ni ña n-kida-s xa n-juini xto'o-s; se ijan janña'a xto'o-s kue'e vuelta, ⁴⁸ ko se ña ka xini nax juini xto'o-s xa kada-s, te n-ka kida-s kuechi, io xa ndo'o-s, ko xaku ni. Ñayiu va'a xna'a xa juini Ianyuux xa kada-i, ta'u tniu-ia nuu-i xa kada koio-i kue'e tniu-ia. Ñayiu n-kiunda'a kue'e tvini xa dakaka-i, kue'e ka tvini io xa najuñña'a-i ñayiu n-xia'an. Daa kuu ñayiu va'a kutnuni ini tnu'u Ianyuux.

⁴⁹ 'N-kixee-r xa tnuu-r ñu'ú ñuñayiu. Te naka kuu anu-r xa naya'a ni. ⁵⁰ Io xa nda'u ya'a-r. Te nde vitna tñau ini da'u ni-r. ⁵¹ Ka xani ini-n xa n-kixee-r xa kutuu vii kutuu va'a koio-n xi'in dava ka ñayiu, ko ña'a, chi n-kixee-r xa tuku jandixa koio-n. ⁵² O'on ñayiu kutuu ka'nu in ve'e, tuku jandixa uni-i te tuku jandixa uu-i. ⁵³ Tuku jandixa se kuu taa, te tuku jandixa se kuu da'ya. Tuku jandixa ñá kuu di'i, te tuku jandixa da'ya di'i-ña. Tuku jandixa ñá kuu didido, te tuku jandixa xanu-ña. Ma inuu jandixa koio-i —kuu-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia.

Kua'a ñayiu xa kutnuni ini-i nuu nax ya'a

⁵⁴ Kue'e ñayiu n-ka nataka nuu-ia, te xia'an-ia nuu-i:

—Hora nane vikó do nuu keé ngandii, ka ja'an-n xa kixi dau, te daa ya'a. ⁵⁵ Hora kane tachi xajan do norte, ka xia'an tña'a-n: “Nde'e juun ka'ni.” Te ndaa juun ka'ni. ⁵⁶ Ka kida nga-n xa va'a-n.

Ka kutnuni ini-n nax ya'a chi xnde'a-n andiu xi'in ñuñayiu. ¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini koio-n nax ya'a vitna?

Kada inuu-n xi'in ñayiu juini xa kajan-i kuechi-n

⁵⁷ ¿Nakuenda ña ka kutnuni ini-n nax kuu xava'a, nax kuu xa u'u? ⁵⁸ Nux iin se ndeka ña'a jua'an nuu juxtixia xa kajan-s kuechi-n, dava ichi ndatnu'u va'a-n xi'in-s xa maxku kandeka ña'a-s ji'in nuu juexi te kandeka ña'a juexi ji'in nuu se ndee vekaa, te chindi'u ña'a-s. ⁵⁹ Te ma yaa-n. Nde na chiya'u-n ntdanditu'u centau xijan juxtixia; ijan dada yaa-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

13

Tnu higo ñatu juun xavidi

¹ Tiempo ijan n-ka xee se n-ka xee nuu Jesús. Te n-ka najani-s xa mee hora ka doko titni se Galilea kiti-s nuu altar, n-xa'ni ña'a Pilato. Te n-daka ni'no-s niñi-s xi'in niñi kiti n-xi'i nuu altar jan.

² Xia'an Jesús:

—Ka xani ini-n xa n-ka kida se ijan kue'e ka kuechi dada dava ka se Galilea xa du'a n-ka ya'a-s. Va daa ka xani ini-n, ³ ko ña'a. Nux ma natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, dani ya'a koio mee-n. ⁴ Va diuni ka xani ini-n xa xaun uni ni se n-ka xi'i na jungava ndodo ña'a torri nani Siloé n-ka kida kue'e ka kuechi dada dava ka ñayiu io Jerusalén, ⁵ ko ña'a. Nux ma natu ini-n xa n-ka kida-n kuechi, daa ya'a koio mee-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

⁶ Te n-ja'an-ia tnu'u kandee nuu ñayiu xyuku ijan. Xia'an-ia:

—N-ta'u tniu ñn se kuu xto'o ñu'u xa dandee ñn se xinokuechi nuu-s tnu higo me'ñu tnu uva xetata-s. Nu n-xa'nu-tnu, te juan tñi xto'o ñu'u jan higo, ko ña tuu na higo ni'i-s. ⁷ Te n-ja'an-s nuu se ndee tnu uva jan: “Ne'e. Kunde'a-n-tnu xa ña tuu nax juun-tnu. Xa n-kuu uni kuia kixi-r xa tñi-r higo, te ña tuu nax ni'i-r. Ka'nde-tnu chi nukoo du'a ni-tnu.” ⁸ Te n-ja'an se ijan: “Dito, idii nga kuia na ku nukoo na'i-tnu. Kuia vitna na nadataya-da ñu'u ñikanduu xe'e-tnu xa dakeé-da xe'en. ⁹ Te nux na juun-tnu, io va'a. Nux ña'a, ka'nde-n-tnu” —kuu-s, xia'an-s.

N-ndadava'a Jesús ñn ñadi'i kiu ndetatu ñayiu

¹⁰ N-xee kiu sabado, kiu ndetatu ñayiu Israel. Kiu ijan dakua'a Jesús ñayiu xiti ñn veñu'u luchi. ¹¹ Ijan n-xee ñn ñá ñu'u ña'a xaloko. Ku'u yata-ña. N-kuu xaun uni kuia io ti'i yata-ña. Ña kuu da'u ni xa kunujuiin ndaa-ña. ¹² N-xini ña'a-ia, te n-kana ña'a-ia. Xia'an-ia nuu-ña:

—N-yaa-n nuu xaloko. Ma koo ti'i ka yata-n.

¹³ Te n-xajan ndodo ña'a-ia nda'a-ia. Danaa n-ndundaa yata-ña. Te n-nakuetu-ña nuu lanyuux. ¹⁴ Yo n-kiti ini se kida veñu'u nuu Jesús chi n-ndadava'a-ia ñayiu kiu ka ndetatu ñayiu Israel. Te n-ja'an-s nuu ñayiu xyuku ijan:

—Maxku kixi-n xa ndva'a koio-n kiu ka ndetatu-ro. ¿Nakuenda ñatu ka kixi-n kiu ka kidatni-ro? —kuu-s, xia'an-s.

¹⁵ Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, nuu-s:

—Ka kida nga-n xa va'a-n. Dava'a nga-n ka nandaxi nkutu-n a burru-n, te xndeka-n-ti ka xe'en ndute kiu ndetatu-ro. ¹⁶ Nani ka kuu-n da'ya dana Abraham, dani kuu-ña da'ya dana Abraham. Xa

yi'i xaun uni kuia ñu'u ña'a Satanás. ¿Nax kuu xa ña io va'a xa yaa-ña nuu-i kiu ndetatu-ro?

¹⁷ Nu n-ya'a xa n-ja'an-ia xijan, te n-ka kujanuu ñayiu kui'a n-ka ja'an nuu-ia. N-ka kudi ini ntdaa ñayiu xyuku ijan xaxe'e xa vichi va'a n-kida-ia.

N-kakune'e Jesús xa taxnuni Ianyuux

¹⁸ Xijan kuu xa xia'an-ia:

—Ñayiu n-ka kiu tna'a nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i kuu ná kuu ñn ¹⁹ ndijin tnumaxtaxa. N-dakeé ñn seyii idii ni ndijin-tnu nuu ñu'u-s, te n-ka'ndi-tnu. N-xa'nu dujun tnumaxtaxa, te n-ka xajan chilidaa taka-ti da'nda-tnu.

²⁰ Ijan dada n-ja'an-ia inka ntuku tnu'u kandee:

—Xaku ni ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Juini xaku ni-i jandixa-ia, ko kue'e ka ñayiu ka tekú tnu'u-ia jua'an. ²¹ Tnu'u-ia kuu ná kuu levadura. N-tnii ñn ñadi'i levadura, te n-daka ni'no-ña xi'in oko uu litro yuchi triu. N-ndaa yuxa jan nde n-xee na koo.

Ye'e Tna'a

²² Dani jua'an-ia ichi jua'an Jerusalén. Nini n-ya'a-ia ñuu na'nu, ñuu kuechi n-dakua'a-ia ñayiu.

²³ Te n-ja'an ñn ñayiu nuu-ia:

—Dito, ¿xaku ni ñayiu nanita'u a kue'e-i a?

Te n-ja'an ka ntuku Jesús tnu'u kandee nuu-i:

²⁴ —Teyika koio-n mee-n xa mee ni tnu'u ru'u jandixa koio-n xa ji'in-n andiu. Kuenda kiu ji'in-n ñn ve'e, te kiu-n ye'e tna'a kuu xa ji'in-n ijan. Kue'e ñayiu nduku ini xa ji'in koio-i ijan, ko ma ntdaa-i ji'in. ²⁵ Nu n-kunee nakadi kutu ñn se kuu xto'o ñn ve'e ye'e-s. Nux ji'in koio-n ve'e-s xa kiu-n ijan te nux kunujuiin koio-n yata ve'e-s te dakande-n

ye'e jan, te juña'a-n: “Dito, Dito, najaan-n ye'e na xe kiu koio-da”, te ja'an-s: “Ña'a, chi ña xini ña'a-r. Ña xini-r nde kuu ñuu-n.” ²⁶ Te ja'an koio-n: “N-ka xaxi-ro, n-ka xi'i-ro, te n-dakua'a-n ñayiu ichi ka'nu ñuu-da.” ²⁷ Kuenda kiu xto'o ve'e jan kuu-r. Te ja'an-r nuu-n: “Aru ja'an xa ña xini ña'a-r. Ña xini-r nde kuu ñuu-n. Jua'an na'i koio chi ñayiu ka kida kuechi ka kuu-n.” ²⁸ Yo nde'e nda'i koio-n, te nde'e kiti ini koio-n nuu Ianyuux kiu ijan xaxe'e xa mayo-n kiu nuu taxnuni-ia xi'in xaxe'e xa jini-n xa tuu Abraham, Isaac xi'in Jacob xi'in ntdaa se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. ²⁹ Xee ñayiu ntdantu'u ñuu xndatuu ñuñayiu ijan. Kee koio-i nkoon lado ñuñayiu. Nde nuu kane ngandii xi'in nde nuu keé ngandii, nde xe'e ñuñayiu xi'in nde ñuñayiu kee koio-i xa kunukoo koio-i yu'u mexa xa kaxde'ñu-i nuu taxnuni Ianyuux. ³⁰ Kue'e ñayiu kunuu ka vitna, nduu-i ñayiu ña ndandi'i. Ñayiu ña ndandi'i vitna, nduu-i ñayiu ndandi'i kiu ijan —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-nda'i Jesús xaxe'e Jerusalén

³¹ Hora ijan n-ka xee dava se fariseu nuu Jesús, te ka xia'an-s nuu-ia:

—Jua'an inka lado chi kuu Herodes xa ka'ni ña'a-s.

³² Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Juan juña'a koio-n se kuu ná kuu chikuii jan, xa xaku nga kiu ndoñu'u xa daxinokava-r xa nda-dava'a-r ñayiu xi'in xa kine'e-r xaloko xñu'u anu-i.

³³ Dani xaku nga kiu ndoñu'u xa ji'in ntuku-r Jerusalén. Io xa ji'in-r chi ñatu io va'a nux xi'í in se ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu inka ñuu.

³⁴ Te n-kixe'e-ia xa kakune'e-ia ñayiu Jerusalén. N-ja'an-ia:

—Mee-n xa kuu-n ñayiu Jerusalén, ka xa'ni-n se ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, te ka jani-n se n-tunda'a ña'a Ianyuux yuú. Naka kue'e vuelta n-juini-r xa kada-r ná kida chuun. Nadataka-t da'ya-t ka'a ndixi-t xa ñunu-t-ti. Du'a n-juini-r xa kada ña'a-r, ko ñayo-n n-juini. ³⁵ Kuna'a koio-n xa mayo ka-n kutuu Jerusalén, te ma kutuu ka-ro. Xee kiu ja'an-n: “Naka ta'u Ia n-natunda'a ña'a Ianyuux xa juaan ndixi-ia ñuñayiu; ijan dada jini ña'a ntuku-n” —kuu-ia, xia'an-ia.

14

N-ndadava'a Jesús ñn se ñu'u ña'a Kuiña

¹ N-xee ñn sabado, te n-ja'an ñn se fariseu tax-nuni Jesús xa kaxdini-ia xi'in-s, te n-xee-ia ve'e-s xa kaxdini-ia. Nini tuu-ia ijan, n-ka xo nde'a se n-ka taka ijan nu nax kida-ia xa na kua'a na tekuechi-s-ia. ² Ijan nujuiin ñn se ñu'u ña'a Kuiña. ³ Xaxe'e xa n-tu ini Jesús nax n-ka xani ini se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in se fariseu xyuku ijan, n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Io va'a xa ndadava'a-ro ñayiu ku'u kiu kuu sabado a ña'a u?

⁴ Ni ñn ña tuu nax n-ka ja'an se ijan. N-tni Jesús se ku'u jan, te n-ndadava'a-ia-s, te n-ja'an-ia xa na nu'u-s ve'e-s. ⁵ Te xia'an-ia nuu se fariseu:

—Nux kekava da'ya yñ-n a ngutu-n xiti yau kiu kuu sabado, ña xndetu-n chi ka xe nutava-n-si juini kiu sabado kuu. ¿Ndaa a ña'a u? —kuu Jesús, xia'an-ia nuu se ijan, ñn ñn-s.

⁶ Ñayo-s ni'i tnu'u ja'an-s.

Ñayiu ji'in viko tnunda'a

⁷ Nu n-xini-ia xa ka kaxí se n-ka xee ijan nuu kunukoo koio-s nuu ka xko nukoo se ndandi'i ka, xia'an-ia nuu-s:

⁸ —Hora na ji'in koio-n viko tnunda'a, maxku nkoo koio-n nuu kaxko nukoo se ndandi'i xa na ña'a xee inka se ndandi'i ka dada ndo'o viko jan. ⁹ Nkueka se n-ja'an ña'a ndo'o se ndandi'i ka jan, te xee-s nuu nukoo-n, te ja'an-s nuu-n: “Xikojuiin na nkoo se ya'a nuu nukoo-n.” Nux daa na ya'a-n kujanuu-n, te ji'in-n. Nkoo-n nuu ka xko nukoo se dakuu nga. ¹⁰ Maxku daa kada-n. Nux na ja'an ña'a in se kida viko te hora na xee koio-n viko jan, nkoo koio-n nuu ka xko nukoo ñayiu dakuu nga, ijan te xee se n-ja'an ña'a, te kachi-s nuu-n in in-n: “Dito, jua'an-n. Nkoo-n nuu xtuu ñayiu ndandi'i ka.” Najuen tnu'u ña'a-s nuu ntdaa ñayiu xyuku ijan. ¹¹ Ñayiu najuen tnu'u mee-i, nduu-i ñayiu dakuu nga, te kujanuu-i. Ñayiu xko kida ná kida ñayiu dakuu nga, najuen tnu'u ña'a ñayiu —kuu-ia, xia'an-ia.

¹² Te xia'an-ia nuu mee ni se n-ja'an ña'a:

—Hora na kada-n viko, maxku ja'an-n ñayiu kumani xi'in-n. Maxku ja'an-n ñani-n, ku'a-n. Maxku ja'an-n ñayiu kutna'a xi'in-n. Maxku ja'an-n ñayiu kuika io yatni xi'in-n chi dani na ja'an ña'a mee-i. ¹³ Maxku du'a kada koio-n; hora na kada-n in viko ka'nu, ja'an-n ñayiu ka kukee ka kunda'u, ñayiu n-ka ndune'e, ñayiu ka xika yakua, ñayiu kuaa du. ¹⁴ Kudi ini-n chi ña tuu nax nataxi ñayiu ijan. Ni'i-n ta'u-n kiu na nandoto ñayiu va'a.

Ñayiu ñatu n-ka juini xa ji'in-i viko ñn se n-ja'an ña'a

¹⁵ Nu n-teku ñn se yitna'a nuu ñayiu xyuku ijan, te xia'an-s:

—Naka ta'u ñayiu kaxi ko'o nuu taxnuni lanyuux.

¹⁶ Te xia'an Jesús:

—N-xio ñn se n-kida tu'a kue'e ndeyu xa kaxde'ñu kue'e ñayiu n-ja'an-s. ¹⁷ N-xee hora kaxde'ñu koio-s, te n-tunda'a se kida viko jan se xinokuechi nuu-s xa du'a na juña'a-s nuu ñayiu n-ja'an-s: “Juan xee-n chi xa io tu'a xa kaxde'ñu-n.” ¹⁸ Ntdaa se ijan ña n-ka juini xa ji'in koio-s. Xia'an se ki'na nuu nuu se xinokuechi jan: “N-xeen-r ñu'u te ndoñu'u xa nkoto-r. Juña'a-n nuu se kida viko xa na taxkanu ini-s chi ma kuu xa xee-r”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁹ Xia'an se kuu uu: “O'on tayu ngutu n-xeen-r, te io xa nkoto-r-ti. Juña'a-n nuu-s xa na taxkanu ini-s chi ma kuu xa xee-r.” ²⁰ Xia'an ñnka ntuku se n-ja'an se kida viko: “Dijan n-tnunda'a-r, te ma kuu xa xee-r.” ²¹ Te n-xiko se xinokuechi jan, te n-najani-s nuu xto'o-s xa n-ka ja'an se ijan. Yo n-kiti ini xto'o-s jan, te xia'an-s nuu-s: “Yachi. Jua'an ichi ka'nu, ichi kuechi xiti ñuu, te ja'an-n ñayiu ka kukee ka kunda'u, ñayiu n-ka ndune'e, ñayiu kuaa, ñayiu xika yakua du.” ²² N-kee-s. Jua'an ntuku-s. Ijan dada n-naxee-s, te xia'an-s: “Dito, xa n-kida-da xa n-ta'u tniu-n, ko ta chitu ka ve'e-n”, kuu-s, xia'an-s nuu xto'o-s. ²³ Te xia'an ntuku xto'o-s jan nuu-s: “Jua'an ichi ka'nu. Jua'an ichi yu'u ñuu, te kandeka juexa-n ñayiu kixi xa na chitu ve'e-r. ²⁴ Kaxde'ñu koio-i, ko se ña n-ka juini xa kixi-s, mayo-s kaxko'o viko-r.

Ni ita'u ndeyu-r ma juña'a-r xa kaxi-s" —kuu Jesús, xia'an-ia.

Nuxa ñatu ede ñiñ ñatu xiniñu'u

²⁵ N-ndee Jesús ve'e se fariseu jan, te jua'an-ia nuu io xa ji'in-ia. Kue'e ñayiu xndijun ña'a jua'an, te n-ngokoo-ia xa kunde'a-ia ñayiu jan, te n-ja'an-ia nuu-i:

²⁶ —Se juini xa nkuitandijun ña'a-s, nux dani kukajan ini-s taa-s, di'i-s, ñadi'i-s, da'ya-s, ñani-s, ku'a-s; ma kuu xa dakua'a-r-si. Dani ma kuu xa dakua'a-r-si nux ma dandoo-s xa kukajan ini mee-s. ²⁷ Nux ña io tu'a-n xa kuu koio-n kuenda kiu se doko curuxi-s xa nkuitakaa dika-s xaxe'e-r, na io tu'a ru'u, ma kuu xa dakua'a ña'a-r. ²⁸ Se juini xa kadava'a-s ve'e iñu uxa piso, ki'na ka juen tnu'u-s nadaa nju'un-s xa kua'a ve'e dujun jan xa na daxinokava-s ²⁹ na ña'a tava-s cimientu, te ma kuu daxinokava-s, te kuekundee ña'a ñayiu xnde'a ña'a. ³⁰ Te juña'a tna'a-i: “Se ya'a n-kixe'e-s xa kadava'a-s ve'e-s, ko ña n-kuu xa daxinokava-s.”

³¹ Dani iin se taxnuni, nux iñu ini-s xa jantna'a-s xi'in ntña'a ka taxnuni-s, ki'na ka kani ini-s nux ndaku-s xi'in uxi mil soldado-s nuu iñka se taxnuni io oko mil soldado. ³² Nux tu ini-s xa ma ndaku-s xi'in uxi mil soldado-s, tunda'a-s iin soldado xa kada inuu-s xa kutuu mani na'i koio-s. ³³ Dani ndo'o, iin iin-n, ma ndaku-n xa nkuitandijun ña'a-n nux ma dandoo-n ntdaa xaxii-n.

³⁴ Va'a ñiñ, ko nux ñatuka ede, ma kuu xa nduu ede mee. ³⁵ Ña xiniñu'u ka, ni xa kate-ro nuu iñu'u xa ku kuu-i xe'en, ni xa daka-ro xi'in xe'en kiti. Diko nga kate-ro. Daa ka kuu ndo'o. Xaxe'e xa xnini-n xa ja'an-r, xijan kuu xa kunini va'a koio xa na kutnuni ini-n —kuu Jesús, xia'an-ia.

15

Tkachi n-xita

¹ Ndikiu ndiñuu n-ka xo xe'en se n-ka xo xijan tvini nandajan gobierno xi'in dava ka ñayiu yo ka kida kuechi nuu n-xo tuu Jesús xa kunini koio-i xa n-xo ja'an-ia. ² Se fariseu xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, kui'a n-ka ja'an-s Jesús. Ka xia'an tna'a-s:

—Se ya'a kumani-s xi'in ñayiu ka kida kue'e kuechi te xko xaxi ka'nu-s xi'in-i.

³ Xijan kuu xa n-ja'an-ia tnu'u ya'a nuu-s. Xia'an-ia:

⁴ —Ñayiu io ñn cientu tkachi te na kuita ñn-ti yuku, dandoo-i koon diko xaun koon kití ndeka-i, te jin nunduku-i kití n-xita jan. Xaxe'e xa n-xita-ti ma kande ini-i-ti. ⁵ Na nani'i-i-ti, te kadoko-i-ti nu'u ve'e-i, te yo kuvete-i. ⁶ Na naxee-i ve'e-i, te na-dataka-i ñayiu ka kumani xi'in-i xi'in ñayiu io yatni xi'in-i. Ja'an-i nuu-i: “Kuvete-da chi n-nani'i-da tkachi-da n-xita”, xa na kuvete koio-i tuku. ⁷ Daa ka kudi ini ia xtuu andi'u. Yo kudi ini ka-ia hora natu ini ñn ñayiu xa n-ka kida-i kuechi dada xaxe'e koon diko xaun koon ñayiu kida xava'a chi ña tuu nax n-ka kida-i xa ku natu ini-i.

Tvini kaa n-xita

⁸ Nux io uxi tvini kaa ñn ñadi'i te dakuita-ña ñn, natnuu-ña candil te ti'u-ña ve'e-ña. Vii nene nanduku-ña, ⁹ te hora na nani'i-ña, nadataka-ña ñayiu kumani xi'in-ña xi'in ñayiu io yatni xi'in-ña ve'e-ña, te ja'an-ña nuu-i: “Kuvete-da chi n-nani'i-da tvini kaa n-xita.” Du'a ja'an-ña nuu-i xa na kuvete

koio-i tuku. ¹⁰ Daa ka kudi ini ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, hora natu ini ñn ñayiu xa n-kida-i kuechi.

Se n-diko ta'u-s, te n-datiu-s tvini n-ni'i-s

¹¹ 'N-xio ñn se n-xio uu da'ya yñ. ¹² N-ja'an seluchi ka nuu taa-s: "Taa-ro, ka'nde dava-n xaxii-n xa taxi-n ta'u-da." Te n-xia'an taa-s dava xaxii-s, dava ñu'u-s. ¹³ Nu n-kuu jeen kiú, te n-diko seluchi ka jan ñu'u-s xi'in xaxii-s, te ni'i-s tvini xa n-diko-s ñu'u jan xi'in xaxii-s, te jua'an-s ñuu xika. Ijan n-xetniu-s ntdaa tvini-s. N-datiu-s tvini-s xa n-xeen-s dava'a nga xa n-kukajan ini-s. ¹⁴ Nu n-dandi'i-s tvini-s, te n-kuu tnama ñuu ijan, te n-ndoñu'u xa kaxi-s. ¹⁵ N-xe kajan-s tniu nuu ñn se ñuteyu ijan, te n-tunda'a ña'a-s nde nuu xetata-s kuchi xa junuu-s-ti. ¹⁶ Yo n-kuu anu-s xa kaxi-s doo ndichi ka xaxi kuchi jan xa na xikojuiin xa kojón-s, ko ñayo n-xia'an. ¹⁷ Ijan dada va'a n-najani ini-s, te n-ja'an mee n-ja'an ñn-s: "Diko tunga io xa kaxi ntdaa se xinokuechi nuu taa-ro, te ya'a xi'i-ro doko. ¹⁸ Na nangondita-ro. Na nu'u-ro ve'e taa-ro, te juña'a-ro: Taa-ro, n-kida-da kuechi chi n-kuxee ini-da nuu lanyuux, te n-kuxee ini-da nuu ndixi. ¹⁹ Va'a ka nux maxku ja'an da'ya ña'a ka-n. Na nduu-da se xinokuechi nuu-n", kuu-s, n-xani ini-s.

²⁰ 'N-ndojuiin-s. N-tni-s ichi. Juan nu'u-s ve'e taa-s. Nu n-nduyatni-s nuu ñu'u taa-s, te xika ka juan nu'u-s, te n-xini ña'a taa-s. N-kunda'u ini ña'a-s. N-kendava-s. N-xetna'a ña'a-s, te n-nundee ña'a-s. N-teyu'u ña'a-s. ²¹ Te n-ja'an-s nuu taa-s: "Taa-ro, n-kida-da kuechi chi n-kuxe ini-da nuu lanyuux. N-kuxe ini-da nuu ndixi. Va'a

ka maxku ja'an da'ya ña'a ka-n", kuu-s, xia'an-s nuu taa-s. ²² Te n-ja'an taa-s nuu se ka xinokuechi nuu-s: "Juan je'en koio dijun va'a ka, te dandukutu koio-n-si. Tnaa koio-n de'e diki nda'a-s. Chi'i koio-n-si ndixa. ²³ Te nkueka koio-n nserru kandee ka. Ka'ni koio-n-ti xa na kaxi-ro-t. Na koo-ro xadi ini ²⁴ chi da'ya yii-r ya'a, kuenda kiu ndiyi n-kuu-s, te vitna n-nandoto-s. Ña n-xini-ro nuu nde n-xe'en-s, te n-nani'i-ro-s", kuu taa-s, xia'an-s. Te n-xio xadi ini.

²⁵ Da'ya yii-s, se xa'nu jan, n-xiko-s. Juan nu'u-s ve'e-s xa n-ñutuu-s nuu ñu'u-s. Nu n-nduyatni-s ve'e-s, te n-teku-s xa ka tiu música. N-teku-s xa ka xataxe'e ñayiu xiti ve'e taa-s. ²⁶ N-kana-s ñin se xinokuechi nuu taa-s, te n-xijan tnu'u-s nuu nax kuu ve'e taa-s. ²⁷ Te n-ja'an se xinokuechi jan: "N-nxee ñani-n, Dito. N-nxee va'a-s, n-nxee ndito-s. Xijan kuu xa n-ka xa'ni-s ncerru io ndee ka." ²⁸ N-kiti ini da'ya yii xa'nu ka se ijan, te ña n-juini-s xa ndiu-s ve'e taa-s. Te n-xe nukueka ña'a taa-s. Vivii n-ja'an-s nuu-s xa na ndiu-s. ²⁹ N-ja'an-s nuu taa-s: "Mee-da, kuia n-kuu xinokuechi-da nuu-n. Te ni ñin vuelta ña kuxe ini-da nuu-n, ko ta taxi ka-n juini nga ñin da'ya nchiva xa kaxdi-da xi'in ñayiu ka kumani xi'in-da. ³⁰ Se kuu da'ya-n n-nxee, n-xaxi-s tvini-n. N-chiya'u-s ñadi'i n-kaa xi'in-s, te xaxe'e-s n-xa'ni-n ncerru kandee ka", kuu-s. ³¹ Te xia'an taa-s nuu-s: "Mee-n, ntdantu'u kiu tuu-ro, te ntdaa xa neva'a-r kuu xaxii-n. ³² Io va'a xa kida-r viko, te io xadi ini chi se kuu ñani-n kuenda kiu ndiyi n-kuu-s, te n-nandoto-s. Ña n-xini-ro nuu nde n-xe'en-s, te n-nani'i-ro-s", kuu-s, n-xia'an-s.

Īn se yo mii xa n-kida-s

¹ Ijan dada n-ja'an ka Jesús tnu'u ya'a nuu se dakua'a-ia. Xia'an-ia:

—N-xio ĩn se n-yinda'a xaxii ĩn se kuika. N-kutnu'u xa xidoya'u-s xaxii se kuika jan jua'an chi ña n-yinda'a va'a-s. ² Nu n-teku se kuika jan, te n-kana ña'a-s. Xia'an-s: “N-teku-r xa kida-n. Ja'an nuu-r nde n-kida-n tvini-r xi'in xaxii-r chi ma kuu ka xa kind'a-a-n.” ³ Nu n-ya'a xa n-xijan tnu'u ña'a se ijan, te n-ja'an mee n-ja'an ĩn se yinda'a xaxii-s: “¿Nax kada-ro chi ma taxi ka xto'o-ro tniu kada-ro? Ña ndaku-ro xa kate-ro. Januu xa kajan nda'u-ro. ⁴ An n-kixdiki-ro nax kada-ro hora ma juetniu ña'a ka-s xa na kua'a na juemani ña'a ñayiu hora na ji'in-ro ve'e-i.” ⁵ Ijan dada n-kana-s ĩn xi'in ĩn se tau nuu se kuika jan. N-xijan tnu'u-s se ki'na nuu: “¿Nadaa tau-n nuu xto'o-ro?” ⁶ Te n-ja'an se ijan: “Koon mil litro aciti tau-da.” Xia'an-s nuu-s: “Ju'un tutu yodotnuni xa tau-n ya. Nkoo. Dama número. Tenee uu mil litro. Yachi”, kuu-s, xia'an-s. ⁷ Te n-xijan tnu'u-s se kuu uu: “¿Nadaa tau-n nuu xto'o-ro.” Te n-ja'an-s: “Okó uxi ĩn yodo maquila triu.” Te xia'an-s: “Ju'un tutu yodotnuni xa tau-n ya. Dama número yodotnuni. Tenee oko o'on maquila”, kuu-s, xia'an-s. ⁸ Nu n-teku se kuu xto'o-s xa n-kida-s, te xia'an-s nuu-s xa io va'a ni xa n-kida-s xaxe'e xa kaxi ini-s.

'Daa n-ja'an-ia chi ñayiu ma kutuu andiu te ña jandixa-i lanyuux, inuu mii ka-i xa kada-i xa ni'i-i tvini dada ñayiu jandixa-ia. ⁹ Ndoñu'u xa juña'a nga-n tvini ñayiu na kua'a na kutuu mani-n xi'in-i, te kiu na jin ndi'i xaxii-n, kueka ña'a lanyuux xa kutuu-n xi'in-ia nikava nikuita. ¹⁰ Nuxa xaku ni

xa xneva'a-n te va'a ñunuu-n xijan, dani va'a junuu koio-n nux kue'e na koo, ko nux ita'u ni xaxii-n io te ña kua'a-n junuu koio-n, dani ma kua'a-n junuu koio-n xijan nux kue'e na koo. ¹¹ Nux ña xñunuu va'a-n xaxii-n xi'in tvini-n io ñuñayiu, ma kua'a-n junuu va'a koio-n xa taxi Ianyuux. ¹² Nux ñayo-n ndee va'a xaxii se nuu kidatniu-n, mayo taxi ta'u-n te ma koo xaxii-n. ¹³ Ñayo se xinokuechi io uu xto'lo chi nuu uu-s na koo, jini u'u-s ñin-s, te juemani-s ñinka-s; a kada-s ntdaa xa juini ñin-s, te jini u'u-s ñinka-s. Di'uni mayo-n ndaku junukuechi-n nuu Ianyuux nux mee ni xa kadatniu-n xa koo xaxii-n te ña tuu nax kada-n xaxe'e Ianyuux –kuu Jesús, xia'an-ia.

¹⁴ N-ka xakundee se fariseu xyitna'a nuu ñayiu xyuku ijan Jesús xa n-ka tekus tnu'u ijan chi se fariseu, yo unu kajan ini-s tvini. ¹⁵ Xia'an Jesús nuu-s:

–Mee-n ka ja'an-n nuu ñayiu xa va'a-n, ko Ianyuux xini janda kuu anu-n. ñin xa xani ini ñayiu ñuñayiu xa xiniñu'u ka, xijan xini u'u Ianyuux.

Ñayiu dandoo tna'a

¹⁶ 'Nde tiempo n-kixi Moisés xi'in nde tiempo n-kixi Sua, taxnuni ley n-chidotnuni Moisés. Nde na n-ka xo tuu se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu xi'in nde na n-xo tuu Sua, nde daa, taxnuni ley n-chidotnuni-s. Na n-kixi Sua, n-ja'an-s nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i. Ñayiu kiu tna'a nuu ñayiu ijan, juexa ka kiu tna'a-i. ¹⁷ J'in tna'a tnu'u Ianyuux yodotnuni xa naa andiu xi'in

ñuñayiu; naka tnu'u-ia n-chidotnuni Moisés ma ku jin tna'a.

¹⁸ 'Nux dandoo ñin seyñi ñadi'i-s te natnunda'a-s xi'in inka ñadi'i, kida-s kuechi. Diuni kuechi kuu nux natnunda'a ñin seyñi xi'in ñadi'i n-dandoo ña'a yñi-ña.

Ñin se kuika xi'in se nani Lázaro

¹⁹ 'N-xio ñin se yo kuika. Va'a n-xo ndixi-s. N-xo xi'no-s da'ma tndee kue'e xi'in da'ma linu ya'u. Ndiñu ndiñuu n-xo xaxi va'a-s, te n-xo kudi ini-s.

²⁰ Diuni n-xio ñin se n-xo nani Lázaro. N-kunda'u n-kukee-s. N-xo xantuu ña'a ñayiu yatni ye'e se kuika jan, te n-xo xo nukoo-s ijan. N-xiñi ndi'yi te'yu nitu'u ñi-s.

²¹ N-xo kojón-s te yo n-xo kuu anu-s xa kaxi-s tila xi'in ndeyu n-xo junkoio yu'u mexa se kuika jan xa kaxi-s xa xikojuiin xa kojón-s. Nda'u n-ya'a-s. N-ka xo nayuu ti-ina ñi-s nuu n-xiñi ndi'yi.

²² N-xi'í se n-kunda'u jan, te xndeka ña'a ángel, ia ka xinokuechi nuu lanyuux, jua'an nuu tuu Abraham. Diuni n-xi'í se kuika, te n-xe konduxi-s.

²³ Jua'an-s andea, te yo vichi nda'u ya'a-s. N-ndakoto ni'ni-s ñin nuu dujun, te xika n-xini-s Lázaro. Nukoo-s yatni nuu nukoo Abraham.

²⁴ Xee n-kana se n-xo tuu kuika jan. Xia'an-s nuu Abraham: “Dito Ta Abraham, kunda'u ini ña'a-n. Tunda'a-n Lázaro na kixi-s na datni-s diki nda'a-s nuu ndute, te nadandoyo-s nuu yaa-da xa na ndiko chi yo nde'e nda'u ya'a-da nuu yañu'u ya'a.”

²⁵ Te n-ja'an Abraham nuu se n-xo tuu kuika: “¿Ñatu naja'an-n xa va'a n-xo tuu ndo'o ñuñayiu, te Lázaro nda'u n-xo tuu-s?, ko ya'a tuvii tuva'a-s, te ndo'o nda'u ya'a-n.

²⁶ Daxa ma kuu xa ya'a Lázaro do dian xa xee-s chi yo kunu. Ña

kua'a xa ya'a ñayiu do dian, ni ña kua'a xa ya'a ñayiu dian do ya'a”, kuu Abraham, xia'an-s nuu se n-xo tuu kuika. ²⁷ “Nuxa daa kuu, Dito, xijan ta'u-da nuu-n xa na tunda'a-n-si na nu'u-s ve'e taa-da ²⁸ chi io o'on ka ñani-da. Na juña'a-s nax ya'a ñayiu kida ná ka kida-s na ña'a kixi-s ya'a nuu yo nda'u ka ya'a ntdaa daña”, kuu-s, xia'an-s. ²⁹ “Ka ka'u-s libru Moisés, ka ka'u-s libru se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Na jandixa-s tnu'u ijan”, kuu Abraham, xia'an-s. ³⁰ “Ña'a, Dito, ma jandixa koio-s, ko nux ñin se n-nandoto na nu'u ijan te ja'an-s tnu'u Ianyuux nuu-s natu ini koio-s xa ka kida-s”, kuu-s, xia'an-s. ³¹ “Nux ña xnini-s tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in tnu'u se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu, dani ma jandixa koio-s Ianyuux nux na jini-s ñin se n-nandoto”, kuu Abraham, xia'an-s kuu Jesús, xia'an-ia nuu se fariseu.

17

Io xa taxkanu ini-ro ñayiu n-kida ña'a ñin xa n-kida ña'a-i

¹ Ijan dada xia'an Jesús nuu ñayiu dakua'a-ia:

—Xandaa xakuiti kixi ñayiu kada xa kada ñinka ñayiu kuechi. Naka nda'u ya'a-i. ² Va'a ka nuu na kudukundee ñin yodo molino dujun ñin ñayiu daa kada te dakekava ña'a ñinka ñayiu nuu mar te kuú-i dada xa kada-i xa kada ñin seluchi yitna'a nuu ñayiu xyuku ya'a kuechi.

³ 'Kani ini va'a koio nax kada-n. Nux kida ña'a ñin ñayiu jandixa Ianyuux ñin xa kida ña'a-i kanandee-n-yi. Nux natu ini ñayiu jan xa n-kida-i kuechi, taxkanu ini-n-yi. ⁴ Juini uxa vuelta ñin kiu na kada ña'a ñayiu jan ñin xa kada ña'a-i, ko

nux na ja'an-i nuu-n: “Taxkanu ini-n xa n-kida ña'a-da. Natu ini-da xa daa n-kida ña'a-da. Ma du'a ka kada-da”, te taxkanu ini-n-yi –kuu Jesús, xia'an-ia.

⁵ Ijan dada ka xia'an se dakua'a-ia:

—Dito, kada-n xa kukanu ini koio ka-da Ianyuux.

⁶ Te xia'an Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, nuu-s:

—Nux kukanu ini-n Ianyuux, juini ita'u lii kukanu ini-n-ia nani kuu ñin ndijin maxtaxa, juña'a-n nuu tnuneñu ya'a: “Ta kane te ndeé-n nuu mar”, te jandixa ña'a-tnu.

⁷ 'Nux n-kidatniu ñin se xinokuechi nuu-n xi'in nkutu-n a n-xe'en-s ku'u xi'in tkachi-n te n-naxee-s te n-ndiu-s ve'e-n, mayo-n juña'a nuu-s: “Yachi. Ne'e. Nkoo nuu mexa xa kaxdini-n.”

⁸ Mayo-n ja'an du'a chi juña'a-n nuu-s: “Kada tu'a mee-n xa kadava'a-n xa kax xa ko'o-r. Na ya'a xa kaxi-r, te kaxi-n.” ⁹ Ma ja'an-n xa n-kuta'u-n nuu se ijan xaxe'e xa n-kida-s xa n-ta'u tniu-n.

¹⁰ Dani hora na kada-n tniu Ianyuux, te hora na daxinokava-n ntdaa xa n-ta'u tniu-ia nuu-n, te juña'a tna'a koio-n: “Ñatu n-ka xinokuechi va'a-ro chi diko ni xa io xa kada-ro, xijan ni n-ka kida-ro chi io ka tniu-ia kada-ro n-kuu.” Kachi koio-n –kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ndadava'a Jesús uxi se ka tna'a kue'e te'yu ñii

¹¹ N-tnii ntuku-ia ichi jua'an Jerusalén. N-ya'a-ia Galilea xi'in Samaria. ¹² N-kiu-ia ñin ñuu luchi. Ijan n-xe juntna'a-ia xi'in uxi se ka tna'a kue'e te'yu ñii. Xika xnii-s. ¹³ Xee n-ka kana-s. Ka xia'an-s nuu Jesús:

—Maestru, kunda'u ini ña'a-n.

14 Nu n-xini-ia-s, n-ja'an-ia nuu-s:

—Jua'an. Dande'a koio-n mee-n dutu xa na jini koio-s xa n-ka ndva'a-n.

Nini jua'an koio-s n-ka ndva'a-s. 15 Nu n-xini ñn-s xa n-ndva'a-s, te n-xiko-s, te xee n-kana-s. Xee n-nakuetu-s nuu Ianyuux. 16 Te n-naxee-s nuu Jesús. N-xe juiin xiti-s xe'e-ia te xia'an-s nuu-ia xa n-kuta'u-s. Se Samaria kuu-s. 17 Xia'an Jesús nuu ñayiu xyuku ijan:

—¿Ñadu uxi-s n-ka n-ndva'a u? ¿Nde io ka ñn-s? 18 Ñayo-s n-ka xiko xa ja'an-s nuu Ianyuux xa n-ka kuta'u-s. Mee ni se to'o ya'a n-xiko —kuu Jesús, xia'an-ia.

19 Te xia'an Jesús nuu se n-nangondita:

—Ndojuuin te juan nu'u. Xaxe'e xa kukanu ini-n Ianyuux n-ndva'a-n.

Kachitnu'u ña'a Jesús xa taxnuni Ianyuux

20 Nu n-xika kiu, te n-ka xijan tnu'u se fariseu Jesús nakiu tunda'a Ianyuux se taxnuni nuu-s. Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Ñadu ñn xa nde'a-ro kuu nuu taxnuni Ianyuux.

21 Hora na kakune'e ñayiu xa taxnuni Ianyuux, ma ja'an-i: “Kunde'a koio xa ya'a tuu se taxnuni nuu-ro.” Diuni ma ja'an koio-i: “Ijan tuu se taxnuni nuu-ro”, chi anu ñayiu kuu nuu taxnuni Ianyuux.

22 Te xia'an Jesús nuu ñayiu dakua'a-ia:

—Xee kiu ku kuu anu-n xa kunde'a koio-n xa taxnuni ru'u, Ia kuu ñayiu, ko ma kuu xa jini ña'a koio-n. 23 Te ja'an ñn ñayiu: “Ijan taxnuni-ia.” “Ya'a taxnuni-ia”, kachi inka ñayiu. Maxku nkuitandi-jun-n-yi 24 chi ma du'a ya'a chi na kuu xa xeye'e

taxa nde xe'e andiu xi'in nde inka xe'e andiu, ku kuu na ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu, ²⁵ ko ta xee ka kiu chi ki'na nuu io xa nde'e kada u'u ña'a ñayiu io vitna, te io xa ja'an-i xa ña ndoñu'u ña'a-i. ²⁶ Ná n-ya'a na n-xo tuu Noé ñuñayiu ya'a kiu na ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu. ²⁷ N-ka xo xaxi ñayiu. N-ka xo xi'i-i te n-ka xo datnunda'a tna'a-i tiempo ijan. Ntdaa xijan n-ka kida-i nde kiu n-kiu Noé xiti barcu. Daa n-ndindodo ndute nitu'u ñuñayiu, te n-ka naa ntdanditu'u ñayiu ijan. ²⁸ Dani n-ya'a Sodoma tiempo n-xo tuu Lot. N-ka xo xaxi ñayiu kiu ijan. N-ka xo xi'i-i. N-ka xo xeen-i. N-ka xo diko-i. N-ka xo xitu-i ñu'u. N-ka xo kidava'a ñayiu n-ka xio kiu ijan ve'e du. ²⁹ Kiu n-kee Lot Sodoma n-juun ñu'ú xi'in azufri nde andiu, te n-ka naa ntdanditu'u ñayiu ñuu ijan. ³⁰ Daa kuu na ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu. ³¹ Ñayiu iin ndodo dik'i ve'e-i kiu ijan, maxku ndiu-i ve'e-i xa kine'e-i xaxii-i. Ñayiu kidatniu nuu ñu'u-i, maxku nu'u-i ve'e-i xa kine'e-i xaxii-i. ³² Maxku ndunaa koio-n xa n-ya'a ñadi'i Lot. ³³ Dani ndo'o, nux diko ni mee ni-n xemani-n, dakuita-n anu-n. Nux juña'a-n vida-n nuu tniu Ianyuux, kutuu-n nikava nikuita xi'in-ia. ³⁴ Xakuaa ijan kava ka'nu uu ñayiu iin ni xito. ñin-i kandeka ña'a Ianyuux ji'in. ñin-i dandoo-ia. ³⁵⁻³⁶ Kiu ijan ku ndiko tayu uu ñadi'i. ñin-ña kandeka ña'a Ianyuux ji'in andiu. Inka-ña dandoo-ia –kuu-ia, xia'an-ia.

³⁷ Nu n-ka tekú ñayiu xijan, te n-ka xijan tnu'u-i-ia:

—¿Ndexu ya'a xa'a, Dito?

Te xia'an-ia nuu-i:

—Ná ka xko yuku ñau nuu katuu ñn kiti n-xi'í, daa kuyuku koio ñayiu nuu-r na ndixi-r —kuu-ia, xia'an-ia.

18

Io xa ku kajan-ro nuu Ianyuux xa taxi-ia ñn xa taxi-ia

¹ Te n-ja'an-ia ñnka ntuku tnu'u nuu ñayiu dakua'a-ia jan. N-ja'an-ia xa ndikiu ndiñuu io xa ku kajan ta'u koio-i nuu Ianyuux; te maxku kande ini-i. Na koo ndaa koo kuiti anu-i hora ku kajan ta'u koio-i. Xia'an-ia:

² —ñn ñuu n-xio ñn juexi ña n-xo yu'u nuu Ianyuux, ni ña n-xio-s xañu'u nuu ñayiu. ³ Diuni n-xio ñadi'i n-xi'í yñ ñuu ijan, te n-xo xe'en-ña nuu-s xa n-xo xia'an-ña: “Kana-n te xini u'u ña'a, te daya'a-n-te juxtixia xa maxku kada ña'a ka-te ná kida ña'a-te.” ⁴ Ña n-juini-s xa chindee-s-ña, te na'a n-kuu. Ijan dada n-ja'an mee, n-ja'an ñn-s: “Juini ña yu'u-ro nuu Ianyuux te ña io-ro xañu'u nuu ñayiu, ⁵ ko xa maxku ña'a kixi ka ñá ya'a xa datna'a ña'a-ña, te xee xa ma kundee ka ini-ro na daya'a na'i-ro se ijan juxtixia”, kuu-s, n-ja'an-s.

⁶ 'Kunde'a koio nax n-ja'an juexi loko jan, se n-daya'a se ijan juxtixia. ⁷ Daa kida Ianyuux. Ndadandaa-ia kuechi ñayiu kui'a kida ñayiu n-kaxi-ia nux ka xijan ta'u-i nduu xakuua. Chindee-ia-i, te ña kukuee-ia. ⁸ ¿Ka xani ini-n xa kiu na ndixi ru'u, Ia kuu ñayiu, koo ka ñayiu kukanu ini ña'a u?

Te ñayo-i n-ja'an.

Uu se n-ka xijan ta'u nuu Ianyuux

9 Ijan dada n-ja'an Jesús inka ntuku tnu'u xa dakua'a-ia ñayiu ka xani ini xa yo va'a-i, te ña ka xe ini-i dava ka ñayiu:

10 —Uu sey*ii* n-ka xe'en veñu'u Jerusalén xa kajan ta'u-s nuu lanyuux. *ñin*-s kuu se fariseu. Inka-s kuu se xijan tvini nandajan gobierno. 11 N-ja'an mee n-ja'an *ñin* se fariseu nuu nujuiin-s xa n-xijan ta'u-s. N-ja'an-s: “Taa-ro lanyuux, nakuta'u-da xa ñatu kuu-da ñadu'u, ñatu loko-da, ñatu xkaa-da xi'in ñayiu ña n-tnunda'a xi'in-da ná ka kida dava ka ñayiu. Diuni ñatu kuu-da ná kuu se xijan tvini nandajan gobierno nujuiin ya'a. 12 Daña xko ndite-da uu kiu xa ne'e ii-da ntña'a una kiu. Ntna'a uxi xa ni'i-da nataxi-da *ñin*”, kuu-s, xia'an-s. 13 Xika xika ni nujuiin se xijan tvini nandajan gobierno. Ñatu n-kuu ini-s xa ndakoto ni'ni-s andiu xaxe'e xa n-kune ini-s, ko n-katu-s pechu-s, te n-ja'an-s nuu lanyuux: “Taa-ro lanyuux, taxkanu ini-n xa n-kida-da kue'e kuechi; kunda'u ini ña'a-n”, kuu-s, xia'an-s. 14 N-taxkanu ini lanyuux se kuu uu, ko inka se jan, ña'a. Ñayiu ka najuen tnu'u mee-i, xee kiu kujanuu-i te kune ini-i, ko ñayiu ka xani ini xa ñatu ndandi'i-i nuu lanyuux, vichi najuen tnu'u ña'a-ia —kuu-ia, xia'an-ia.

N-kida ii Jesús sekuechi xi'in dichi kuechi

15 N-ka xo kandeka ñayiu sekuechi xi'in dichi kuechi n-ka xo xe'en nuu Jesús xa kajan ndodo-ia nda'a-ia diki-s, ko nu n-ka xini se dakua'a-ia, te n-ka kudeen-s nuu ñayiu jan. 16 N-kana Jesús-si, te xia'an-ia nuu-s:

—Juejoon koio xa na kandeka ñayiu sekuechi xi'in dichi kuechi kixi nuu-r, te maxku dada'an koio-n chi kuenda kiu sekuechi xi'in dichi kuechi

ka kuu ñayiu jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i.
 17 Ñayiu ma jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i ná ka jandixa sekuechi xi'in dichi kuechi tnu'u-ia, ma kuu xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxnuni-ia nuu-i — kuu-ia, xia'an-ia.

N-ndatnu'u Jesús xi'in ñn se yo kuika

18 N-xee ñn se taxnuni nuu-ia. Xia'an-s:

—Maestru, yo va'a-n. ¿Nax io xa kada-da xa kundito-da nikava nikuita andiu?

19 Xia'an Jesús:

—¿Nakuenda ja'an-n xa va'a-r? Ña yoo ñayiu va'a. Mee ni Ianyuux va'a. 20 Xa xini-n ley n-chidotnuni Moisés ja'an xa: “Maxku kava-n xi'in ñadi'i ñatu kuu ñadi'i-n. Maxku ka'ni-n ndiyi. Maxku du'u-n. Maxku ja'an vete-n nuu juxtixia. Koo-n xañu'u nuu tadi'i-n.”

21 Te xia'an-s:

—Nde na luchi-da jandixa-da ntdantu'u xa'a.

22 Te xia'an Jesús:

—Juini ka-i ñn xa kada-n. Diko-n ntdaa xaxii-n, te dakexio-n tvini ni'i-n nuu ñayiu ka kunda'u, te kada Ianyuux xa kutuu kuika-n andiu. Ijan dada kixi-n, te nkuitandijun ña'a-n.

23 Nu n-teku-s tnu'u ijan, n-kuko'yo ini-s chi yo vichi kue'e xaxii-s io. 24 Xaxe'e xa n-xini Jesús xa n-kuko'yo ini-s n-ja'an-ia:

—Xaxe'e xa nda'u ya'a ñayiu kuika xa kiu tna'a-i nuu ñayiu ka jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i, xaku ni-i ndaku xa kiu tna'a-i. 25 Yachi ka ya'a ñn kiti kuu camello ñn yau yiki nakiku dada xa kiu tna'a ñn ñayiu kuika nuu ñayiu jandixa xa taxnuni Ianyuux nuu-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

26 Ijan dada n-ka ja'an ñayiu n-ka teku tnu'u n-ja'an-ia:

—Nux ñatu nanita'u ñayiu kuika, naka ñayiu ka kunda'u ku nanita'u.

27 Te xia'an Jesús:

—Ñayo kua'a xa kada-i xijan, ko ntdanditu'u xa ñatu kua'a ñayiu xa kada-i kida lanyuux.

28 Xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, na'a-n xa ntdaa dañá n-ka dandoo ntdaa xaxii-da, te n-ka xe kuitandijun ña'a-da.

Te xia'an Jesús:

29 —Xandaa xakuiti nux n-dandoo-n ve'e-n a n-dandoo-n ñadi'i-n a ñani-n a ku'a-n a tadi'i-n a da'ya-n xa ja'an-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa kiu tna'a-i nuu ñayiu taxtnuni lanyuux nuu-i, 30 kue'e ka ni'i ndo'o ñuñayiu ya'a dada xa n-ka dandoo-n. Nani sey# dani ñadi'i, kutuu koio-n xi'in lanyuux nikava nikuita.

N-kakune'e ntuku Jesús xa kuú-ia

31 Ijan dada n-kine'e diin-ia uxi uu se dakua'a-ia jan, te xia'an-ia nuu-s:

—Vitna kuu xa ji'in-ro Jerusalén xa na jin tna'a tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u lanyuux nuu ñayiu xa ya'a ru'u, Ia kuu ñayiu. 32 Diko ña'a se nación mee-ro nuu se ña ka kuu se Israel. Kuekundee ña'a koio-s. Kui'a ja'an ña'a koio-s. Tud# ña'a-s. 33 Janña'a-s chirrión ñ#. Ijan dada ka'ni ña'a-s, ko nandoto-r kiu kuu uni.

34 Ñayo-s n-kutnuni ini tnu'u n-ja'an-ia. Ña n-xia'an lanyuux xaxtnuni xa kutnuni ini-s xa n-ja'an-ia.

N-ndadava'a Jesús #n se kuaa ñuu Jericó

³⁵ N-nujunu ichi-ia xi'in-s. N-kuyatni-ia xi'in-s Jericó. Ijan io ñin se kuaa nukoo yu'u ichi xa xijan nda'u-s. ³⁶ N-teku-s xa kue'e ñayiu ka ya'a, te n-xijan tnu'u-s nuu nax kuu.

³⁷ Te n-ka ja'an ñayiu xyuku ijan:

—Jesús Nazaret ya'a ya'a.

³⁸ Te xee n-kana-s. Xia'an-s:

—Dito, Ta Jesús, Da'ya Dana David kunda'u ini ña'a-n.

³⁹ N-ka kanandee ña'a ñayiu xndodo nuu, te n-ka ja'an-i xa maxku kana ka-s, ko xee ka n-kana-s. Xia'an-s:

—Dito, Ta Jesús Da'ya Dana David, kunda'u ini ña'a-n.

⁴⁰ N-nujuiin Jesús, te n-ta'u tniu-ia xa kandeka ñayiu se kuaa jan xee nuu-ia. N-kuyatni-s-ia te n-ja'an-ia nuu-s:

⁴¹ —¿Nax juini-n xa kada ña'a-r?

Te xia'an-s nuu Jesús:

—Dito, kada-n xa na nukonde'a-da.

⁴² Te xia'an Jesús nuu-s:

—Na nukonde'a-n. Xaxe'e xa kukanu ini ña'a-n, n-ndva'a-n —kuu-ia, xia'an-ia.

⁴³ Danaa n-nukonde'a-s, te n-xe kuitandijun-s Jesús. Nini ndijun-s-ia najuen tnu'u-s Ianyuux. Dani n-ka najuen tnu'u ntdaa ñayiu n-xini xijan Ianyuux.

19

N-xini tna'a Jesús xi'in Zaqueo

¹ N-kiu Jesús Jericó. N-ya'a ndaa-ia ñuu jan.

² Ijan tuu ñin se kuika nani Zaqueo xijan tvini nandajan gobierno. Taxnuni-s nuu dava ka se ka

xijan tvini nandajan gobierno. ³ Nu n-xini-s xa n-kiu Jesús Jericó, n-kuu anu-s xa jini-s-ia, ko ña n-kuu xa jini-s-ia chi yo kue'e ñayiu xyuku, daxa yo ndi'i-s. ⁴ N-kendava-s. N-xe juindodo nuu-s nuu jua'an-ia, te n-xe kaa-s ñn yutnu nani sicómoro xa kunde'a-s-ia chi ijan ya'a-ia. ⁵ Nu n-xee Jesús ijan, n-ndonenuu-ia. N-xini-ia-s, te n-ja'an-ia nuu-s:

—Zaqueo, yachi. Ta nuu chi kidayika-i xa ndoo-r ve'e-n vitna.

⁶ Ñama n-nuu-s. N-kudi ini-s, te ndeka-s-ia jua'an ve'e-s te n-nukoo-s xi'in-ia. ⁷ N-ka nukuita nttaa ñayiu n-xini xa n-ya'a xa n-ka jan tnu'u-i Jesús. N-ka xia'an tna'a-i:

—Jua'an Jesús ve'e se yo kue'e kuechi kida xa ndoo-s ijan.

⁸ N-ndojuiin Zaqueo te n-ja'an-s nuu Jesús, Ia kuu Xto'o-ro:

—Dito, kuna'a-n xa juña'a-da ñayiu ka kunda'u dava xaxii-da, te ñayiu n-danda'u-da, najuña'a-da xaxii-i koon vuelta —kuu-s, xia'an-s.

⁹ Te xia'an-ia nuu ñayiu xyuku xiti ve'e jan:

—Vitna ni'i se io ve'e ya'a ta'u-s chi da'ya dana Abraham kuu-s ná ka kuu-ro. ¹⁰ N-kixee ru'u, Ia kuu ñayiu, xa dananita'u-r ñayiu ñatu ka xini jundu kuu Ianyuux.

N-kakune'e Jesús uxi tvini kaa

¹¹ Nu n-ya'a xa n-xo nini ñayiu ijan xa n-ja'an-ia, te n-ja'an-ia ñnka ntuku tnu'u nuu-i. Xa'a n-ja'an-ia xaxe'e xa n-kuyatni-ia xi'in-i Jerusalén, te n-ka xani ini-i xa hora ijan kixe'e-ia xa taxnuni-ia nuu ñayiu Israel. ¹²⁻¹⁵ Xia'an-ia:

—N-xio ñn da'ya yñ ñn se n-taxnuni. N-kana-s uxi se ka xinokuechi nuu-s, te kue'e tvini

n-xia'an-s ñn ñn-s. Inuu n-xia'an-s ñn ñn-s, te n-ja'an-s: “Dakaka koio dava tvini ya'a, te dava tvini ya jueen koio-n xa jueen-n te nadiko koio-n, te dani ku kada-n nde kiu na nxee-r”, kuu-s, xia'an-s. Ijan dada n-kee-s. Xika jua'an-s xa jantuu tniu ña'a se taxnuni ka. Ka xini u'u ña'a se ñuu-s, te n-ka tunda'a-s se jua'an koio nuu nkonetniu-s xa ndatnu'u-s xi'in se taxnuni ka nuu-s. Ka xia'an-s nuu-s: “Ña ka juini se ñuu-da xa taxnuni se ya'a ñuu-da.” N-xe konetniu na'i da'ya yi se taxnuni jan ñuu xika. Ijan dada n-xiko-s; juan nu'u-s ñuu-s xa taxnuni-s ijan. Te n-kana-s uxi se n-xia'an-s tvini jan xa na juña'a-s nuu-s nadaa n-ka ni'i-s xa n-ka dakaka-s tvini-s xi'in xa n-ka xetniu-s tvini-s xa n-ka najueen-s te n-ka nadiko-s. ¹⁶ N-xee se ki'na nuu nuu-s, te n-ja'an-s: “Dito, na tvini n-taxi-n xa dakaka-da ya'a, te na yo da'ya-i ya'a. Diko uxi vuelta naya'a nduu-i di'i-i xa n-dakaka-da”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁷ Te n-ja'an se taxnuni jan: “Naka va'a n-kida-n. Va'a xinokuechi-n nuu-r. Xaxe'e xa va'a n-yinda'a-n xaku ni tvini n-taxi-r, xijan kuu xa nkonetniu-n xa taxnuni-n nuu uxi ñuu”, kuu-s, xia'an-s. ¹⁸ Ijan n-xee se kuu uu. N-ja'an-s: “Dito, na tvini n-taxi-n xa dakaka-da ya'a, te na yo da'ya-i ya'a. Diko o'on vuelta naya'a nduu-i di'i-i xa n-dakaka-da.” ¹⁹ Te n-ja'an se taxnuni nuu se kuu uu jan: “Ndo'o, taxnuni-n nuu o'on ñuu.” ²⁰ N-xee se kuu uni. N-ja'an-s: “Na tvini n-taxi-n ya'a. N-chiduku-da ñn pañitu, te n-xo neva'a-da. ²¹ N-yu'u ña'a-da chi ma kachi ini-n. Kine'e-n tvini ñatu chi'i-n bancu. Nakueka-n xa ñatu dada'u-n”, kuu-s, xia'an-s. ²² Te n-ja'an se taxnuni jan: “Xaxe'e xa n-najandixa-n xa daa n-kida-n, io kuechi-n. Xini-n xa se ma

kachi ini kuu-r. Kine'e-r tvini ñatu n-chi'i-r bancu. Nakueka-r xa ñatu n-dada'u-r. ²³ ¿Nakuenda ña n-xe chi'i-n tvini-r bancu xa kiu na nxee-r te nakueka-r da'ya tvini-r xi'in tvini n-taxi-r?", kuu-s, xia'an-s nuu se xinokuechi jan. ²⁴ Te xia'an-s nuu se xnii yatni: "Tñi koio tvini-s, te juña'a se kue'e ka tvini n-ni'i xa n-dakaka-s tvini-r", kuu-s, xia'an-s. ²⁵ Te ka xia'an se xnii ijan: "Ase, kue'e tvini n-xia'an-n ne'e-s." ²⁶ Te xia'an se taxnuni: "Ñayiu neva'a kue'e, kue'e ka ni'i-i. Ñayiu ita'u ni neva'a, dita ñayiu ntdaa xa neva'a-i. ²⁷ Se ña n-ka juini xa taxnuni-r ñuu-s te ka xini u'u ña'a-s, juan kueka koio-s, te ka'ni-n-si na kunde'a-r", kuu se taxnuni jan, xia'an-s.

N-kiu Jesús Jerusalén

²⁸ Nu n-ya'a xa n-ja'an Jesús tnu'u ya'a, te n-nujunu ichi-ia. N-xe juindodo nuu-ia nuu ñayiu jua'an xi'in-ia Jerusalén. ²⁹ Nu n-kuyatni-ia xi'in se dakua'a-ia ñuu nani Betfagé xi'in ñuu nani Betania yatni Yuku Tnu Olivo, te n-tunda'a-ia uu-s jua'an ijan. ³⁰ Xia'an-ia nuu-s:

—Jua'an koio ñuu nde'a ña'a ya'a. Na kiu koio-n ñuu ijan, jini-n ñ burru lucht ta yoo ka kodo ndijun. Nandaxi koio-n-ti, te kandeka-n-ti kixi. ³¹ Nux jundu ja'an: "¿Nakuenda nandaxi-n-ti?", juña'a koio-n: "Ia kuu Xto'o-ro ndoñu'u kit ya'a."

³² Nu n-ka xee-s nduu-s ijan, te n-ka xini-s xa n-xetna'a ntdaa xa n-ja'an Jesús. ³³ Nini ka nandaxi-s burru lucht jan, n-ja'an xto'o-ti:

—¿Nakuenda ka nandaxi-n-ti?

³⁴ N-ka ja'an-s:

—Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, ndoñu'u kiti ya'a.

³⁵ Ijan dada xndeka-s-ti n-ka naxee nuu Jesús. N-ka xajan-s da'ma-s yata-ti, te n-ka dakaa-s Jesús-ti. ³⁶ N-ka xe juindodo nuu ñayiu nuu Jesús, te n-ka xajan-i da'ma-i ichi xa jin ndodo burru yodo-ia jan.

³⁷ N-kuyatni-ia nuu vax nuu ichi Yuku Tnu Olivo, te vichi n-ka kudi ini ntdaa ñayiu xndijun ña'a. N-ka kixe'e-i ka najuen tnu'u-i Ianyuux. Xee n-ka kana-i. N-ka kakune'e-i xa n-kida Jesús kue'e milagru. ³⁸ Ka xia'an-i:

—Naka ta'u se taxnuni, se n-tunda'a ña'a Ianyuux xa kixi-s. Na kutuu vii kutuu va'a ntdaa xa io andiu. Na najuen tnu'u-ro Ianyuux, Ia taxnuni ka —kuu-i, ka ja'an-i.

³⁹ Ka xia'an se fariseu xyitna'a nuu ñayiu ka xe'en ijan nuu Jesús:

—Maestru, kanandee-n ñayiu xndijun ña'a.

⁴⁰ Te xia'an Jesús:

—Ru'u ja'an xa nux ma kana ñayiu, kana yuú chi nux ñatu kida ñayiu xa juini Ianyuux kada yuú xijan.

⁴¹ Nu n-kuyatni-ia Jerusalén, n-xo nde'a-ia ñuu ijan, te n-nda'i-ia. ⁴² N-ja'an-ia:

—Mee-n xa kuu-n ñayiu Jerusalén, nu n-xini-n nax n-juini Ianyuux xa kada-n xa kutuu vii kutuu va'a koio-n va'a kutuu-n n-kuu, ko vitna ma taxi Ianyuux xaxtnuni xa kutnuni ini koio-n nax ya'a koio-n. ⁴³ Xee kiu kixi se ka xini u'u ña'a. Dandaa koio-s ñu'u nikanduu xe'e nama ñuu-n, te chicurrali ña'a koio-s xa maxku kee koio-n ñuu-n. ⁴⁴ Danaa ña'a-s ntdaa-n xi'in da'ya-n. Dani ñuu-n. Kanu-s ntdanditu'u nama ñuu-n. Ma juejoon-s xa

kava ndodo tna'a ka ni ñn yuú nama ñuu-n xaxe'e xa ña n-ka xini-n xa n-kixee Ianyuux —kuu Jesús.

N-kine'e Jesús ñayiu ka nadiko ka najueen nukeñu'u

⁴⁵ Ijan dada n-kiu Jesús veñu'u Jerusalén. N-nukuita-ia xijun-ia se ka nadiko ijan.

⁴⁶ N-ja'an-ia nuu-s:

—Yodotnuni tnu'u Ianyuux: “Veñu'u nuu io xa kajan ta'u ñayiu nuu-r kuu veñu'u ya'a, te ve'e-r kuu”, ko ka xetniu-n ve'e Ianyuux ná ka xetniu ñadu'u yau kava.

⁴⁷ N-dakua'a-ia ñayiu xiti veñu'u jan ntdaa kiu n-xo tuu-ia ijan. N-ka nduku ini dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xi'in se ka taxnuni nuu ñayiu Israel xa ka'ni koio-s-ia, ⁴⁸ ko ñayo-s ni'i mudu tñi ña'a-s xa ka'ni ña'a-s chi n-ka xo xe'en ñayiu nuu-ia xa n-ka xo nini-i xa n-ja'an-ia chi n-ka tna ini-i.

20

N-ka xijan tnu'u se Israel Jesús nuu jundu n-tetutniu ña'a

¹ Kiu n-ja'an-ia nuu-i nax kada koio-i xa na nanita'u-i, kiu ijan xyuku dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xi'in sexa'nu ka ka taxnuni nuu ñayiu Israel. ² Te n-ka ja'an-s nuu-ia:

—Kachitnu'u ña'a: “¿Jundu n-ta'u tniu xa kada-n xa kida-n? ¿Jundu n-taxtutniu ña'a xa kida-n xa'a?” ka kuu-s, ka xia'an-s.

³ Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Dani ru'u, na kajan tnu'u ña'a-r, te ja'an koio nuu-r: ⁴ “¿Jundu n-tetutniu Sua xa n-dajuendute-s

ñayiu? ¿N-tetutniu ña'a Ianyuux a n-tetutniu ña'a ñayiu a?"

⁵ Te n-ka ndatnu'u-s. Ka xia'an tna'a-s:

—Nux na juña'a-ro: “Ianyuux n-tetutniu ña'a”, te kachi-s nuu-ro: “¿Nakuenda ña n-ka jandixa-n-si?”

⁶ Nux na juña'a-ro: “Ñayiu n-taxtutniu ña'a”, te janña'a ñayiu yuú chi va'a ka jandixa-i xa tnu'u n-ja'an Sua kuu tnu'u Ianyuux —kuu-s, ka xia'an tna'a-s.

⁷ Te ka xia'an-s nuu-ia xa ña ka xini-s jundu n-tetutniu Sua. ⁸ Dani xia'an Jesús:

—Dani ru'u, ma ja'an-r jundu n-tetutniu ña'a xa du'a kada-r.

Se loko n-ka xitu tnu uva

⁹ Te n-najani Jesús ñin xa najani-ia nuu se n-ka kidandichi ña'a xi'in nuu dava ka ñayiu xyuku ijan. Du'a n-najani-ia:

—N-xio ñin se n-dandee kue'e tnu uva nuu ñu'u-s. Ijan dada n-xia'an-s ñu'u-s se kundee xi'in-s tnu uva xa na ka'nde dava koio-s uva juun jan. Ijan dada jua'an-s ñin nuu xika. N-kuna'a jua'an-s.

¹⁰ N-xee yoo xichi uva, te n-tunda'a-s ñin se xinokuechi nuu-s xa na jin nuka'nde dava-s uva n-juun jan xi'in se xndee xi'in-s tnu uva jan, ko n-ka jani-s se ijan. Du'a ni io-s n-ka nakuijun ña'a-s. ¹¹ Dani n-kida ntuku se kuu xto'o ñu'u jan. N-tunda'a-s inka ntuku se xinokuechi nuu-s xa ji'in-s nuu se xndee xi'in-s tnu uva jan. Dani, n-ka janña'a-s. ñin xa januu kuu xa n-ka kida-s. N-ka jan kui'a ña'a-s, te dani se ijan, du'a ni io-s n-ka nakuijun ña'a-s. ¹² Dani n-kida ntuku se kuu xto'o ñu'u jan. N-tunda'a-s inka se xinokuechi nuu-s nuu se xndee xi'in-s tnu uva jan. Se kuu uni kuu

se ya'a. N-ka datnukue'e ña'a-s, te n-dajane ña'a-s yu'u ñu'u jan. ¹³ N-ja'an mee n-ja'an ñin se kuu xto'o ñu'u jan: “¿Nax kada-ro? Tunda'a-ro da'ya yii-ro, se mani juini-ro ji'in. Kudana koo koio-s xañu'u nuu-s”, kuu-s, n-xani ini-s. ¹⁴ Nu n-ka xini se xndee xi'in-s tnu uva jan xa n-kuyatni da'ya yii xto'o ñu'u jan, te ka xia'an tna'a-s: “Di-u-s kendoo xi'in ñu'u taa-s. Na ka'ni-ro-s na kua'a na ndoo-ro xi'in ta'u-s.” ¹⁵ N-ka kine'e ña'a-s yu'u ñu'u tnu uva jan, te n-ka xa'ni ña'a-s. ¿Nax kada se kuu xto'o ñu'u tnu uva jan se xndee xi'in-s uva jan? ¹⁶ Ji'in-s nuu xndaxio se ka xitu tnu uva-s, te ka'ni-s-si. Juña'a nuu ntuku-s ñu'u-s ñnka ntuku se kundee koio xi'in-s tnu uva jan —kuu Jesús, xia'an-ia.

Ka xia'an se n-ka teku tnu'u-ia:

—Maxkiu, maxñuu kuu xijan.

¹⁷ Te n-nukonde'a-ia-s, te xia'an-ia:

—¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini-n tnu'u lanyuux yodo tnuni? Du'a ja'an:

Ná kuu yuú ña n-xe ini se ka kidava'a ve'e kuu-s.

Yuú ña n-ka xe ini se ijan n-ndunuu yitni nama ve'e.

¹⁸ Ñayiu na jungava ndodo nuu yuú ijan, kukuechi-i, te nux jungava ndodo ña'a yuú jan, dandi'i ña'a-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ka xijan tnu'u ñayiu Jesús nux io va'a xa juña'a-i tvini nandajan se taxnuni ka

¹⁹ Hora ijan n-ka nduku ini se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in dutu ka taxnuni xa tni-s-ia chi n-ka kutnuni ini-s xa mee-s n-kakune'e ña'a Jesús xa n-najani-ia xijan, ko n-ka yu'u-s nuu ñayiu Israel.

²⁰ N-ka tunda'a-s se kotoyu'u ña'a xa kunde'a va'a-s xa kida-ia chi n-ka juini-s xa tekuechi neñuu-s-ia xaxe'e tnu'u ja'an-ia, te kajan-s kuechi-ia nuu gobernador. Nu n-ka xee se ijan nuu-ia, n-ka kida nga-s xa ka kuu-s ñayiu va'a.

²¹ Ka xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ka xini-da xa tnu'u ndaa ja'an-n nuu ñayiu. Xava'a kuu xa ja'an-n nuu-i. Ñatu kaxí-n ñayiu chi inuu kuu ini va'a-n nuu-i ntdaa-i. Xanu ichi-n-yi ichi Ianyuux, te va'a kutnuni ini-n tnu'u-ia. ²² Kachitnu'u ña'a-n, ¿Io va'a xa najuña'a-ro tvini nandajan César a ña'a u? —kuu-s, ka xia'an-s nuu-ia.

²³ N-kutnuni ini-ia xa xaloko ka juini-s; xaxe'e xijan xia'an-ia nuu-s:

²⁴ —Dande'a ña'a tvini roma. ¿Jundu nuu ndenee nuu tvini ya'a? ¿Jundu diu ndenee?

Ka xia'an-s:

—Nuu César. Diu César.

²⁵ Xia'an ntuku Jesús nuu-s:

—Ate, najuña'a koio-n César xa nandajan-s, te najuña'a koio Ianyuux xa io xa najuña'a-n-ia.

²⁶ Ña n-kuu xa ja'an koio-s xa io kuechi Jesús xaxe'e tnu'u n-ja'an-ia nuu ñayiu xyuku ijan. N-ka yu'u-s, te n-ka xadi yu'u-s. Ña n-ka ja'an ka-s.

N-kakune'e Jesús xa nandoto ndiyi

²⁷ N-ka xee se saduceu nuu Jesús. Se ya'a ka ja'an nuu ñayiu xa ñayo ndiyi nandoto. N-ka ja'an-s nuu-ia:

²⁸ —Maestru, n-chidotnuni Moisés xa: “Nux na kuú ñn seyï te ña n-xio da'ya-s xi'in ñadi'i-s, io xa natnunda'a ñani-s xi'in ñadi'i-s xa na koo da'ya-ña xi'in ñani-s te kuenda kiu da'ya se n-xi'í jan ku

kuu da'ya ijan.” ²⁹ N-xio uxa da'ya yⁱⁱ iin seyⁱⁱ. Se xa'nu ka, n-tnunda'a-s xi'in ñadi'i-s. Ñayo na da'ya-s xi'in-ña n-xio, te n-xi'í-s. ³⁰ Dani se kuu uu. N-natnunda'a-s xi'in ñadi'i jan. Diuni ña n-xio da'ya-s xi'in-ña, te n-xi'í-s. ³¹ Dani se kuu uni. Uxa ñani-s n-tnunda'a xi'in ñá ijan, te ni iin-s ña n-xio da'ya xi'in-ña, te n-ka xi'í-s. ³² Ijan dada ndijun nga mee-ña n-xi'í. ³³ ¿Ndeda iin-s ñadi'i ku kuu-ña na nandoto ñayiu n-ka xi'í?, chi ntdaa-s n-kuu yⁱⁱ-ña —ka kuu-s, n-ka xijan tnu'u-s Jesús.

³⁴ Xia'an Jesús nuu-s:

—Ka datnunda'a tna'a ñayiu io vitna, ³⁵ ko na xee kiu na nandoto ñayiu io xa kutuu andiu, ma datnunda'a tna'a-i, ³⁶ ni ma kuú ka-i chi ku kuu-i ná ka kuu ángel, ia ka xinokuechi nuu Ianyuux. Nani kuu xa ma kuú Ianyuux, dani ma kuú-i chi nadandoto ña'a Ianyuux. ³⁷ Xaxe'e xa n-kakune'e Moisés ndiyi na n-xo tuu-s nuu n-xini-s yutnu koko, xini-ro xa n-kutnuni ini-s xa nandoto ndiyi. Mee-s n-chidotnuni xa Taa-ro Ianyuux kuu Ianyuux Abraham. Kuu-ia Ianyuux Isaac. Dani kuu-ia Ianyuux Jacob. Taa-ro Ianyuux kuu Ianyuux mee-s iin iin-s. ³⁸ Ñatu ndeka Ianyuux ndiyi chi ndeka-ia ñayiu xndito. Xaxa mee-ia ntdaa ñayiu xndito, juini n-ka xi'í-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁹ Te n-ka xia'an se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nuu Jesús:

—Maestru, va'a n-ja'an-n.

⁴⁰ Te ñayo ka-s n-kuyⁱⁱ xa kajan tnu'u ka-s-ia.

Da'ya dana David kuu Cristu, Ia kuu Ianyuux

⁴¹ Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s:

—¿Nakuenda ka ja'an ñayiu xa Cristu kuu da'ya dana David? ⁴² N-chidotnuni David nuu libru Salmos:

N-ja'an Taa-ro Ianyuux nuu Ia kuu Xto'o-ro:

“Nkoo diñi kua'a-r,

⁴³ nini na xee tiempo kada-r xa taxnuni-n nuu se ka xini u'u ña'a.”

⁴⁴ Xaxe'e xa n-ja'an David xa xto'o-s kuu Cristu na n-xo tuu-s, ¿Janda kuu Cristu da'ya dana-s?

N-ja'an Jesús xa io kuechi se ka tu'a va'a ley Moisés

⁴⁵ Nini xyuku ñayiu ijan xa xnini-i xa ja'an-ia, xia'an-ia nuu se dakua'a-ia:

⁴⁶ —Kuna'a koio xa ñatu inuu va'a se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés. Ka tna ini-s xa kui'no-s dijun nani, dijun se ndandi'i. Ka tna ini-s xa koo ñayiu xyuku nuu ya'u xañu'u nuu-s. Ka tna ini-s xa kunukoo-s yatni nuu ka xko nukoo se ka ja'an ndodo nuu ñayiu xyuku xiti veñu'u kuechi. Diuni ka tna ini-s xa kunukoo-s nuu ka xku nukoo se ndandi'i hora ka xaxde'ñu-s in nuu io viko. ⁴⁷ Ka jendee-s ve'e ña n-ka xi'i yi. Ka kida nga-s xa va'a-s. Yo na'a ka xijan ta'u-s xa na kunde'a ñayiu. Nde'e nda'u ka ya'a koio-s na ndundaa kuechi ñayiu dada dava ka ñayiu.

21

Tvini n-dakeé in ñadi'i kunda'u kukee alcancía

¹ Ijan dada n-ngonenuu Jesús, te n-xini-ia ñayiu kuika ka dakeé tvini xiti in alcancía xa ka doko-i nuu Ianyuux. ² Diuni n-xini-ia in ñadi'i n-xi'i yi dakeé uu tvini kuechi xa doko-ña. Yo kunda'u-ña. ³ Te n-ja'an-ia:

—Ñá ya'a, kunda'u-ña, ko kuenda kiu kue'e ka tvini n-doko-ña nuu Ianyuux dada dava ka ñayiu n-ka doko tvini-i. ⁴ Ntdaa ñayiu n-ka dakeé tvini n-kendodo, ko mee-ña n-dakeé-ña tvini jueen-ña xa kax xa ko'o-ña.

N-ja'an Jesús xa junkoio veñu'u

⁵ Ijan dada n-ka ndatnu'u se dakua'a-ia xa vili xndaa yuú xndenee nama veñu'u Jerusalén. Diuni n-ka ja'an-s xa vili xndaa yuú n-doko ñayiu nuu Ianyuux xa n-kukutu nama veñu'u. ⁶ Nu n-teku-ia xijan, te xia'an-ia:

—Ntdaa xa xnde'a-n ya'a, xee kiu ma kava ndodo tna'a ka ni ñn yuú n-kua'a veñu'u ya'a. Ntdanditu'u junkoio.

N-ja'an Jesús xa n-kuyatni xa naa ñuñayiu

⁷ Ka xia'an-s nuu-ia:

—Maestru, ¿nakiu ya'a ntdaa xijan? ¿Na milagru kada Taa-ro Ianyuux xa na kutnuni ini koio-da xa vax kuyatni kiu ijan?

⁸ Te xia'an Jesús nuu-s xi'in nuu ñayiu xyuku ijan:

—Koo koio-n cuedado xa maxku danda'u ña'a se kixi. Kue'e-s kixi, te ja'an-s xa n-tunda'a-r-si. Ja'an-s: “Ru'u kuu Cristu. N-xee kiu ndixi-r”, kachi-s. Maxku nkuitandijun koio-n-si. ⁹ Kiu na teku-n xa ka jantna'a ñn nación xi'in ñnka nación, maxku ña'a chi ini koio-n. Kiu na teku-n xa n-ndandita ñayiu nuu se taxnuni nuu-i, maxku ña'a chi ini koio-n. Maxku kundu ini-n. Ki'na ka io xa ya'a ntdaa xijan. Ijan dada naa ñuñayiu. Kukuee ka, dada ya'a xa'a. ¹⁰ Ndandita ñn país nuu ñnka país. Jantna'a koio soldado ñn se kunxa'nu

xi'in soldado inka se kunxa'nu. ¹¹ Kixi ñutnaa nde'e. Kue'e ñuu xndatuu ñuñayiu kixi tnama. Kixi kue'e. Kue'e xa ña uun xini-n koo andiu. Dande'a ña'a lanyuux xijan, te yu'u koio ñayiu. ¹² Antecas xa ya'a xijan tñi ña'a koio ñayiu, te kandeka ña'a-i ji'in nuu se ka kuu juxtixia, te tekuechi neñuu ña'a-i. Kada u'u ña'a-i. Diko ña'a koio-i nuu juexi ka ndadandaa kuechi ñayiu ka xe'en veñu'u kuechi, te chindi'u ña'a koio-s vekaa. Kandeka ña'a koio-i ji'in nuu se ka kunxa'nu xi'in nuu se ka kuu gobernador xa tekuechi neñuu ña'a-i. Ntdaa xijan kada ña'a koio-i xaxe'e-r. ¹³ Kiu ijan kakune'e ña'a koio-n nuu se ndadandaa kuechi-n. ¹⁴ Maxku jun ini-n xa koo tu'a-n xa ja'an koio-n nuu-s xa dada'an ni'no-n mee-n ¹⁵ chi hora ijan kachitnu'u ña'a-r tnu'u ñukax ini, tnu'u ndichi ja'an-n. Ka'nu koio-n tnu'u se kada u'u ña'a. Kunuu ka tnu'u koio-n. ¹⁶ Datuu ña'a tadi'i-n. Datuu ña'a ñani-n, ku'a-n, ñayiu kutna'a xi'in-n, ñayiu kumani xi'in-n. Dava-n ka'ni ña'a-i. ¹⁷ Jini u'u ña'a ntdaa ñayiu xaxe'e xa ka kukanu ini ña'a-n. ¹⁸ Ma naa yiki kuñu-n, ni in idi diki-n, ma naa. ¹⁹ Nux dani na kukanu ini ña'a-n, kundito-n nikava nikuita andiu.

²⁰ Kiu na jini koio-n xa duku nduu kue'e soldado nikanduu Jerusalén, kutnuni ini-n xa n-kuyatni xa naa Jerusalén. ²¹ Se xtuu Judea kiu ijan na kunu koio-s, ji'in-s yuku. Se xtuu Jerusalén, na kee koio-s kiu ijan. Se xtuu yu'u ñuu, maxku ndiu koio-s ñuu jan ²² chi nda'u ya'a koio ntdaa ñayiu xtuu ijan kiu ijan xaxe'e kuechi n-ka kida-i hora na jin tna'a tnu'u lanyuux xyodotnuni. ²³ Nda'u ya'a koio ñadi'i xñu'u da'ya. Nda'u ya'a koio ñadi'i dakadi yijin kiu ijan. Nda'u ya'a ñayiu chi yo kiti

ini lanyuux nuu ñayiu ñuu ya'a. ²⁴ Dava ñayiu kuú espada, te dava-i, kandeka ña'a seto'o jì'in ñuu-s. Danaa koio-s Jerusalén. Taxnuni seto'o jan nde na xee kiu n-xe kotuu xa ma taxnuni ka-s, ijan dada ma taxnuni ka-s.

²⁵ 'Kada lanyuux milagru andiu. Kada-ia xa dama nuu ngandii. Kada-ia xa dama nuu yoo. Kada-ia xa dama nuu chudini. Yo yu'u ñayiu xndaxio ñuñayiu hora na kunde'a-i xijan. Diuni yu'u-i xaxe'e xa nde'e kayu mar. ²⁶ Junee koio-i xaxe'e xa yo yu'u-i. Yo yu'u-i xa ya'a ñuñayiu chi junkoio ntdaa xa io andiu. ²⁷ Ijan dada jini ña'a ñayiu ñuñayiu ru'u, Ia kuu ñayiu. Kunde'a-i xa ndixi-r nuu vikó. Jini ñayiu xa taxnuni-r. Yo nde'e ndii-r. ²⁸ Kiu na kixe'e xa ya'a ntdaa xa'a koo ka'nu anu-n chi n-kuyatni kiu dananita'u ña'a lanyuux —kuu Jesús, xia'an-ia.

²⁹ Ijan dada n-ja'an-ia inka ntuku tnu'u:

—Xa xna'a-n nax ya'a tnu higo xi'in dava ka yutnu. ³⁰ Hora nandidi-tnu xá vax nduyatni yoo i'ni. ³¹ Nani ka xini-n xa vax nduyatni yoo i'ni, dani jini-n xa vax kuyatni kiu taxnuni lanyuux nuu ñayiu hora na jini-n xa ya'a ntdaa xijan chi xijan kuu seña xa daa ya'a. ³² Xandaa xakuiti nde na ya'a ntdaa xijan ijan dada kuú ndi'i ñayiu io vitna. ³³ Naa andiu. Naa ñuñayiu, ko xa n-ja'an-r ma kuita.

³⁴ 'Koo koio-n cuedado xa maxku kada-n kuechi kuu anu-n xa kada-n; kundedi ini-n xijan. Ni maxku yoo-n ko'o kue'e xa xini-n; ni maxku yoo-n yo ki ini xa kaxi xa ko'o-n xa kundix kuda'u-n, te ma jun ini koio-n xa juini lanyuux. Ñadu xa du'a kada-n chi dana ini ndixi-r, te mayo-n koo

tu'a. ³⁵ Kuenda kiu ñn xiti ñunu xa dakeé ña'a ñayiu kiu ijan xa kada ña'a-i ñn xa kada ña'a-i. Ntdaa ñayiu ñuñayiu ya'a ntdaa xa ya'a kiu ijan.

³⁶ Kuna'a koio-n xa ndixi-r. Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa na kaku koio-n nuu ntdaa xijan. Xa kuyatni xa ya'a ntdaa xijan. Kajan ta'u koio-n nuu lanyuux xa taxkanu ini-ia kuechi n-ka kida-n na kua'a maxku kajan ru'u xa kuu-r la kuu ñayiu, kuechi-n nuu-ia —kuu Jesús, xia'an-ia.

³⁷ Nduu n-xo dakua'a-ia ñayiu veñu'u Jerusalén, te xakuaa n-xo ndoo-ia Yuku Tnu Olivo. ³⁸ Ne'e datne datne n-ka xo xe'en ñayiu veñu'u Jerusalén xa kunini koio-i xa n-xo ja'an-ia.

22

N-ka nduku ini se taxnuni nuu ñayiu Israel janda tñi-s Jesús

¹ Vax kuyatni viko Paxcua. Viko Paxcua ka xaxi ñayiu tila ña kiu levadura. ² N-ka nduku ini dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés nuu janda kada koio-s xa ka'ni-s Jesús, ko ña n-kuu chi n-ka xo yu'u-s nuu ñayiu n-ka xo nataka ijan. ³ N-keé Satanás anu Judas, se nani Iscariote, ñn se n-kuu uxi uu se n-dakua'a ña'a Jesús. ⁴ Te n-xe ndatnu'u-s xi'in dutu ka taxnuni xi'in soldado xndee veñu'u Jerusalén nuu janda kada-s xa tñi koio-s Jesús. ⁵ N-ka kuvete se ijan. Te n-ka kendoo-s xi'in Judas xa juña'a-s tvini. ⁶ Te n-nduku ini Judas xa kada-s xa tñi juxtixia Jesús nuu ñayo ñayiu xyuku.

N-xaxdini Jesús xi'in uxi uu se dakua'a-ia

⁷ N-xee kiu ki'na nuu viko ka xaxi ñayiu tila ña kiu levadura. Kiu ijan ka xa'ni ñayiu tkolelu xa kaxi-i kuñu-ti viko Paxcua. ⁸ N-tunda'a Jesús Spedru xi'in Sua xa jin kada tu'a koio-s xa kaxdini-ia xi'in-s ñn ñuu io yatni nuu xtuu-ia xi'in-s. Xia'an-ia:

—Juan kada tu'a koio xa kaxdini-ro viko Paxcua.

⁹ Te ka xia'an-s nuu Jesús:

—¿Ndexu juini-n xa kada tu'a koio-da?

¹⁰ Te xia'an ntuku-ia nuu-s:

—Hora na kiu koio-n ñuu ijan, nitna'a-n xi'in ñn se ndido yoo ndute. Nkuitandijun koio-n-si te kiu-n ve'e ndiu-s. ¹¹ Te juña'a koio-n nuu se kuu xto'o ve'e jan: “Ja'an maestru-da: ¿Ndexu io cuarto nuu kaxdini-r xi'in se dakua'a-r viko Paxcua?” ¹² Ijan dada dande'a ña'a-s ñn cuarto ka'nu piso kuu uu nuu io mexa, silla, traxti du. Ijan kada va'a koio-n xa kaxdini-ro.

¹³ Jua'an koio-s. Nu n-ka xee-s ijan, te n-ka xini-s ntdaa xa n-ja'an Jesús. Te n-ka kida tu'a-s xa kaxdini koio-s xi'in-ia. ¹⁴ Nu n-xee hora, te n-nukoo Jesús xi'in se dakua'a-ia. ¹⁵ Te xia'an-ia nuu-s:

—Yo vichi n-kuu anu-r xa kaxi ka'nu-ro tila viko Paxcua ki'na ka; ijan dada nda'u ya'a-r. ¹⁶ Xandaa xakuiti ma kaxi ka-r kuñu tkolelu viko Paxcua inka vuelta. Nde kiu kaxi ka'nu koio-ro nuu taxnuni Ianyuux, ijan dada kaxi-r kuñu-ti.

¹⁷ N-tnii-ia taxa ñu'u ndudi uva, te n-ja'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu Ianyuux, te xia'an-ia nuu-s:

—Tnii koio, te dakexio nuu tna'a. ¹⁸ Xandaa xakuiti ma ko'o ka-r ndudi uva inka vuelta nde kiu na kixe'e Taa-ro Ianyuux xa taxnuni-ia.

¹⁹ N-tñi-ia tila, te diuni n-ja'an-ia xa n-kuta'u-ia nuu lanyuux. N-ta'u dava-ia tila jan, te xia'an-ia:

—Kuenda kiu ñi-r kuu xa'a xa doko-r xaxe'e-n. Kaxi koio tila ya, te du'a ku kada koio-n xa ku naja'an ña'a koio-n —kuu-ia.

²⁰ Nu n-ya'a xa n-xaxdini-ia xi'in se dakua'a-ia, n-tñi-ia taxa ñu'u ndudi uva, te n-xia'an-ia-s. Nani n-xia'an-ia-s tila, dani n-xia'an-ia-s taxa ñu'u ndudi uva jan. Te xia'an ntuku-ia:

—Ndudi uva ñu'u taxa ya'a kuu niñi-r katu xaxe'e xa kada lanyuux tratu xee xi'in ñayiu.

²¹ Kuna'a koio xa se kada xa tñi ña'a juxtixia, xtuu-ro xi'in-s nuu mexa ya'a. ²² Ya'a ru'u, Ia kuu ñayiu, na n-xantuu lanyuux, te naka nda'u ya'a se kada xa tñi ña'a juxtixia.

²³ N-ka nukuita se dakua'a-ia ka xijan tnu'u tna'a-s xa jini-s nuu ndeda-s daa kada.

Ntdaa se dakua'a Jesús n-ka juini xa ku kuu-s se ndandi'i ka

²⁴ Diuni n-ka kixe'e-s xa ka ndatnu'u-s nuu ndeda ñn-s ndandi'i ka, te ka jantna'a tnu'u-s. ²⁵ Te xia'an Jesús nuu-s:

—Se ka taxnuni nuu ñayiu, nde'e taxnuni-s. Te ka ja'an-s xa kuu-s se va'a ka kida. ²⁶ Maxku du'a ku kuu koio ndo'o. Se ndandi'i ka, io xa ku kuu-s ná kuu ñn se kuechi. Se taxnuni, io xa ku kuu-s ná kuu ñn se xinokuechi. ²⁷ ¿Jundu ndandi'i ka? ¿Ndandi'i ka se nukoo nuu mexa xa xaxde'ñu-s a ndandi'i ka se xinokuechi xa dakexio-s ndeyu? Ndandi'i ka se nukoo nuu mexa, ko ru'u tuku kuu-r. Kuu-r ná kuu se xinokuechi nuu-n. ²⁸ Ndo'o ñn ñn-n, kunduu-ro hora nda'u ya'a-r. ²⁹ Nani

n-tetutniu ña'a Ianyuux xa taxnuni-r, dani tetut-nuniu ña'a-r xa taxnuni-n. ³⁰ Xijan kuu xa kaxko'o koio-n nuu kutuu-r xa taxnuni-r, te kunukoo koio-n silla nuu taxnuni koio-n, te ndadandaa koio-n kuechi da'ya dana uxi uu xixitna-ro ka kuu da'ya yîi Israel.

N-ja'an Jesús xa ja'an Spedru xa ñatu xini-s-ia

³¹ Te xia'an-ia nuu Simón Pedru:

—Simón, n-ja'an Satanás nuu-r xa kada ña'a-i ñn xa kada ña'a-i. Kuenda kiu triu yi'i paja kidi-i xa kada ña'a-i xijan. ³² N-xijan ta'u-r nuu Ianyuux xaxe'e mee ni-n na ña'a nujani-n xa jandixa-n Ianyuux. Hora na jandixa ntuku-n Ianyuux ñnka vuelta, te chindee-n se ka kunduu xi'in-ro ya xa na jandixa na'i-s-ia.

³³ Te xia'an Spedru nuu-ia:

—Maestru, xa io tu'a-da xa kunduu-ro, juini na chindi'u ña'a ñayiu, juini na ka'ni ña'a ñayiu xaxe'e-n.

³⁴ Te xia'an-ia:

—Na ja'an ndaa-r xa ki'na ka ja'an-n uni vuelta xa ña xini ña'a-n; ijan dada kana ñn li'i datne vitna.

N-xee hora nda'u ya'a Jesús

³⁵ Ijan dada n-xijan tnu'u-ia-s ntdaa-s:

—Kiu na n-tunda'a ña'a-r xa jin dakua'a-n ñayiu, n-ja'an-r xa maxku kane'e koio-n tvini, maxku kane'e koio-n bolsa-n; maxku kane'e koio-n ñnka tayu ndixa-n. ¿Nax n-ka n-ndoñu'u-n tiempo ijan?

Ka xia'an-s:

—Ña tuu nax n-ka ndoñu'u-da.

³⁶ Te xia'an-ia:

—Te vitna, se io tvini, na kane'e-s tvini-s ji'in. Se io bolsa, na kane'e-s bolsa-s ji'in. Se ña tuu

na espada io, na nadiko-s cotona-s, te na jueen-s.
³⁷ Xandaa xakuiti ya'a-r xa io xa ya'a-r xa na jin
 tna'a tnu'u Ianyuux xyodotnuni. Du'a yodotnuni:
 “Kani ini koio ñayiu xa n-kida se n-kixee kuechi
 xi'in se loko.” Xa yodotnuni xa ya'a-r jin tna'a.

³⁸ Te ka xia'an se dakua'a-ia:

—Maestru, na uu espada ya'a.

Te xia'an-ia:

—Xa'a ni.

N-xijan ta'u Jesús nuu nani Getsemani

³⁹ Ijan dada jua'an-ia Yuku Tnu Olivo nani xko
 kida-ia, te n-ka xe kuitandijun ña'a se dakua'a-ia.

⁴⁰ Nu n-xee-ia xi'in-s ijan, te xia'an-ia:

—Kajan ta'u koio nuu Ianyuux xa na chindee
 ña'a-ia xa maxku daja'an ña'a Kui'na xa kada-n
 kuechi.

⁴¹ N-kee diin-ia ita'u. Jua'an-ia naxa nuu xee iin
 yuú daji'in-ro. N-xe juuin xiti-ia, te n-xijan ta'u-ia
 nuu Ianyuux:

⁴² —Taa-ro Ianyuux, nux vatuka xa dakaku
 ña'a-n nuu xa u'u ya'a, dakaku ña'a-n, ko maxku
 kada-n xa juini mee-da. Kada-n xa juini mee-n.

⁴³ Te n-juun iin ángel, ia xinokuechi nuu
 Ianyuux, nuu-ia. N-xia'an-ia xandendaku. ⁴⁴ Yo
 vichi n-kuko'yo ini-ia. Vichi n-yi ini-ia xa ya'a-ia,
 te n-xijan ta'u ka-ia nuu Ianyuux xi'in nde yiki nde
 tuchi-ia, te n-kixi ña'a tnee. Ná xatu niñi-ro, daa
 n-xatu tnee-ia nuu ñu'u. ⁴⁵ Nu n-ya'a xa n-xijan
 ta'u-ia nuu Ianyuux, te n-ndojuiin-ia. N-xiko-ia.
 Juan nu'u-ia nde nuu xtuu ndruni se dakua'a-ia.
 N-xini-ia xa ka kidi-s xaxe'e xa nde'e n-ka tnau
 ini-s xaxe'e-ia. ⁴⁶ Te xia'an-ia nuu-s:

—¿Nakuenda ka kidi-n u? Ndokoo koio. Kajan ta'u koio nuu Ianyuux xa maxku daja'an ña'a Kui'na xa kada koio-n kuechi.

N-ka tñi-s Jesús te xndeka ña'a-s jua'an

⁴⁷ Nini ja'an-ia xijan, n-xee Judas, se n-xo kandeka tna'a xi'in se dakua'a-ia. Kue'e se ndeka-s n-xee nuu-ia xi'in se dakua'a-ia. N-xetu'a Judas Jesús te n-teyu'u-s-ia. ⁴⁸ Te n-ja'an Jesús nuu-s:

—Judas, ¿n-teyu'u ña'a-n xa datuu ña'a-n ru'u, Ia kuu ñayiu, te kada-n xa tñi ña'a koio-s a?

⁴⁹ N-ka tuu ini se dakua'a-ia xa ya'a, te ka xia'an-s:

—Maestru, ¿jantna'a koio-da xi'in-s xi'in espada u?

⁵⁰ Ijan n-xa'nde ñn se dakua'a-ia do'o kua'a se xinokuechi nuu dutu taxnuni ka. ⁵¹ Xia'an Jesús nuu se du'a n-kida:

—Na ya'a na'i xa io xa ya'a.

Te n-tñi-ia do'o se xinokuechi jan, te n-natenee-ia. ⁵² N-ja'an-ia nuu dutu ka taxnuni nuu soldado kidatniú nuu-s xi'in nuu sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel n-ka xee ijan:

—¿Nakuenda xne'e-n espada xi'in karruti n-ka kixee xa tñi ña'a koio-n xa kuenda kiu ñadu'u kuu-r? ⁵³ Ndikiu ndiñuu n-xo dakua'a-r ñayiu veñu'u Jerusalén, te ijan n-ka xo yuku-n. Ñayo-n n-tñi ña'a hora ijan, ko vitna n-xee hora kada koio-n xa kada-n. N-xee hora kada koio xaloko xa kada-i —kuu Jesús, xia'an-ia.

N-ja'an Spedru xa ña xini-s Jesús

⁵⁴ Te n-ka tñi-s-ia. Xndeka-s-ia jua'an ve'e dutu taxnuni ka. Xika xika ni n-xe kuitandijun Spedru-ia. ⁵⁵ Jua'an-s ve'e dutu jan. Dava-s

n-ka tiu ñu'ú dava dava nuke'e dutu, te n-ka nukoo-s yunu'u. Diuni n-nukoo Spedru yunu'u jan. ⁵⁶ N-kutnuni nuu Spedru, te n-xini ña'a ñin ñá xinokuechi nuu dutu jan te n-nukonde'a va'a-ña-s. Te n-ja'an-ña nuu ñayiu xtuu ijan:

—Dani te ya'a, kunduu-te xi'in te ijan.

⁵⁷ N-ja'an Spedru xa ñatu n-kunduu-s xi'in Jesús. Xia'an-s:

—Ña xini-da-s.

⁵⁸ Nunuvii ni n-kuu te n-xini ña'a ñin se tna'a nuu ñayiu xtuu ijan.

N-ja'an-s:

—Dani ndo'o kunduu-n xi'in-s ntdaa-s.

Te n-ja'an Spedru:

—Ña'a, ñatu kunduu-da xi'in-s.

⁵⁹ N-ya'a naxa ñin hora, te n-ja'an inka-s nuu ñayiu xyuku ijan:

—Xandaa xakuiti kunduu se ya'a xi'in-s chi se Galilea kuu-s.

⁶⁰ Te n-ja'an Spedru:

—Ña kutnuni ini-da nuu nax ja'an-n.

Ni ta ndi'i ka ja'an Spedru tnu'u ijan, te n-kana ñin li'i. ⁶¹ Ijan dada n-ngonenuu Jesús, te n-nukonde'a-ia Spedru, te n-naja'an-s xa n-ja'an-ia nuu-s: “Ki'na ka ja'an-n uni vuelta xa ña xini ña'a-n; ijan dada kana ñin li'i.” ⁶² N-kee diin-s, te vichi n-tnau ini-s, te nde'e n-nda'i-s.

N-ka xakundee-s Jesús

⁶³ Se xndee Jesús, n-ka xakundee-s-ia, te n-ka kani-s-ia. ⁶⁴ N-ka duku-s da'ma nuu-ia, te n-ka ja'an-s:

—Ja'an jundu janña'a —ka kuu-s, ka xia'an-s.

⁶⁵ Te yo kui'a n-ka ja'an-s-ia.

Xndeka-s Jesús jua'an nuu se kunuu ka ndadan-daa kuechi

⁶⁶ Nu n-tuu kiu kuu uu te n-ka taka sexa'nu ka taxnuni nuu ñayiu Israel xi'in dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a tnu'u n-chidotnuni Moisés, te n-ka xe ndeka-s Jesús nuu ntdaa se ka kuu juxtixia Israel. ⁶⁷ Te n-ja'an-s nuu-ia:

—Ja'an: “¿Mee-n kuu Cristu a ña'a?”

Te n-ja'an-ia nuu-s:

—Nux na ja'an-r, ma jandixa koio-n. ⁶⁸ Nux na kajan tnu'u ña'a-r ñn xa kajan tnu'u ña'a-r, mayo-n ja'an. ⁶⁹ Vax kuyatni xa nkoo ru'u, Ia kuu ñayiu, diñi kua'a Ianyuux nuu taxnuni-ia.

⁷⁰ Te ka xia'an-s ntdaa-s:

—¿Xijan juini kachi xa mee-n kuu Da'ya Yi Ianyuux a?

Te xia'an-ia nuu-s:

—Joon.

⁷¹ Te ka xia'an tna'a-s:

—Ñatu ka ndoñu'u-ro se kixi xa ja'an-s nax kuu kuechi-s chi mee-s n-tekuechi mee-s. N-ka tekuro vitna.

23

Xndeka-s Jesús jua'an nuu Pilato

¹ Ijan dada n-ka ndojuiin-s ntdaa-s te xndeka ña'a-s jua'an nuu Pilato chi tuu-s Jerusalén daa.

² Te n-ka kixe'e-s xa ka tekuechi-s-ia nuu Pilato. Ka xia'an-s:

—Se ya'a, daja'an-s ñayiu Israel xa jandixa-i ñn xa ña ndaa. Xia'an-s nuu-i xa maxku kajan-i tvini nandajan César. Ja'an-s xa mee-s kuu Cristu. Ja'an-s xa kuu-s se kunxa'nu.

³ Ijan dada n-xijan tnu'u Pilato Jesús:

—¿Ndo'lo kuu se taxnuni nuu ñayiu Israel a?

Xia'an Jesús:

—Joon.

⁴ Ijan dada xia'an Pilato nuu dutu ka taxnuni xi'in nuu ñayiu xyuku ijan:

—Ña tuu na kuechi se ya'a io.

⁵ Te juexa n-ka ja'an na'i se ijan xa io kuechi Jesús nuu Pilato. Ka xia'an ka ntuku-s:

—Dandandita-s ñayiu nuu gobierno. Du'a kida-s vaxi nde Galilea xi'in nde ya'a.

N-tunda'a Pilato Jesús; jua'an-ia nuu Herodes

⁶ Nu n-teku Pilato xijan, te n-xijan tnu'u-s nux se Galilea kuu Jesús. ⁷ Nu n-teku Pilato xa distrito taxnuni Herodes kuu distrito Jesús, te n-tunda'a-s-ia jua'an. Jua'an-ia nuu Herodes chi diuni tuu Herodes Jerusalén kiu ijan. ⁸ Nu n-xini Herodes Jesús, te yo n-kuvete-s chi n-xo juini-s xa kunde'a-s Jesús chi n-xo teku tnu'u-s nax n-xo kida-ia. N-juini-s xa kada-ia ñin milagru xa kunde'a-s. ⁹ Kue'e xa n-xijan tnu'u Herodes-ia, ko ni ñin tnu'u ñatu n-ja'an-ia. ¹⁰ N-ka ndixe'e dutu ka taxnuni xi'in se ka tu'a va'a ley n-chidotnuni Moisés xa ka ja'an juexa-s xa io kuechi Jesús. ¹¹ N-ja'an Herodes xi'in soldado-s xa ña tuu nax juun ña'a-s. N-ka xakundee-s-ia. N-ka dakiu nuu-s-ia da'ma diñu, da'ma se taxnuni xa kueku ndee-s-ia, te n-nadaya'a-s-ia nuu Pilato. ¹² Kiu ijan n-ndumani Herodes xi'in Pilato. N-xo xini u'u tna'a-s n-kuu.

N-ja'an Pilato xa kuú Jesús

13 Ijan dada n-dataka Pilato dutu ka taxnuni xi'in dava ka se Israel ka taxnuni nuu ñayiu Israel xi'in ñayiu xtuu ijan. 14 Xia'an Pilato nuu-s ntdaa-s:

—N-ka ki ndeka-n se ya'a te ka tekuechi-n-si xa daja'an-s ñayiu xa na ndandita-i nuu-r. N-ka xo nde'a-n xa n-xijan tnu'u-r-si, ko ña tuu na kuechi-s io na ka ja'an-n. 15 Dani Herodes ña tuu na kuechi-s io ja'an-s. Xijan kuu xa n-nadaya'a-s-si nuu-r. Ña tuu nax n-kida-s xa kuú-s. 16-17 Kani-r-si chirrión ñii te dayaa-r-si.

18 Ko xee n-ka kana ntdaa ñayiu xyuku ijan. Ka xia'an-i:

—Kandeka-n-si jua'an, te ka'ni-n-si. Dayaa-n Barrabás.

19 Barrabás n-xo kandeka tna'a xi'in se n-ka ndandita nuu gobernador romano te n-xa'ni-s ndiyi. Du'a n-ka kida-s Jerusalén. Xijan kuu xa yindi'u-s. 20 Xee n-ja'an Pilato nuu ñayiu inka ntuku vuelta xa n-ja'an-s xa dayaa-s Jesús. 21 Te n-ka kana ntuku se xyuku ijan nuu Pilato:

—Katakaa dika-n-si. Katakaa dika-n-si.

22 Xia'an ntuku Pilato nuu-s inka vuelta. Vuelta kuu uni kuu vuelta ya'a.

—¿Nakuenda? ¿Na kuechi n-kida-s? Ña tuu na kuechi n-kida-s xa ka'ni-r-si. Kani-r-si chirrión ñii, te dayaa-r-si —kuu Pilato.

23 Xee ka n-ka kana-s xa na nkuitakaa dika Jesús. Te n-ka kundee tnu'u-s. 24 Te n-xino ini Pilato xa kada-s Jesús ná n-ka juini se xyuku ijan.

25 N-dayaa Pilato se n-ka juini se xyuku ijan xa yaa-s. Yindi'u se ijan xaxe'e xa n-ndandita-s nuu gobierno xi'in xa n-xa'ni-s ndiyi. N-xejoon Pilato xa nkuitakaa dika Jesús nani n-ka juini se xyuku ijan.

N-ka xatakaa dika-s Jesús

²⁶ Xndeka ña'a soldado jua'an, te n-ka xe juntna'a-s xi'in ñn se nani Simón. Se Cirene kuu-s. Juan nu'u-s xa n-xe'en-s yuku. N-ka tñii-s-si, te n-ka ta'u tñiu-s xa kadoko-s curuxi Jesús, te n-xe kuitandijun-s-ia. ²⁷ Kue'e ñayiu n-ka xe kuitandijun ña'a —nani seyii, dani ñadi'i. Ka katu dava-ña pechu-ña xaxe'e xa ka tñau ini-ña, te ka nda'i-ña. ²⁸ N-ngonenuu Jesús xa kunde'a-ia-ña ntdaa-ña. N-ja'an-ia nuu-ña:

—Ndo'o, ñá Jerusalén, maxku nda'i koio-n xaxe'e-r. Nda'i koio xaxe'e mee-n xi'in xaxe'e da'ya-n ²⁹ chi xee kiu ja'an ñayiu: “Naka ta'u ñadi'i ñayo na da'ya io, ñadi'i ña n-kua'a xa koo da'ya, ñadi'i ña uun n-dakadi yijin.” ³⁰ Daa kixe'e ñayiu ya'a xa ja'an-i nuu yuku: “Ndua ndodo ña'a.” Juña'a-i nuu tnduu: “Dada'u ña'a.” ³¹ Kuenda kiu yutnu yi'i kuu-r, te ka kida u'u ña'a-s. Naka se kuu kuenda kiu yutnu yichi, ma kada u'u ña'a koio-s.

³² Diuni xndeka-s uu ka se jua'an xa nkuিতakaa dika-s. Xndido tau-s kuechi na'nu. ³³ Nu n-xee-ia ñn nuu nani Yiki Diki Ndiyí, te ijan n-ka xatakaa dika-s-ia xi'in se xndido tau kuechi-s. ñn-s n-ka xatakaa dika-s diñi kua'a-ia, inka-s n-ka xatakaa dika-s diñi datni-ia.

³⁴ Nu n-xatakaa dika-s Jesús, te xia'an-ia nuu Ianyuux:

—Taa-ro Ianyuux, taxkanu ini-n-si chi ñayo-s ka xini xa kuechi kuu xa n-ka kida-s.

Te n-ka dadiki soldado jan suerte-s nuu ndedaa-s kendoo xi'in da'ma-ia. ³⁵ N-ka xo nde'a ñayiu xnii ijan nax n-ya'a. Se Israel ka taxnuni nuu ñayiu Israel, nde'e n-ka xakundee-s Jesús. Ka xia'an tna'a-s:

—N-dakaku-s dava ñayiu. Nux kuu-s Cristu, se n-kaxí ña'a Ianyuux, na dakaku-s mee-s.

³⁶ Dani n-ka xakundee soldado xtuu ijan Jesús. Te n-ka dakaa-s vinu xa ko'o-ia. ³⁷ Te ka xia'an-s:

—Nux kuu-n se kunxa'nu nuu ñayiu Israel, dakaku mee-n.

³⁸ Te n-ka tenee-s tutu diki curuxi. Yodotnuni: “Se ya'a kuu se taxnuni nuu ñayiu Israel.”

³⁹ In se kue'e kuechi n-kida ntakaa dika curuxi jan, kui'a n-ja'an-s nuu Jesús. Xia'an-s:

—Nux kuu-n Cristu dakaku-n mee-n, te dani dakaku ña'a.

⁴⁰ N-kanandee ña'a inka se ntakaa dika jan. Xia'an-s nuu-s:

—¿Nax kuu xa ña yu'u-n nuu Ianyuux? Inuu nda'u ya'a-ro xi'in-s. Xaxe'e xa ndido tau-ro kuechi-ro, ⁴¹ xijan kuu xa chiya'u-ro, ko se ya'a ña tuu nax n-kida-s —kuu-s, xia'an-s.

⁴² Te xia'an-s nuu Jesús:

—Dito, naja'an ña'a-n hora na xee-n nuu taxnuni-n.

⁴³ Xia'an Jesús nuu-s:

—Xandaa xakuiti kutuu-ro nuu kuu jardín paraíso andiu vitna.

N-xi'í Jesús

⁴⁴ Xaku nga xa kuu kaa x-uu n-kunee nitu'u ñuñayiu xa nde kaa uni xa ñini ⁴⁵ chi n-kida Ianyuux xa ña ndii ka. Te n-ndata dava cortina ndi'u dava xiti veñu'u Jerusalén. ⁴⁶ Te xee xa xee n-kana Jesús. N-ja'an-ia:

—Taa-ro Ianyuux, nakueka-n anu-da.

Ijan dada n-najuen tachi-ia in nga vuelta, te n-xi'í-ia. ⁴⁷ N-xini centurión nujuin yatni xe'e

curuxi xa n-ya'a, te n-najuen tnu'u-s Ianyuux. N-ja'an-s:

—Xandaa xakuiti ña tuu na kuechi se ya'a io.

⁴⁸ Ñayiu xyuku ijan xa kunde'a-i naxa ya'a, n-ka xini-i xa n-ya'a, te n-ka katu-i pechu-i xaxe'e xa yo ka tnau ini-i. N-ka katu-i pechu-i ñini juañ nu'u koio-i. ⁴⁹ Ñadi'i n-ka xitandijun-ia nde Galilea xi'in ñayiu n-ka xo xinitna'a xi'in-ia, xika n-ka xo nujuiin-ña xi'in-i xa kunde'akoio-i xa ya'a-ia.

N-xe konduxi Jesús

⁵⁰ N-xee ñin se nani José tna'a nuu se Israel ka taxnuni nuu ñayiu Israel ijan. Yo va'a-s. ⁵¹ Se ñuu Arimatea kuu-s. Arimatea katuu distrito Judea. N-xo ndetu-s xa taxnuni Ianyuux nuu ñayiu ñuñayiu. Ña n-kuu inuu-s xi'in se n-ka ñu ini xa ka'ni-s Jesús. ⁵² N-xe nundajan-s Jesús nuu Pilato. ⁵³ N-xe nune'e-s-ia nuu curuxi te n-chiduku-s-ia da'ma linu. N-xajan ni'ni-s-ia xiti ñin yau kava n-ka kaan se xinokuechi nuu-s nuu ta kava ka ndiyi. ⁵⁴ Vax kuyatni xa keé ngandii, te vax kuyatni kiu kuu sabado, kiu ka ndetatu ñayiu Israel. N-ka kida-i ntdaa tniu-i xa ma kadatniu-i inka kiu jan. ⁵⁵ Ñadi'i n-ka xitandijun Jesús nde Galilea xi'in nde Jerusalén jan, n-ka xo nde'a-ña xa n-xajan ni'ni José Jesús yau kava jan. ⁵⁶ Ijan dada juañ nu'u-ña xa kada tu'a-ña perfume xi'in yuchi xe'en vidi. Te n-ka ndetatu-ña kiu sabado jan na n-ta'u tniu Ianyuux.

24

N-nandoto Jesús

¹ Kiu kixe'e semana, ntanene ka xne'e-ña per-fume xi'in yuchi xe'en vidi n-ka kida tu'a-ña jua'an ntuku yau kava nuu n-kaa ni'ni Jesús. ² Nu n-ka xee-ña ijan, te n-ka xini-ña xa xá n-xikojuiin yuú tkute ka'nu ndi'u yau kava. ³ N-ka kiu-ña xiti kava jan, te ña n-ka nani'i-ña Jesús. Ijan dada n-ka ndee-ña. ⁴ Ñayo-ña n-ka kutnuni ini nax n-kuu. Mee ni xa n-ka xani ini-ña nax n-ya'a. Danaa xnii uu ángel nuu xnii-ña. Xni'no-ia da'ma diñu. ⁵ Xaxe'e xa n-ka yu'u-ña, n-ka xe juuin xiti-ña nuu-ia. Te ka xia'an-ia:

—Maxku ku nanduku koio-n Ia n-nandoto nuu kaa ndiyi. ⁶ Ña yoo-ia. N-nandoto-ia. Naja'an koio nax n-ja'an-ia na ta kee ka-ia distrito Galilea. ⁷ N-ja'an-ia xa mee-ia, Ia kuu ñayiu, io xa kada ñn se kada xa tñi ña'a se loko. N-xio xa nkuitakaa dika-ia. N-xio xa nandoto-ia kiu kuu uni.

⁸ Te n-ka naja'an-ña tnu'u n-ja'an-ia. ⁹ N-ka xiko-ña te n-ka xian tnu'u-ña uxi ñn se n-dakua'a ña'a Jesús xi'in dava ñayiu nax n-ya'a yau kava. ¹⁰ ñn ñá jan nani María Magdalena. ñnka-ña nani Juana. ñnka-ña nani María. Di'i Jacobo kuu ñá ya'a. N-ka xian tnu'u ñá ijan xi'in dava ka ñadi'i n-ka xe'en ijan uxi ñn-s xijan. ¹¹ Ñayo-s n-jandixa. N-ka xani ini-s xa ña n-ka ja'an ndaa-ña. N-ka xani ini-s xa n-ka ja'an lilu-ña. ¹² Nu n-teku Spedru, te n-kee-s. N-kendava-s. Juan kotoni'ni-s yau kava jan. N-xajan nenuu-s, te n-xini-s xa mee nga da'ma linu n-ñuduku Jesús yuku. N-yu'u-s. N-xiko-s, te juan nu'u-s Jerusalén.

Ndatnu'u Jesús xi'in uu se Emaús

¹³ Kiu ni ijan ka ndixi se n-dakua'a ña'a Jesús ñuu luchu nani Emaús xa n-ka xe'en-s Jerusalén.

Naxa uxi kilómetro ne'e Jerusalén xi'in Emaús.

¹⁴ Ka ndatnu'u-s ntdaa xa n-ya'a. ¹⁵ Nini ka ndatnu'u-s xijan, n-kendita Jesús, te n-xika-ia xi'in-s. ¹⁶ N-kida Ianyuux xa ñayo-s n-najini Jesús.

¹⁷ Te xia'an-ia nuu-s:

—¿Nax ka ndatnu'u-n nini ka xika-n?

N-ka nujuiin-s. Xñu'u ko'yo nuu-s. ¹⁸ Cleofas nani ñn-s. Xia'an-s:

—Ntdaa ñayiu xtuu Jerusalén n-ka tekú xa n-ya'a, ¿nax kuu xa ña n-tekú-n xa n-ya'a?

¹⁹ Te xia'an-ia:

—¿Nax n-kuu?

Ka xia'an-s:

—Ka ndatnu'u-da nax n-ya'a Jesús, se Nazaret, se n-ja'an nuu ñayiu xa n-ja'an Ianyuux. Va'a n-kutnuni ini-s tnu'u-ia, te va'a n-kida-s tniú-ia. Diuni va'a n-kida-s ñayiu. ²⁰ Ka ndatnu'u-da janda n-ka kida dutu ka taxnuni nuu-da xi'in dava se Israel ka taxnuni nuu-da xa n-tñi ña'a juxtixia romano, te janda n-ka tekuechi ña'a-s xa n-xe kodo u'u-s te n-xatakaa dika ña'a-s. ²¹ Ntdaa dañá, ñayiu Israel n-ka ñu ini xa dayaa ña'a-s nuu se Roma n-kuu. Kuiti ndaa xa daa kada-s na n-ja'an-s chi vitna n-chitu uni kiú n-xi'í-s. ²² Diuni kue'e xa n-ka xani ini-da xa n-ka ja'an dava ñá xndeka tna'a xi'in-da xa n-nandoto-s. Ne'e datne vitna n-ka xe'en-ña yau kava nuu n-xe konduxi-s, ²³ ko ñayo-ña n-nani'i-s. N-ka xiko-ña te n-ka najani-ña xa n-kida Ianyuux xa n-ka xini-ña ángel, ia ka xinokuechi nuu-ia. N-ka ja'an-ia xa n-nandoto-s. ²⁴ Te n-ka xe'en dava se ka kunduu xi'in-da yau kava te n-xetna'a tnu'u n-ka ja'an-ña. Dani mee-s, ñatu n-nani'i ña'a-s.

²⁵ Te xia'an Jesús nuu-s:

—Naka u'u ka kutnuni ini-n. Naka kuee xa kuee ka jandixa-n ntdaa tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. ²⁶ ¿Nax kuu xa ña ka kutnuni ini-n xa n-xio xa nda'u ya'a Cristu, te ndadaka'nu ña'a Ianyuux?

²⁷ Te n-dakua'a-ia-s. N-kakune'e-ia ntdaa tnu'u Ianyuux xyodotnuni kakune'e ña'a. N-kixe'e-ia xa kakune'e-ia tnu'u n-chidotnuni Moisés xi'in tnu'u n-ka chidotnuni se n-ka ja'an tnu'u Ianyuux nuu ñayiu. Ijan dada n-kakune'e-ia dava ka tnu'u Ianyuux kakune'e ña'a.

²⁸ Te n-ka kuyatni-ia xi'in-s ñuu juaan ndixi-s, te n-kida nga-ia xa ji'in ka-ia. ²⁹ Te juexa n-ka ja'an-s nuu-ia xa ndoo-ia xi'in-s. Ka xia'an-s:

—Na ndoo-ro chi juaan keé ngandii.

Te n-kiu-ia ve'e-s. ³⁰ N-nukoo-ia xa kaxdini-ia xi'in-s. N-tñi-ia ñin tila, te n-xijan ta'u-ia nuu Ianyuux. N-ta'u-ia tila jan, te n-dakexio-ia.

³¹ Te n-kida Ianyuux xa n-ka najini-s-ia. Danaa n-ndoñu'u-ia. ³² Te ka xia'an tna'a-s:

—Naka vichi n-kuu anu-ro xa kutnuni ka ini-ro tnu'u Ianyuux na n-ndatnu'u-ro xi'in-ia te n-kida-ia xa kutnuni ini-ro tnu'u Ianyuux na ndeka tna'a-ro xi'in-ia juaan ndixi.

³³ Te hora ijan ni n-ka ndojuiin-s. N-ka xiko ntuku-s. Jua'an koio-s Jerusalén. N-ka kiu-s ve'e nuu xyuku uxi ñin se n-dakua'a ña'a Jesús xi'in dava ñayiu n-ka xo kandijun ña'a. ³⁴ N-xian tnu'u ñayiu xyuku ijan se Emaús jan xa n-nandoto Jesús, Ia kuu Xto'o-ro, te n-xini ña'a Simón. ³⁵ Te n-ka najani mee-s naxa n-ya'a ichi ka nu'u-s. Diuni n-ka najani-s xa n-ta'u-ia tila, te dana ini n-ka najini-s-ia.

N-xee Jesús nuu xyuku ñayiu n-dakua'a-ia

³⁶ Nini ka najani-s xijan nuu ñayiu xyuku ijan, danaa nujuiin Jesús me'ñu-i ntdaa-i. N-ja'an-ia:

—Va'a nga ta'u kuu koio-n.

³⁷ Yo vichi n-ka yu'u-i, te n-ka xani ini-i nuu nax xnde'a-i. ³⁸ Xia'an-ia nuu-i:

—¿Nakuenda ka yu'u-n? ¿Nakuenda ka chi ini-n?

³⁹ Kunde'a koio nda'a-r. Kunde'a koio xe'e-r, te tñii ña'a koio xa na kutnuni ini-n xa mee-r kuu Jesús chi nu anu n-kuu-r ma koo yiki-r, ma koo kuñu-r; ko io kuñu-r, io yiki-r —kuu-ia, xia'an-ia.

⁴⁰ Ijan dada n-dande'a-ia-i nda'a-ia, xe'e-ia, ⁴¹ ko ñatu n-ka jandixa-i xa mee Jesús nujuiin chi xaxe'e xa ka yu'u anu-i xi'in xaxe'e xa yo vichi ka kudi ini-i. Xia'an-ia:

—¿Io xa kaxi-ro a?

⁴² Te n-ka xia'an-i-ia dava chaka n-tau.

⁴³ N-tñii-ia-ti, te n-ka xo nde'a-i xa n-xaxi-ia-ti.

⁴⁴ Te xia'an-ia:

—Na n-xo tuu-ro, n-ja'an-r nuu-n xa: “Io xa jin tna'a ntdantu'u tnu'u Ianyuux kakune'e ña'a n-chidotnuni Moisés xi'in xa n-ka chidotnuni se n-ka kidava'a Salmos.”

⁴⁵ Ijan dada n-kida-ia xa n-ka kutnuni ini-i tnu'u Ianyuux xyodotnuni. ⁴⁶ Te xia'an-ia:

—Xyodotnuni xa io xa nda'u ya'a ru'u, Ia kuu Cristu, te nandoto-r kiu kuu uni. ⁴⁷ Xyodotnuni xa io xa tunda'a ña'a-r ji'in ntdantu'u ñuu ñuñayiu xa ja'an koio-n nuu ñayiu nax io xa kada-i xa na natu ini-i xa n-ka kida-i kuechi, te taxkanu ini ña'a Ianyuux. Io xa du'a kada koio-n ki'na ka Jerusalén. ⁴⁸ N-ka xo nde'a-n xa n-xetna'a tnu'u xyodotnuni. Juña tnu'u koio xa'a dava ka ñayiu.

⁴⁹ N-taxi Taa-ro Ianyuux tnu'u-ia xa taxi-ia ñin xa

taxi-ia ndo'o ñn ñn-n. Tunda'a-r xijan, ko kundetu koio-n ñuu ya'a, te dani kundetu koio-n hora na kada Ianyuux xa kua'a koio-n xa kada-n tniu-ia — kuu Jesús, xia'an-ia nuu-i.

Juan ndaa Jesús andiu

⁵⁰ Nu n-xika kiu, te ndeka-ia ñayiu jua'an yu'u ñuu Betania, te n-dandaa nda'a-ia andiu, te n-xijan ta'u-ia nuu Ianyuux xa na chindee chituu ña'a-ia.

⁵¹ Nini du'a ja'an-ia nuu Ianyuux, juan ndaa-ia andiu. ⁵² Te n-ka nakuetu-i nuu-ia nini juan nu'u koio-i Jerusalén. Yo n-ka kudi ini-i. ⁵³ Te n-ka xo xe'en-i veñu'u Jerusalén xa n-ka xo nakuetu-i nuu-ia.

Xa'a kuu tnu'u n-najani dañá, Sluka nuu-n, Ta Teófilo.

Tnu'u va'a tnu'u Jesucristo
New Testament in Mixtec, Diuxi-tilantongo
(MX:xtd:Mixtec, Diuxi-tilantongo)

copyright © 2001 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Diuxi-tilantongo

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixteco, Diuxi y Tilantongo [xtd], Mexico

Copyright Information

© 2001, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixtec, Diuxi-tilantongo

© 2001, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

601f9a87-70f6-56f7-8175-fc2dac9c9f9a